

**UCHWAŁA NR XLIV/273/2023
RADY GMINY PRZYRÓW**

z dnia 27 czerwca 2023 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Przyrów na lata 2023-2030

Na podstawie art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023 r. poz. 40) Rada Gminy Przyrów uchwała co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Przyrów na lata 2023-2030, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Przyrów.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

Przewodniczący Rady
Gminy

Maria Stępień

Załącznik do uchwały Nr XLIV/273/2023
Rady Gminy Przyrów
z dnia 27 czerwca 2023 r.

**STRATEGIA ROZWOJU
GMINY PRZYRÓW
NA LATA 2023-2030**

Przyrów 2023

Opracowanie:

Spis treści

Wstęp	4
Uwarunkowania, kontekst i kluczowe ustalenia diagnostyczne	5
Podstawa prawna	5
Komplementarność	5
Dokumenty strategiczne i planistyczne	6
Dokumenty planistyczne – gospodarka wodna	9
Obszary Strategicznej Interwencji	12
Metodyka	20
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej	23
Wnioski z diagnozy strategicznej	26
Charakterystyka gminy	26
Wnioski z diagnozy	27
Wnioski z badania ankietowego	32
Analiza SWOT	34
Założenia planistyczne strategii rozwoju	37
Kluczowe wyzwania i potencjały rozwojowe	37
Wizja i misja rozwoju gminy Przyrów	39
Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym	40
Kierunki działań strategicznych	42
Schemat ilustrujący założenia planistyczne	47
Wdrażanie	48
Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii	48
Instrumenty realizacji strategii	49
Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	50
Rezultaty planowanych działań	51
Finansowanie	53
Ewaluacja ex-ante	53
Załącznik nr 1 Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej	56
Analiza danych zastanych	57
Gmina oczami mieszkańców	64
Załącznik nr 2 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	72
Spis tabel i wykresów	84

Wstęp

Na przestrzeni wieków tereny gminy Przyrów miały duże znaczenie w regionie ze względu na położenie na ważnym szlaku komunikacyjnym łączącym Małopolskę z Wielkopolską. Przez kilka stuleci Przyrów posiadał prawa miejskie, które jednak utracił w XIX w. wraz z rangą znaczącego ośrodka. Dzięki atrakcyjnemu położeniu i bogactwom przyrodniczym i kulturowym w gminie zaczęła rozwijać się turystyka, a zasoby wód jurajskich stanowią potencjał dalszego rozwoju również pod względem gospodarczym. Przed gminą Przyrów stoją jednak wyzwania związane z niekorzystną sytuacją demograficzną i społeczną oraz słabymi warunkami na lokalnym rynku pracy, które implikują konieczność podjęcia świadomych, racjonalnych kroków ukierunkowanych na rozwój społeczno-gospodarczy i przestrzenny. W tym celu opracowano Strategię Rozwoju Gminy Przyrów na lata 2023-2030, która stanowi wsparcie dla władz samorządu terytorialnego w zarządzaniu strategicznym.

Niniejsza strategia składa się z trzech części, które są wobec siebie komplementarne. W Części I opracowania zawarto podstawowe uwarunkowania dotyczące gminy Przyrów – przytoczono podstawę prawną, przedstawiono metodykę prac oraz wnioski z przeprowadzonej diagnozy strategicznej oraz badania ankietowego. Syntezę stanowi analiza SWOT oraz zestawienie kluczowych wyzwań i potencjałów rozwojowych gminy. Na ich podstawie sformułowano wizję i misję rozwoju gminy w perspektywie roku 2030, które przedstawiono w Części II dokumentu. Zawarto w niej również cele strategiczne, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia pożądaných rezultatów, a także charakterystykę i strukturę kierunków działań wraz z ich opisem i planowanymi rezultatami. W Części III przedstawiono natomiast system realizacji strategii, gdzie zebrano wytyczne dotyczące monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii oraz sporządzania dokumentów wykonawczych. Strategia określa także ramy finansowe i źródła finansowania, które umożliwią realizację jej założeń.

Prace nad Strategią Rozwoju Gminy Przyrów na lata 2023-2030 miały charakter partycypacyjno-ekspercki. W procesie uwzględniono potrzeby szerokiej grupy interesariuszy, czerpiąc z opinii mieszkańców, przedsiębiorców, liderów oraz moderatorów i doradców, którzy wraz z pracownikami Urzędu Gminy Przyrów wdrażali proces opracowania strategii. Na drodze warsztatów strategicznych wspólnymi siłami wypracowano misję gminy, zgodnie z którą w 2030 r. będzie ona atrakcyjnym ośrodkiem osiedleńczym, zapewniającym swoim mieszkańcom wysoką jakość życia. Nadrzędnym celem, jaki przyjęła gmina Przyrów, jest bowiem wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwój lokalnej gospodarki. Niniejszy dokument stanowi swoisty plan działań, którego realizacji podejmuje się gmina, aby stać się dobrym miejscem do życia.

Uwarunkowania, kontekst i kluczowe ustalenia diagnostyczne

Podstawa prawna

Podstawą prawną definiującą kształt i strukturę Strategii Rozwoju Gminy Przyrów na lata 2023-2030 jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 ze zm.) która stanowi, że strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy oraz określa w szczególności:

- cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym,
- kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych,
- oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia,
- model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy,
- ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie,
- obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1668 oraz z 2021 r. poz. 1038), wraz z zakresem planowanych działań,
- obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań,
- system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych,
- ramy finansowe i źródła finansowania.

Dokument zawiera wszystkie obligatoryjne elementy, w opracowaniu których uwzględniono uwarunkowania społeczne, gospodarcze oraz przestrzenne gminy Przyrów. Strategia składa się z części tekstowej i graficznej, ze szczególnym wskazaniem na model struktury funkcjonalno-przestrzennej, który stanowi ilustrację założeń ukierunkowanej terytorialnie polityki rozwoju lokalnego.

Komplementarność

Niniejszy dokument jest spójny z dokumentami planistycznymi obowiązującymi na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Integralność z nadrzędnymi dokumentami ma zapewnić komplementarność działań podejmowanych w ramach realizacji ich ustaleń.

Wśród kluczowych dokumentów, z którymi spójna jest niniejsza Strategia, wymienia się:

- Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030;
- Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”;
- Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030;
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego.

Dokumenty strategiczne i planistyczne

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)

KSRR 2030 to podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. Przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy i pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030. Głównym celem określonym w KSRR 2030 jest *efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym*. W dokumencie wyznaczono także 3 cele szczegółowe:

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym

Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych

Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

Strategia Rozwoju Gminy Przyrów na lata 2023-2030 jest spójna z założeniami KSRR 2030, gdyż jej zapisy uwzględniają zarówno wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych, jak i podnoszenie jakości zarządzania. Ponadto, poszczególne kierunki działań zmierzają do zwiększenia spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”

W związku ze wzrastającą rolą strategii województwa wynikającą z nowelizacji przepisów, odwołanie się do zapisów Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” jest niezwykle ważne, zwłaszcza z punktu widzenia dostępności środków finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego. W strategii tej zdefiniowano wizję województwa śląskiego jako *regionu europejskiego o konkurencyjnej gospodarce, będącej efektem odpowiedzialnej transformacji, zapewniającego możliwości rozwoju swoim mieszkańcom i oferującego wysoką jakość życia w czystym środowisku*.

W ramach uszczegółowienia nadrzędnego celu sformułowanego w wizji województwa śląskiego, wyznaczono również 4 cele strategiczne stanowiące kierunki rozwoju regionu.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”			
CEL STRATEGICZNY A	CEL STRATEGICZNY B	CEL STRATEGICZNY C	CEL STRATEGICZNY D
Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej	Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca	Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni	Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym
Cele operacyjne			
A.1. Konkurencyjna gospodarka A.2. Innowacyjna gospodarka A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość	B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych B.2. Aktywny mieszkaniec B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki	C.1. Wysoka jakość środowiska C.2. Efektywna infrastruktura C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu	D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu D.3. Nowoczesna administracja publiczna

Wojewódzka strategia wyznacza także obszary wymagające szczególnego wsparcia, tj. obszary strategicznej interwencji (OSI), które opisano w dalszej części opracowania.

Strategia Rozwoju Gminy Przyrów na lata 2023-2030 jest spójna z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” w każdym z wymiarów – społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Cel strategiczny 1. wyznaczony w dokumencie jest spójny z założeniami Celu B – planowana interwencja zakłada bowiem poprawę jakości życia w gminie, co umożliwi realizację wojewódzkiej polityki społecznej ukierunkowanej na zapewnienie dogodnych warunków życia w całym regionie. Cel 2 zakładający wsparcie rozwoju gospodarki gminy Przyrów jest komplementarny z Celem A ukierunkowanym na zwiększenie konkurencyjności województwa śląskiego pod kątem gospodarczym oraz podniesienie poziomu lokalnej przedsiębiorczości. Cel 3 natomiast skupia się na rozwoju gminy w sferze przestrzennej, a poszczególne kierunki są spójne z Celem C skupionym na zachowaniu wysokiej jakości środowiska i dostosowaniu regionu do zmian klimatu, a także udostępnianiu efektywnej infrastruktury sieciowej i technicznej.

Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030

Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030 jest dokumentem nadrzędnym dla innych dokumentów strategicznych dotyczących obszarów wiejskich w województwie w długoterminowej perspektywie. Opracowanie zawiera ustalenia strategiczne oparte na realizacji czterech celów:

1. Zdywersyfikowana struktura gospodarcza obszarów wiejskich województwa śląskiego wykorzystująca tradycyjne sektory produkcji, otwarta na innowacje oraz rozwijająca się w zgodzie z zasadami rozwoju zrównoważonego;
2. Wysoka jakość życia na obszarach wiejskich województwa śląskiego odpowiadająca rosnącym standardom cywilizacyjnym i wykorzystująca specyfikę społeczną i środowiskową wsi;
3. Wieś województwa śląskiego obszarem pielęgnowania, rozwijania i promowania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu;
4. Zintegrowany rozwój obszarów wiejskich i miejskich prowadzący do przyspieszonego rozwoju regionu.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki przestrzennej na poziomie regionalnym. Jego głównym celem jest określenie przestrzennych uwarunkowań rozwoju oraz kierunków i priorytetów kształtowania środowiska przyrodniczego, kulturowego i zurbanizowanego województwa. W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ sformułowano wizję regionu jako *regionu o nowoczesnej gospodarce, wykorzystującego kreatywność jego mieszkańców i wzmacniającego istniejące potencjały gospodarcze i środowiskowe, zapewniającego równość życiowych i rozwojowych szans przy poszanowaniu zasady zrównoważonego i trwałego rozwoju*. Ponadto, w dokumencie przedstawiono 4 główne cele polityki przestrzennej województwa:

1. Nowoczesna gospodarka – promocja gospodarczego wzrostu i innowacji;
2. Szanse rozwojowe mieszkańców – zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług publicznych;
3. Przestrzeń – zrównoważone wykorzystywanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego;
4. Relacje z otoczeniem – infrastrukturalne powiązania regionu.

W opracowywaniu niniejszej Strategii wzięto pod uwagę wytyczne zawarte w PZPWŚ dotyczące rozwoju gospodarczego regionu i zwiększenia dostępności usług publicznych oraz budowaniu infrastrukturalnego powiązania regionu przy jednoczesnym dbaniu o środowisko naturalne i jego zasoby.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Przyrów

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Przyrów jest dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną przedmiotowego obszaru. W dokumencie określa się potencjał rozwoju przestrzennego oraz możliwości zagospodarowania nowych terenów lub stopnia przekształceń istniejącego zagospodarowania.

Biorąc pod uwagę fakt, iż rozwój gminy determinowany jest w znacznej mierze przez walory środowiskowe oraz układ funkcjonalno-przestrzenny, wytyczono dwa główne kierunki rozwoju gminy:

1. Rozwój zrównoważony respektujący unikalne walory przyrodnicze i kulturowe Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa śląskiego;
2. Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska z uwzględnieniem stymulowania przemian w rolnictwie.

Zapisy niniejszej Strategii są spójne z założeniami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Przyrów i uwzględniają wytyczne z zakresu kształtowania jej struktury funkcjonalno-przestrzennej. Ponadto, w Strategii uwzględniono ustalenia Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP), które obejmują niemal całą powierzchnię gminy.

Dokumenty planistyczne – gospodarka wodna

Poza ustawą o samorządzie gminnym oraz ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, niniejsza Strategia uwzględnia także regulacje ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne (Dz.U. z 2021 r., poz. 624, 784). W art. 315 i art. 326 wspomnianej ustawy wskazano bowiem dokumenty planistyczne ważne w procesie gospodarowania wodami, które powinny zostać uwzględnione w strategiach rozwoju gminy. Strategia Rozwoju Gminy Przyrów na lata 2023-2030 jest spójna z ustaleniami dokumentów planistycznych w zakresie gospodarki wodnej, w szczególności: planami gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planami zarządzania ryzykiem powodziowym i mapami zagrożenia powodziowego, a także planem przeciwdziałania skutkom suszy.

Jednym z podstawowych dokumentów planistycznych gospodarki wodnej jest Plan Gospodarowania Wodami. Jego zapisy określają cele środowiskowe dla poszczególnych części wód i obszarów chronionych.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

Gmina Przyrów znajduje się na obszarze dorzecza Odry, w regionie wodnym Warty. W planie gospodarowania wodami, będącym jednym z podstawowych dokumentów planistycznych gospodarki wodnej, zawarto informacje dotyczące ogólnych cech obszaru dorzecza, obszarów chronionych, oddziaływań antropogenicznych oraz oceny ich wpływu na stan poszczególnych wód, a także określono katalog działań im dedykowanych.

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) i podziemnych (JCWPD), które zlokalizowane są na terenie gminy, wraz z dedykowanymi im działaniami.

Tabela 1. Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie gminy wraz z przypisanymi działaniami wskazanymi w drugiej aktualizacji Programu Gospodarowania Wodami (IIaPGW)

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Typologia JCWP	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Status	Stan ogólny	Stan ekologiczny i chemiczny	Działania podstawowe wskazane w programie wodno-środowiskowym kraju
PRL600017181369	Wiercica	Potok lub strumień nizinny piaszczysty	zagrożona	Naturalna część wód	Zły	Zły stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych Ocena wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe określone dla JCWP Analiza możliwości przebudowy budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienie celów środowiskowych
PLR60001018149	Kanał Warty ze Starą Wiercią i Kanałem Lodowym	Potok nizinny piaszczysty	niezagrożona	Naturalna część wód	zły	Umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego	

Źródło: opracowanie własne na podstawie Projektu drugiej aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry

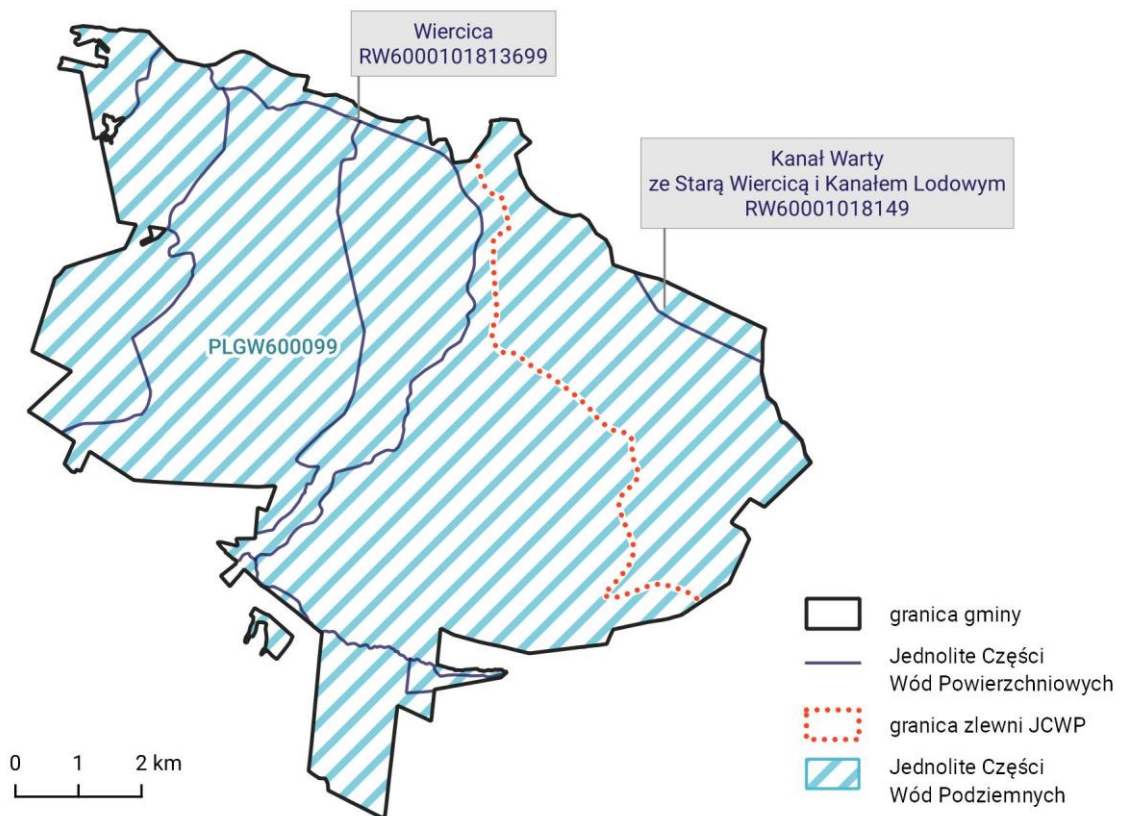
Na terenie gminy zidentyfikowano również jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych – Zbiornik Julianka.

Tabela 2. Charakterystyka JCWPd zlokalizowanych na terenie gminy wraz z przypisanymi działaniami wskazanymi w drugiej aktualizacji Programu Gospodarowania Wodami (IIaPGW)

Numer JCWPd	Stan ogólny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Ocena stanu chemicznego	Ocena stanu ilościowego	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym
PLGW600099	dobry	niezagrożona	dobry	dobry	<ul style="list-style-type: none"> Ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródłądowych (GZWP) Wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP

Źródło: opracowanie własne na podstawie Projektu drugiej aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry

Rysunek 1. Mapa jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) i podziemnych (JCWPd) na terenie gminy Przyrów

Źródło: opracowanie własne na podstawie drugiej aktualizacji Programu Gospodarowania Wodami (IIaPGW)

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry

Głównym celem planu zarządzania ryzykiem powodziowym jest zminimalizowanie możliwych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, a także środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej. W dokumencie wyznaczono trzy cele główne:

1. Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego;
2. Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego;
3. Poprawa systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Na terenie gminy Przyrów znajdują się obszary szczególnego zagrożenia powodzią, obejmujące tereny w dolinie rzeki Wiercicy. Dokładne mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego dla gminy Przyrów przedstawia załącznik *Mapy ryzyka i zagrożenia powodziowego*.

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego, ustalono, że obszar gminy Przyrów, znajduje się:

- a) na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- b) na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa

wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,

- c) na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%,
- d) poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit . c) Prawa wodnego, tj. obszarem między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału.
- e) poza obszarem obejmującym tereny narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Jednym z głównych dokumentów planistycznych w gospodarowaniu wodami o zasięgu ogólnokrajowym jest Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS). Najważniejsze cele wymienione w dokumencie to przede wszystkim:

- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy,
- zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy,
- edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy,
- formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

W odniesieniu do poszczególnych typów suszy, Gmina Przyrów:

- znajduje się w całości na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej,
- w znacznej części na terenie umiarkowanie zagrożonym, nieznacznie na terenie silnie zagrożonym występowaniem suszy hydrologicznej
- częściowo na terenie ekstremalnie zagrożonym, częściowo na terenie silnie zagrożonym, częściowo na terenie słabo zagrożonym oraz nieznacznie na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej,
- w znacznej części na terenie umiarkowanie zagrożonym i częściowo na terenie słabo zagrożonym występowaniem suszy hydrogeologicznej.

W łącznym zestawieniu klasyfikuje się ją jako obszar częściowo umiarkowanie zagrożony, częściowo silnie zagrożony oraz nieznacznie słabo zagrożony suszą.

Obszary Strategicznej Interwencji

Obszar strategicznej interwencji (OSI) w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju definiowany jest jako „określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych,

decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne”. OSI stanowi zatem obszar, do którego w szczególności adresowana jest polityka rozwoju ukierunkowana na poprawę sytuacji, bądź wykorzystanie potencjałów rozwojowych identyfikowanych w danym regionie czy gminie. OSI wskazywane są zarówno w strategiach krajowych, jak i regionalnych.

Na poziomie krajowym, w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, wyodrębniono cztery OSI, z których trzy są szczególnie istotne dla województwa śląskiego:

- **obszary zagrożone trwałą marginalizacją,**
- **miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,**
- wschodnia Polska,
- **województwo śląskie.**

W KSRR 2030 uwzględniono szczególną interwencję skierowaną do województwa śląskiego ze względu na koncentrację problemów rozwojowych wynikających ze specyficznej struktury gospodarki na danym obszarze. Ze względu na fakt, iż w Śląskiem jest ona oparta na tradycyjnych sektorach przemysłowych, region cechuje stopniowe spowalnianie tempa wzrostu gospodarczego. Ponadto, specyfika struktury gospodarczej implikuje konieczność podejmowania działań w zakresie rekultywacji oraz ochrony środowiska. W województwie widoczne są również istotne problemy w sferze społecznej – przede wszystkim nasilony proces depopulacji dotyczący miast takich jak Zabrze, Bytom czy Siemianowice Śląskie.

Polityka regionalna skierowana do województwa śląskiego obejmuje działania zorientowane na niwelowanie barier rozwojowych związanych z trudnościami adaptacyjnymi i restrukturyzacyjnymi. Konieczne jest m.in. wsparcie procesów reindustrializacji, rozwoju branż kreatywnych i nowoczesnych oraz projektów rewitalizacji.

Na poziomie regionalnym, w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” wyznaczono OSI w ujęciu funkcjonalnym oraz tematycznym:

Regionalne OSI – ujęcie funkcjonalne	
Subregiony	Lokalne ośrodki rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Subregion północny ▪ Subregion południowy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obszary miejskie ▪ Obszary wiejskie

- Subregion centralny
- Subregion zachodni

Regionalne OSI – ujęcie tematyczne	
OSI konkurencyjne	OSI problemowe
<ul style="list-style-type: none"> ▪ obszary cenne przyrodniczo ▪ ośrodki wzrostu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze ▪ gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza ▪ gminy w transformacji górniczej

Według zapisów dokumentu, gmina Przyrów znajduje się na obszarze, którego walory przyrodnicze zostały określone jako ponadprzeciętne. Na terenie gminy znajdują się bowiem dwa parki krajobrazowe: Park Krajobrazowy „Stawki” i Park Krajobrazowy Orlich Gniazd, a także rezerwat „Wielki Las”. Wyzwaniem w tej kwestii jest zatem ochrona bioróżnorodności oraz prowadzenie zrównoważonej polityki rozwoju ukierunkowanej na rozwój gospodarczy z uwzględnieniem lokalnych potencjałów, przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska przyrodniczego.

W przypadku OSI problemowych, gmina Przyrów została zakwalifikowana jako obszar problemowy ze względu na jakość powietrza (I obszar problemowy – gminy, na terenie których występowało przekroczenie jednego wskaźnika jakości powietrza). Poprawa jakości powietrza jest kluczowym wyzwaniem województwa śląskiego ze względu na szczególne jego zanieczyszczenie pyłami zawieszonymi MP2,5 i PM10 oraz bezno(α)pirenem pochodzącymi głównie z emisji z indywidualnego ogrzewania budynków mieszkalnych.

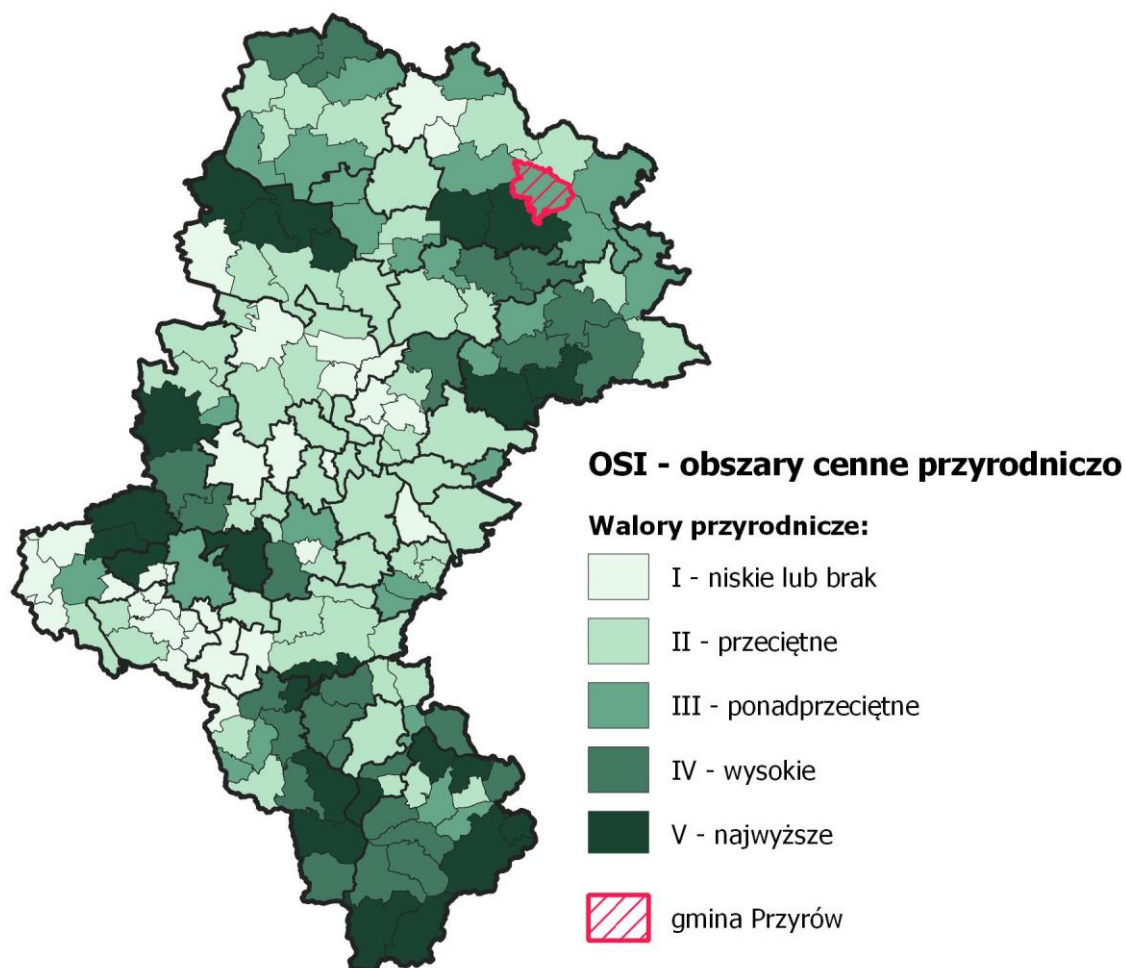
Gmina Przyrów wpisuje się w także OSI lokalne środki rozwoju (obszary wiejskie). W związku ze specyfiką uwarunkowań obszarów wiejskich, w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” nakreślono założenia rozwojowe oparte m.in. na rozbudowie lokalnej infrastruktury transportowej, poprawie jakości usług publicznych, czy warunków zatrudnienia. Szczegółową politykę wobec obszarów wiejskich zawarto w *Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Śląskiego do roku 2030*. W dokumencie wyróżniono trzy podtypy gmin wiejskich uczestniczących w procesach rozwoju oraz trzy podtypy gmin nieuczestniczących w procesach rozwoju.

- Gminy wiejskie uczestniczące w procesach rozwoju:

-
- urbanizujące się z rozwiniętym sektorem usług – 7 gmin miejsko-wiejskich i 15 gmin wiejskich zlokalizowanych w pasie między Kłobuckiem a Metropolią Górnośląską;
 - z potencjałem rozwoju produkcji – obszar w południowo-wschodniej części Bezpośredniego Obszaru Funkcjonalnego Metropolii Górnośląskiej;
 - rozwoju wielofunkcyjnego wsi - 2 małe miasta, 4 gminy miejsko-wiejskie oraz 31 gmin wiejskich (łącznie 37 gmin), skoncentrowany głównie na Ziemi Pszczyńskiej, Bielskiej oraz Żywieckiej.
- Gminy wiejskie nieuczestniczące w procesach rozwoju:
 - Gminy wstępnej fazy urbanizacji z dominacją funkcji rolniczej - 2 małe miasta, 7 gmin miejsko-wiejskich oraz 33 gminy wiejskie (łącznie 42 gminy), zlokalizowane głównie wzdłuż granicy województwa śląskiego z województwem opolskim;
 - zagrożeń rozwoju związanych z peryferyzacją - 3 gminy miejsko-wiejskie i 12 gmin wiejskich (łącznie 15 gmin, w tym gmina Przyrów), zlokalizowane głównie wzdłuż granicy województwa śląskiego z województwem łódzkim i świętokrzyskim;
 - niewykorzystanego potencjału rozwoju – gmina miejsko-wiejska i cztery gminy wiejskie (łącznie 5 gmin), zlokalizowane w północno-zachodniej części powiatu cieszyńskiego.

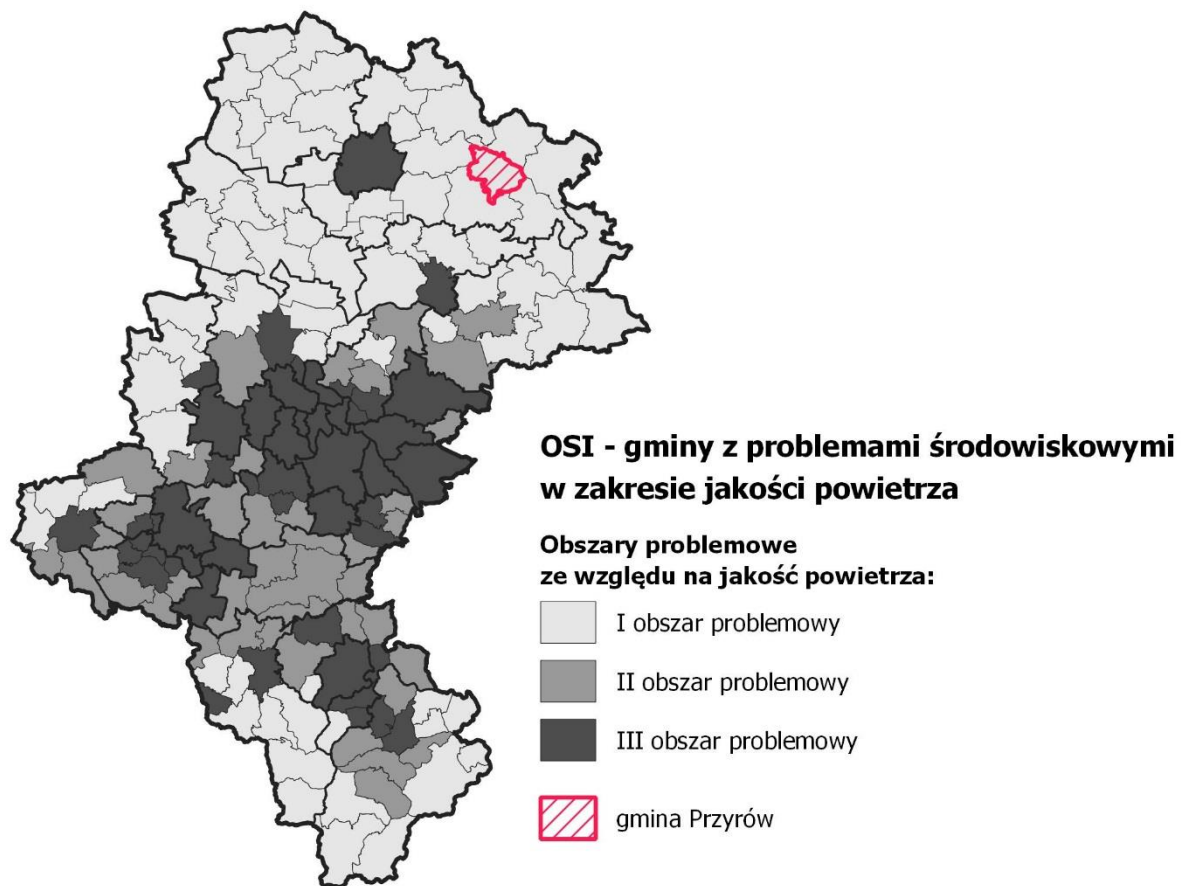
OSI, w które wpisuje się gmina Przyrów	
Poziom krajowy	Województwo śląskie
Poziom regionalny	Subregion północny
	Lokalne ośrodki rozwoju – obszary wiejskie (gminy zagrożone rozwoju związanych z peryferyzacją)
	Obszary cenne przyrodniczo (ponadprzeciętne walory przyrodnicze)
	Gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza (I obszar problemowy)

Rysunek 2. OSI obszary cenne przyrodniczo z uwzględnieniem lokalizacji gminy Przyrów

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”

Rysunek 3. OSI gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza z uwzględnieniem lokalizacji gminy Przyrów

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”

W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” zawarto katalog kierunków działań dedykowanych poszczególnym OSI, co przedstawiono w poniższej tabeli.

OSI Obszary cenne przyrodniczo	
<p>Cel strategiczny A:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne. ▪ Rozwój istniejących i tworzenie nowych produktów turystycznych oraz wzmacnianie marek terytorialnych, w tym poprzez rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. 	<p>Cel strategiczny B:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty i infrastruktury kultury, sportu, rekreacji i turystyki umożliwiającej wszechstronny rozwój mieszkańców.
<p>Cel strategiczny C:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspieranie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza. ▪ Poprawa jakości wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, w tym wspieranie wdrażania rozwiązań w zakresie zintegrowanego i zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi w zlewni, ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy. ▪ Wsparcie działań zmierzających do zachowania i odtwarzania bio-i georóżnorodności, w tym ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, leśnych i korytarzy ekologicznych. ▪ Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych. ▪ Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej. ▪ Zapewnienie dostępu do sieci poprzez budowę i modernizację infrastruktury komunalnej. ▪ Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego. 	<p>Cel strategiczny D:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwijanie współpracy międzynarodowej, transgranicznej i międzyregionalnej, w tym w pasie Polski południowej oraz z miastami Ostrawą i Żyliną. ▪ Wsparcie działań podnoszących jakość systemu planowania i wdrażania na poziomie regionalnym i lokalnym. ▪ Wspieranie rozwoju zróżnicowanych i wysokiej jakości usług publicznych dostępnych dla wszystkich mieszkańców regionu. ▪ Ochrona, promocja oraz podnoszenie atrakcyjności miejsc i obiektów o wartości historycznej, symbolicznej, architektonicznej, przyrodniczej, stanowiących „wizytówki” regionu.

OSI Gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza

<p>Cel strategiczny A:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wsparcie zdolności firm do generowania i wdrażania innowacji oraz nowoczesnych rozwiązań technologicznych, w tym tworzenie i implementacja usług i technologii medycznych. ▪ Wsparcie sektorów tradycyjnych w zakresie podnoszenia ich konkurencyjności m.in. poprzez unowocześnienie procesów technologicznych, poprawę bezpieczeństwa pracy, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko oraz rozwój zasobów ludzkich. 	<p>Cel strategiczny B:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Podniesienie jakości infrastruktury placówek ochrony zdrowia (w szczególności w obszarach deficytowych) oraz podniesienie jakości obsługi pacjentów, w tym wykorzystanie nowoczesnych technologii. ▪ Aktywna profilaktyka i zapewnienie kompleksowości usług medycznych, w szczególności w zakresie chorób cywilizacyjnych i wynikających ze zmian demograficznych. ▪ Promocja aktywnego i zdrowego stylu życia
<p>Cel strategiczny C:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspieranie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza. ▪ Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych. ▪ Rozwój proekologicznej infrastruktury wytwarzania, magazynowania i przesyłu energii elektrycznej i ciepła, w tym rozwój OZE. ▪ Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej. ▪ Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego. ▪ Zapewnienie dostępu do sieci poprzez budowę i modernizację infrastruktury komunalnej. 	<p>Cel strategiczny D:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój instrumentów oraz współpracy na rzecz monitorowania procesów rozwoju.

Kierunki działań dedykowane OSI obszary cenne przyrodniczo oraz OSI gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza będą realizowane w szczególności w ramach kierunków działania zidentyfikowanych dla Celu 3 Konsekwentny rozwój infrastruktury sieciowej i technicznej oraz stopniowa poprawa jakości środowiska przyrodniczego i odporności na zmiany klimatu. Ponadto OSI obszary cenne przyrodniczo realizowany będzie również w ramach Kierunku działania 2.2. Turystyka.

Metodyka

Podczas opracowywania Strategii wykorzystano szereg technik i metod badawczych. W pierwszej kolejności przeanalizowane zostały dane zastane oraz przeprowadzono badania ilościowe i jakościowe. Stanowiło to podstawę do wyciągnięcia wniosków na temat gminy, co z kolei pozwoliło na sformułowanie strategii rozwoju. Poniżej przedstawione zostały poszczególne metody badawcze.

Analiza desk research

Analiza danych zastanych stanowi podstawę do prowadzenia prac nad niniejszą Strategią. W pierwszej kolejności dokonano analizy dokumentów diagnostycznych i planistycznych w wymiarze lokalnym i regionalnym, ze szczególnym uwzględnieniem raportów o stanie gminy. Niezbędne dane i informacje czerpano także z ogólnodostępnych opracowań i ekspertyz, a także studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Analizie poddano również dostępne zbiory danych zastanych, które gromadzone są przez: Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Urząd Gminy w Przyrowie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy oraz Komendę Powiatową Policji.

Informacje zebrane z różnych źródeł zostały zweryfikowane pod względem ich wiarygodności i przydatności, a następnie poddane rzetelnej analizie i posłużyły wypracowaniu wniosków na temat badanej gminy.

Badania ilościowe

Zważywszy na fakt, iż głos mieszkańców jest kluczowy w procesie tworzenia strategii rozwoju, w ramach prac nad niniejszym dokumentem przeprowadzono badania ilościowe z ich udziałem.

Badanie zostało przeprowadzone w czerwcu 2022 r. i miało formę ankiety internetowej, którą udostępniono na stronie internetowej gminy Przyrów (<https://www.pryrow.pl/aktualnosc/194>) Mieszkańcy mieli możliwość wypełnić ankietę również w formie papierowej, która dostępna była w Urzędzie Gminy w Przyrowie, a także mogli otrzymać ją od sołtysów poszczególnych miejscowości.

W badaniu wzięło udział 171 mieszkańców gminy Przyrów, których opinie pozwoliły na ocenę obecnej sytuacji na analizowanym obszarze. Respondenci zostali poproszeni o wskazanie mocnych i słabych stron gminy oraz ocenę poziomu jej podstawowej oferty. Ponadto w ramach badania mieszkańcy wyrazili swoje zdanie na temat oferty gminy i dostępności elementów infrastruktury technicznej na jej terenie. Na podstawie wniosków z zebranych odpowiedzi możliwe było określenie newralgicznych problemów gminy oraz nakreślenie kierunków jej rozwoju.

Badanie jakościowe

Badania jakościowe zostały przeprowadzone w celu zebrania pogłębionych informacji na temat uwarunkowań gminy Przyrów i przyjęły formę warsztatów strategicznych moderowanych przez ekspertów. W ramach tego etapu przeprowadzono 2 warsztaty strategiczne, które odbyły się 5 września 2022 r. Podczas spotkań rozpoznano potrzeby, oczekiwania i potencjały odnoszące się do rozwoju lokalnego, a także dokonano ich hierarchizacji.

Analiza SWOT

Analiza SWOT ma na celu integrację informacji zebranych na wcześniejszych etapach analizy strategicznej. W jej ramach dokonano kategoryzacji uwarunkowań gminy uzyskanych na drodze przeprowadzonych analiz i badań. Zebrane informacje posłużyły do zdefiniowania mocnych i słabych stron gminy oraz określenia szans i zagrożeń mających wpływ na jej rozwój.

Analiza SWOT pozwala na wizualizację założeń strategicznych i stanowi punkt wyjścia do sformułowania celów i kierunków rozwoju.

Wizja i misja

Misja zawarta w strategii rozwoju to deklaracja, która określa podstawowe założenia i wartości przyświecające gminie Przyrów. Zdefiniowanie wizji pozwala natomiast zobrazować stan docelowy obszaru i nakreślić kierunki jego przyszłego rozwoju.

Wizję i misję wypracowano na podstawie wniosków zawartych w syntezie diagnozy strategicznej. Stanowią one bowiem odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby i problemy gminy Przyrów, a ich zdefiniowanie umożliwiło określenie najważniejszych celów i kierunków działań przyczyniających się do ich osiągnięcia.

Sformułowanie celów

Cele strategiczne zostały sformułowane na podstawie wniosków z diagnozy oraz bilansu strategicznego. Stanowią one przede wszystkim odpowiedź na problemy zidentyfikowane na etapie diagnostycznym, a ich zdefiniowanie pozwala na określenie kierunków działań. Odnoszą się ponadto bezpośrednio do wypracowanej misji i wizji gminy Przyrów.

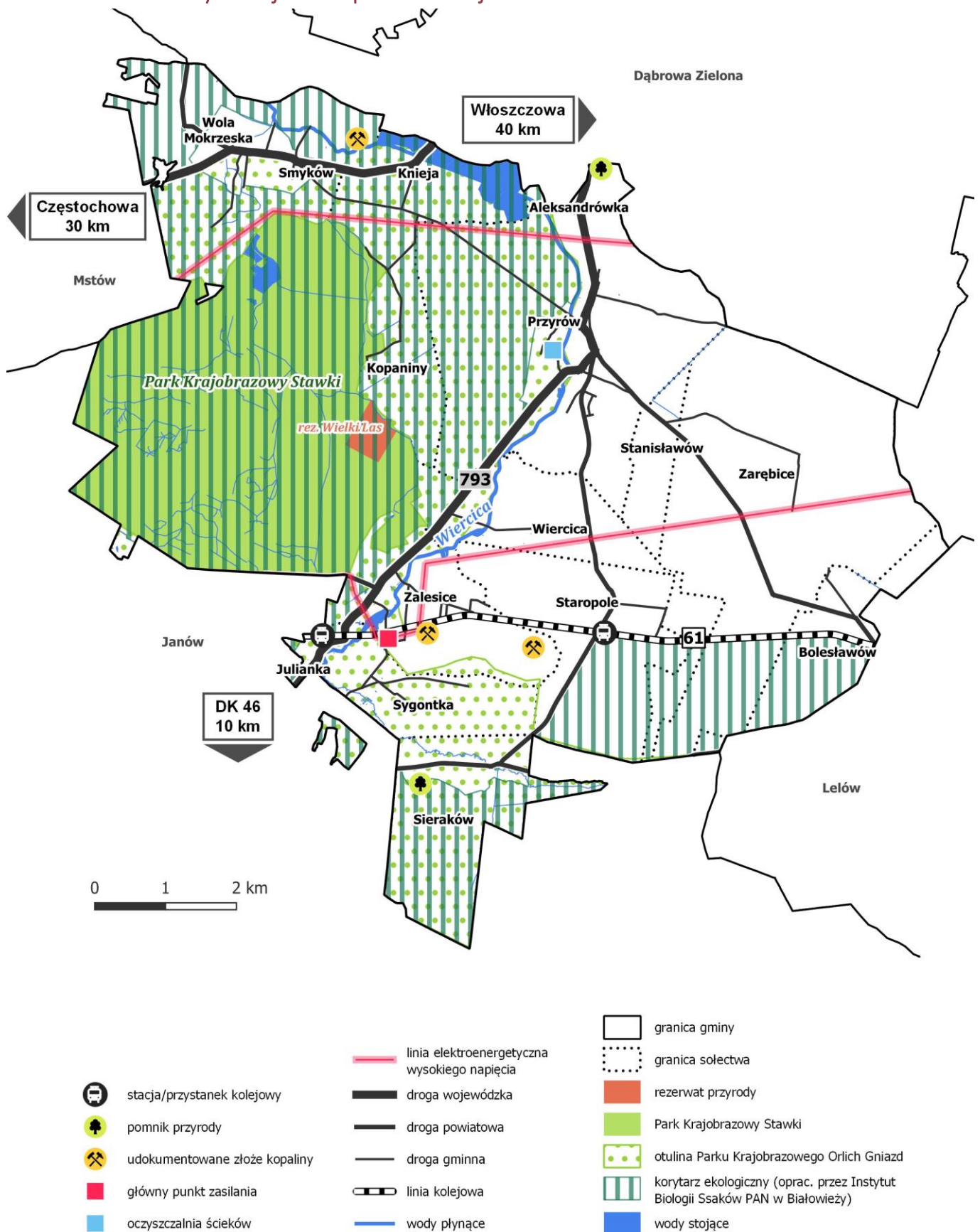
Opracowanie modelu funkcjonalno-przestrzennego

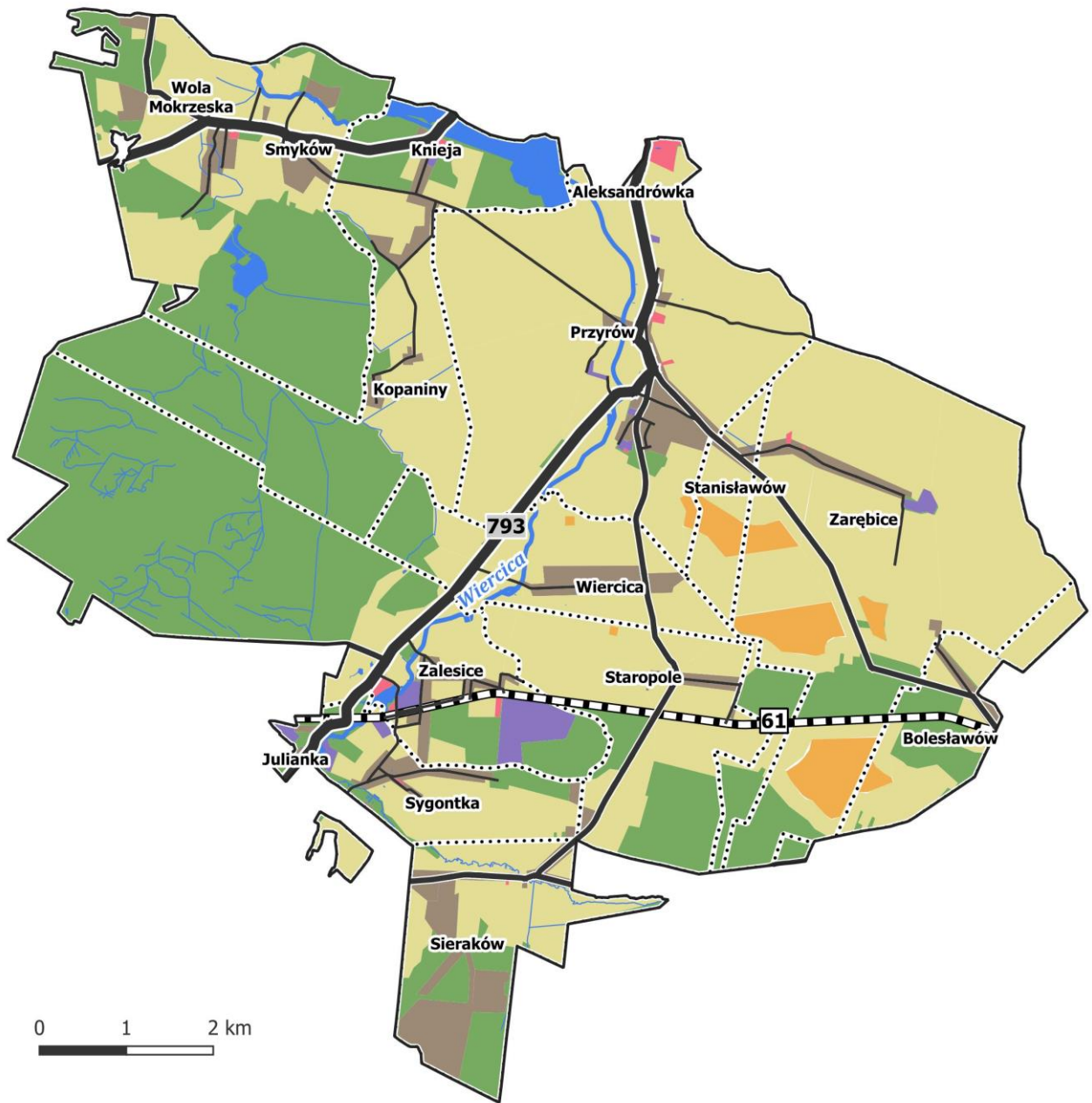
Model funkcjonalno-przestrzenny stanowi zilustrowanie założeń opracowywanego dokumentu. Za jego pomocą prezentowane są główne elementy strategii, a jego forma graficzna przyczynia się do łatwiejszego odbioru określonych kierunków rozwoju i wypracowanej wizji.

Opracowanie części wdrożeniowej

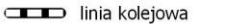

Część wdrożeniowa zawiera m.in. szczegółowe informacje na temat mechanizmów wdrażania, takie jak monitoring, ewaluacja i aktualizacja. W części tej określa się np. podmioty zaangażowane w realizację strategii, zasady współpracy lub wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych. Strategia wskazuje również ramy finansowe i źródła finansowania, które ułatwiają ocenę możliwości jej realizacji. Część ta powstała w oparciu o obowiązujące przepisy zawarte w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, które to określają zakres strategii rozwoju gminy.

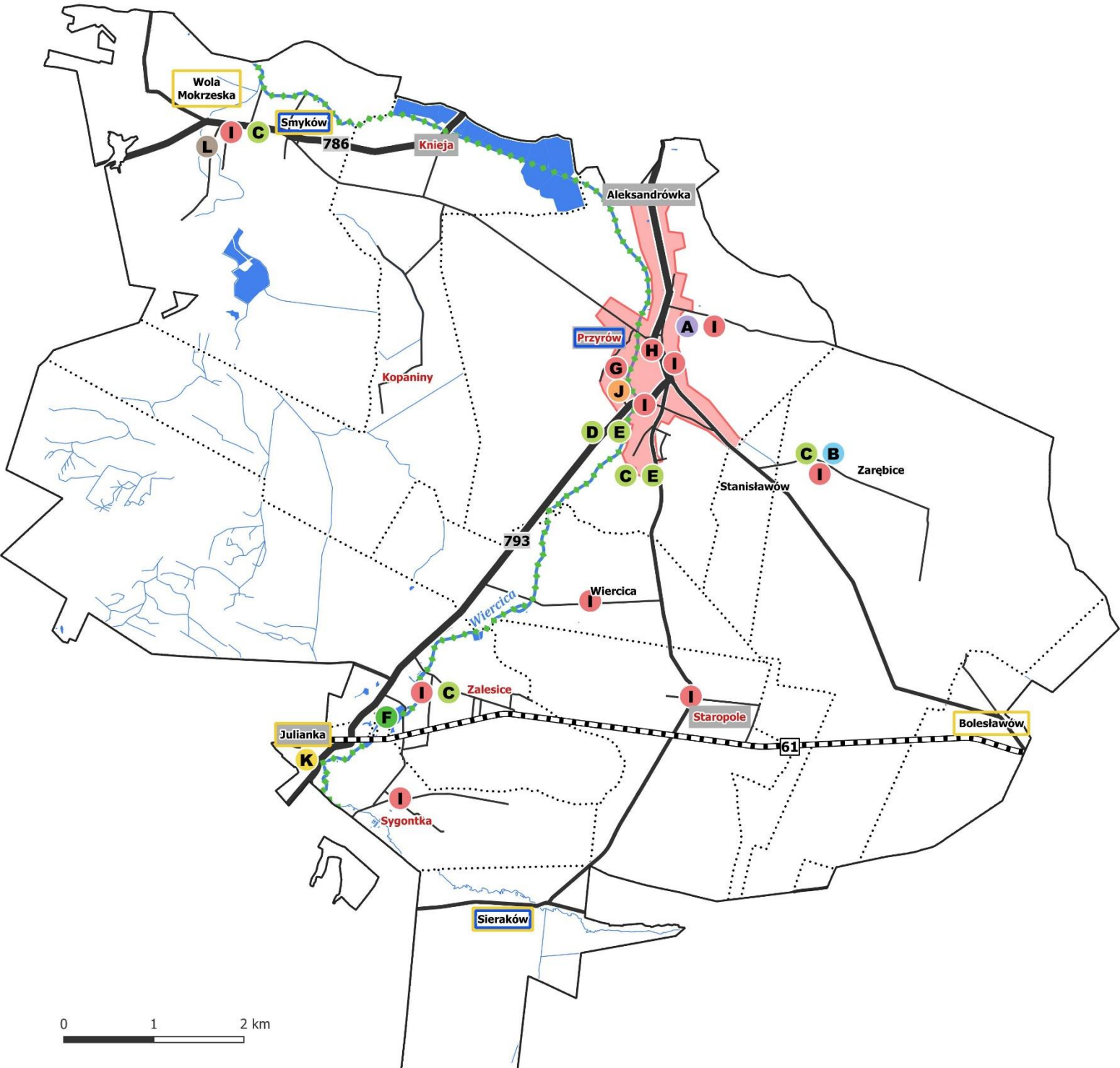
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

kierunki zagospodarowania przestrzennego:

	tereny zabudowy mieszkaniowej		droga wojewódzka		granica gminy
	tereny usług		droga powiatowa		granica sołectwa
	tereny zabudowy produkcyjno-usługowej		droga gminna		wody stojące
	obszary rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z OZE o mocy ponad 100 KW		linia kolejowa		wody płynące
	tereny rolne				
	lasy				

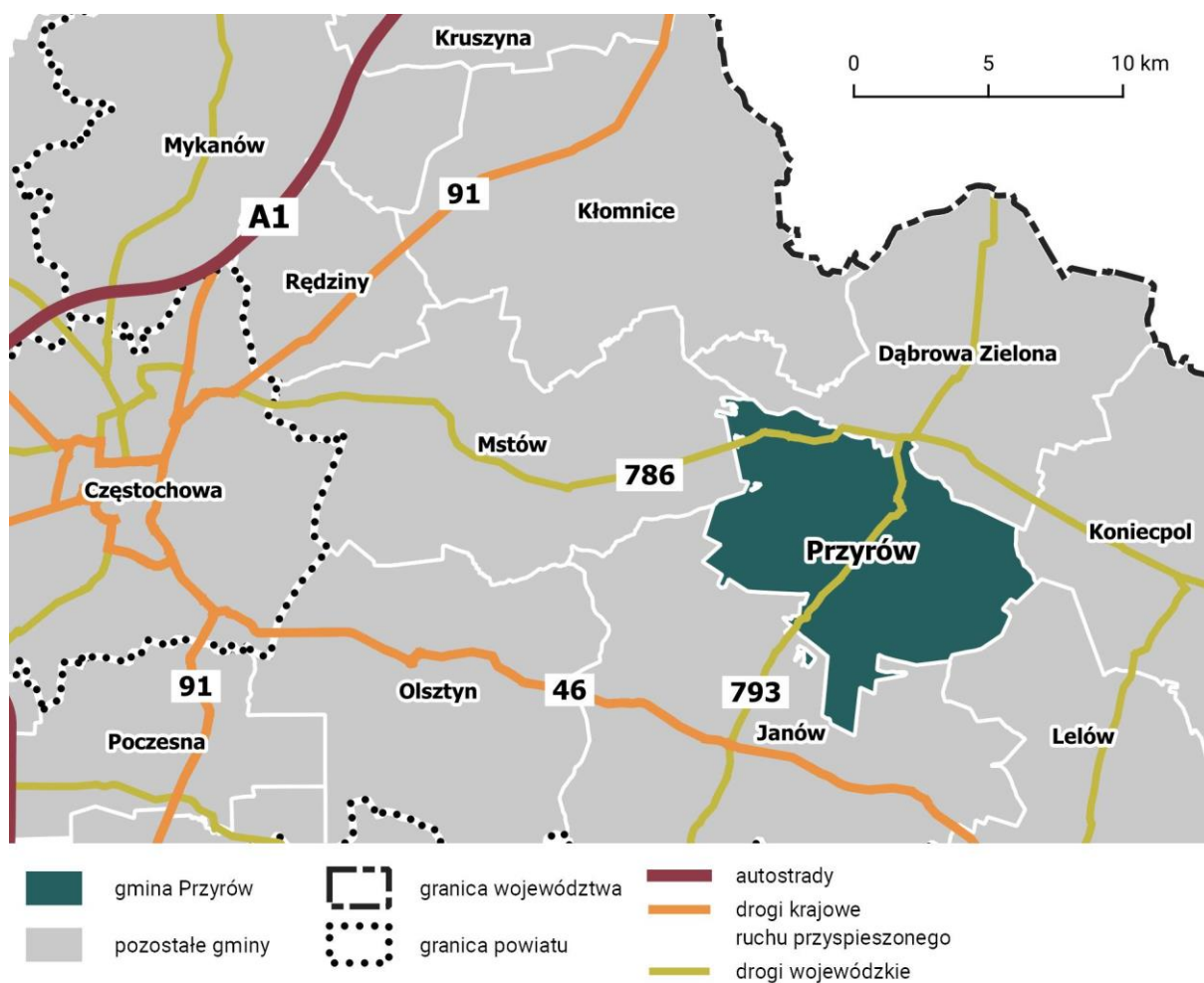
- granica gminy
 - granica sołectwa
 - wody stojące
 - wody płynące
 - droga wojewódzka
 - droga powiatowa
 - droga gminna
 - linia kolejowa
- Przyrów** Rozbudowa i modernizacja dróg
 - Rozwój sieci wodociągowej
 - Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej
 - Budowa chodników przy głównych drogach
 - obszar rewitalizacji
- A** Budowa żłobka
 - B** Utworzenie centrum/dziennego domu pomocy dla osób starszych, schorowanych i osób z niepełnosprawnościami
 - C** Rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
 - D** Modernizacja i udostępnienie terenu kąpieliska dla mieszkańców
 - E** Zagospodarowanie terenów zielonych na cele rekreacyjno-sportowe
 - F** Uregulowanie ruchu na rzece Wiercicy i przystosowanie do wykorzystania jej pod sport i turystykę wodną
 - G** Modernizacja istniejącej/budowa nowej oczyszczalni ścieków
 - H** Rozbudowa i modernizacja budynku Urzędu Gminy oraz zagospodarowania terenu wokół gminy
 - I** Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej
 - J** Budowa Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
 - K** Budowa centrum przesiadkowego w miejscowości Julianka
 - L** Budowa remizy strażackiej

Wnioski z diagnozy strategicznej

Charakterystyka gminy

Gmina Przyrów położona jest w północnej części województwa śląskiego, w powiecie Częstochowskim, na styku Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej z Nieką Nidziańską. Gmina znajduje się w odległości około 35 km na wschód od Częstochowy, na skrzyżowaniu dróg krajowych Częstochowa - Kielce oraz Radomsko - Siewierz.

Rysunek 4. Położenie gminy Przyrów

Źródło: opracowanie własne.

Gmina Przyrów obejmuje 11 sołectw (15 miejscowości), które zajmują powierzchnię ok. 80,4 km² i zamieszkiwane są łącznie przez 3 692 osoby. Gospodarka gminy Przyrów ma typowo rolniczy charakter (ponad 60% powierzchni zajmują użytki rolne) i oparta jest na hodowli bydła mlecznego, co wynika z dolinnego, łąkowego charakteru północnej części gminy. Poza gospodarstwami hodowli bydła w gminie funkcjonują gospodarstwa hodowli ryb, a także małe warsztaty rzemieślnicze, głównie ślusarskie, oraz tartak.

Wykaz sołectw gminy Przyrów	Bolesławów
	Kopaniny
	Przyrów
	Sieraków
	Stanisławów
	Staropole
	Sygontka
	Wiercica
	Wola Mokrzecka
	Zalesice
	Zarębice

Zachodnią część gminy stanowi duży kompleks leśny - Park Krajobrazowy "Stawki", który jest częścią Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych. W obrębie Parku wydzielony został chroniony rezerwat "Wielki Las". Ponadto, niedaleko miejscowości Julianka znajduje się kamieniołom „Janina”, który stanowi wartościowy obiekt przyrody nieożywionej – występują tu m.in. unikatowe wapienie koralowcowe. W południowej części gminy występują natomiast tzw. „Niebieskie Źródła” – źródła krystalicznej wody jurajskiej zasilającej rzekę Wiercicę. Wody powierzchniowe i głębinowe są kluczowym bogactwem naturalnym gminy – rzeka Wiercica stanowi podstawę istniejących i nowobudowanych stawów rybackich w miejscowościach: Zalesice, Sygontka, Knieja i Smyków, na których prowadzi się intensywną gospodarkę rybną.

Wnioski z diagnozy

Zgodnie z dobrymi praktykami i zasadami planowania strategicznego, zasadniczą część strategii poprzedza uprzednia analiza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Przyrów. W jej ramach dokonano analizy danych dotyczących poszczególnych sfer jej funkcjonowania oraz zestawiono je z wartościami charakteryzującymi powiat częstochowski i województwo śląskie. Zebrane dane statystyczne pozwoliły na ocenę badanego obszaru m.in. pod kątem jego atrakcyjności osiedleńczej, poziomu przedsiębiorczości czy jakości życia mieszkańców. Ponadto diagnozę uzupełniono o badanie ankietowe

zrealizowane z udziałem lokalnej społeczności. Zakres niniejszej diagnozy dotyczy zatem w szczególności potencjału społeczno-gospodarczego gminy Przyrów.

Demografia

- W analizowanym okresie odnotowywano rokrocznie spadek liczby mieszkańców gminy Przyrów. W 2021 roku liczba mieszkańców wyniosła 3 692 osób, a więc 7,4% mniej, niż w roku 2010. Depopulacja gminy może świadczyć o niesatysfakcjonujących warunkach życia, przez co część społeczności decyduje się na zamieszkanie poza granicami gminy Przyrów. Wyrazem odpływu ludności jest ujemne saldo migracji, które corocznie jest wyraźnie niższe od wartości wskaźnika dla powiatu częstochowskiego. W 2021 r. saldo migracji w Gminie wyniosło bowiem -1,3 na 1000 ludności, a w powiecie: 2,1 na 1000 ludności.
- Gminę Przyrów charakteryzuje również ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego, który w 2021 roku wyniósł -10,2 na 1000 ludności, co było wartością niższą, niż średnia wartość w powiecie częstochowskim (-8,42 na 1000 ludności) i województwie śląskim (-7,02 na 1000 ludności). Liczba urodzeń znacznie przewyższająca liczbę zgonów w latach 2017-2021 może wynikać z niskiej jakości usług medycznych na terenie gminy, bądź z nieefektywnej polityki prorodzinnej.
- Zmniejszanie się populacji gminy implikuje konieczność podjęcia działań mających na celu zahamowanie niekorzystnych zjawisk i podniesienie atrakcyjności osiedleńczej przedmiotowego obszaru. Polityka rozwoju gminy powinna skupiać się na zapewnieniu wysokiej jakości życia i prowadzeniu efektywnej polityki społecznej.
- Gminę Przyrów charakteryzuje również wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego – niemal 1/5 populacji gminy stanowią bowiem osoby powyżej 65. roku życia. Ze względu na nasilające się zjawisko starzenia się społeczeństwa, konieczne jest podejmowanie działań zmierzających do podnoszenia jakości ochrony zdrowia oraz dostosowania infrastruktury publicznej do specyficznych potrzeb seniorów.

Edukacja i kultura

- Dostępność usług opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek oświatowych w gminie Przyrów jest stosunkowo niewielka, zwłaszcza pod względem objęcia dzieci wychowaniem przedszkolnym i opieką w żłobkach. Na terenie gminy nie ma bowiem placówki oferującej opiekę nad dziećmi poniżej 3. roku życia, co może stanowić istotną barierę w rozwoju zawodowym rodziców.
- Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym jest stosunkowo niewielki w porównaniu z powiatem częstochowskim i województwem śląskim i w 2020 r. wyniósł 81,2%.
- Współczynnik skolaryzacji w gminie Przyrów w analizowanym okresie był natomiast porównywalny, bądź wyższy od wskaźnika dla województwa śląskiego, co świadczy o dużej dostępności i wysokiej jakości oferty placówek oświatowych.
- Na terenie gminy Przyrów funkcjonuje Zespół Szkolno-Przedszkolny (jednostka organizacyjna gminy), w skład którego wchodzi szkoła podstawowa i przedszkole w Przyrowie. Ponadto, w gminie działają niepubliczne szkoły podstawowe w Woli Mokreskiej i Zalesicach, prowadzone przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Przyrów. W 2021 r. do szkół podstawowych w gminie uczęszczało łącznie 268 uczniów.
- Stosunkowo dobre wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 r. w porównaniu do średnich wyników w powiecie częstochowskim i województwie śląskim wskazują na wyższy

poziom nauczania w lokalnych szkołach. W 2021 r. wyniki w Gminie prezentowały się następująco: język polski 64,3%, matematyka 51,0%, język angielski 68,2%.

- Wydatki na oświatę i wychowanie w 2020 r. stanowiły 26,6% całkowitych wydatków gminy. W analizowanym okresie największą ich część stanowiły wydatki na szkoły podstawowe, które w 2020 r. wyniosły niemal 4 mln zł. Zwiększone nakłady finansowe na oświatę mogły wynikać z reformy szkolnictwa z 2019 r.¹, zgodnie z którą należało dostosować szkoły do zmieniających się warunków.
- Oferta kulturalna realizowana jest głównie przez Gminne Centrum Kultury i Bibliotekę w Przyrowie (GOKiB). W 2020 r. liczba czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Przyrów wyniosła 116, co jest wynikiem wyższym od wyniku dla powiatu częstochowskiego (91).
- W ramach Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki działają m.in. koło plastyczne, Zespół Gimnastyki Artystycznej oraz Zespół Pieśni i Tańca, a także organizowane są zajęcia aerobiku, jogi, robotyki i nauki gry na instrumentach. GOKiB współpracuje również z Kołami Gospodyń Wiejskich: KGW Zarębnice, KGW Przyrów, KGW Sygontka i KGW Zalesice.
- Organizowane w gminie imprezy i wydarzenia kulturalne cieszą się sporym zainteresowaniem, jednak ograniczają się jedynie do centrum gminy. Ościenne miejscowości charakteryzują się niską dostępnością oferty kulturalnej i rekreacyjnej.
- Jednym z kluczowych problemów w sferze kultury i edukacji jest słabo rozwinięty transport wewnątrzgminny, co ogranicza dostępność oferty usług publicznych oraz utrudnia uczniom dojazd do szkół. Ponadto, analiza dostępnej oferty spędzania wolnego czasu wykazała, iż jest ona stosunkowo słaba – na terenie gminy brakuje miejsc integracji dzieci i młodzieży, czy obiektów małej gastronomii. Część z terenów rekreacyjnych jest zaniedbana lub niezagospodarowana, co wskazuje na niewykorzystany potencjał w tym zakresie.

Finanse samorządowe

- W analizowanym okresie dochody gminy Przyrów przeważnie przekraczały jej wydatki. W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody gminy rokrocznie są wyższe od średniej w powiecie częstochowskim, co świadczy o jej stosunkowo dobrej sytuacji ekonomicznej. Wyznacznikiem korzystnego poziomu rozwoju gminy jest również udział wydatków inwestycyjnych w jej ogólnych wydatkach, który w 2021 r. wyniósł ok. 21%.
- Głównym źródłem dochodów gminy w 2020 r. były dotacje, które stanowiły 44,1% wszystkich dochodów. Dochody własne to natomiast niecałe 30%, na które składa się głównie podatek dochodowy od osób fizycznych – w 2020 r. jego wartość wyniosła 2,4 mln zł. W ogólnych wydatkach największy udział mają natomiast wydatki na pomoc społeczną i rodzinę (30,3% wydatków) oświatę i wychowanie (26,6%) oraz gospodarkę komunalną i ochronę środowiska (20,9%).

Polityka społeczna

- Z roku na rok w gminie maleje liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, jednak wciąż jest ona stosunkowo wysoka. W 2021 r. pomocą społeczną w gminie Przyrów objętych było 78 rodzin, w skład których wchodziły 124 osoby. Wśród nich

¹ W wyniku reformy szkolnictwa wdrażanej stopniowo od 2016 r., 1 września 2019 r. z ustroju szkolnego zostały zlikwidowane gimnazja. Reforma zakłada wprowadzenie 8-letniej szkoły podstawowej, 4-letniego liceum i 5-letniego technikum, a także zmiany w szkolnictwie zawodowym oraz nowe rozwiązania w zakresie funkcjonowania szkół i placówek oświatowych.

największy odsetek stanowiły rodziny z dziećmi (17,9%), a głównym powodem przyznania pomocy była długotrwała lub ciężka choroba.

- Kwota udzielonych świadczeń na pomoc społeczną w ramach zadań własnych gminy rokrocznie rośnie i w 2021 roku wyniosła 342 tys. zł.
- Gminna polityka społeczna uwzględnia również kwestie zapewnienia odpowiednich warunków mieszkaniowych. Zasoby mieszkaniowe gminy Przyrów są stosunkowo duże – w przeliczeniu na 1000 ludności w gminie dostępne są 454 mieszkania, co jest wynikiem lepszym od sytuacji w powiecie częstochowskim i w województwie śląskim. Gmina wyróżnia się pozytywnie również pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań.
- Niemal cała powierzchnia gminy objęta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (MPZP), co pozwala na zachowanie ładu przestrzennego i usprawnienia procesów inwestycyjnych.
- Pod względem bezpieczeństwa publicznego, sytuacja w gminie Przyrów jest nie najlepsza. W 2021 r. odnotowano w gminie 13 zdarzeń kryminalnych (w tym kradzieże i kradzieże z włamaniem) oraz 89 zdarzeń, w których reagowały jednostki OSP (w tym 20 pożarów i 69 miejscowych zagrożeń). Wśród zagrożeń w ruchu drogowym odnotowano 19 kolizji i 5 nietrzeźwych uczestników dróg. Niepokojąca jest stosunkowo wysoka liczba interwencji policji, zwłaszcza w miejscach publicznych (63 interwencje) oraz domowych (49 interwencji).

Przedsiębiorczość

- Gminę Przyrów charakteryzuje stosunkowo niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców w porównaniu do powiatu częstochowskiego i województwa śląskiego. Zarówno liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, jak i liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON jest dużo niższa, niż w powiecie i województwie. Wskaźniki te jednak rokrocznie nieznacznie rosną, co może świadczyć o stopniowym rozwoju lokalnej gospodarki.
- W gminie Przyrów liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w 2020 r. wyniosła 756 podmiotów. Największy odsetek podmiotów wpisanych do rejestru obejmują: sekcja G (handel hurtowy i detaliczny - 23,0%) i sekcja F (budownictwo - 15,1%).
- Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wyniosła w 2020 r. 607 osób na 10 tys. ludności. W strukturze wiekowej przedsiębiorców dominowały osoby pomiędzy 50. a 59. rokiem życia (28,7%). Drugą najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 40-49 lat (26,7%).
- Gospodarka gminy oparta jest głównie na hodowli bydła. Ponadto, działalność gospodarcza mieszkańców skupia się na prowadzeniu małych warsztatów rzemieślniczych.
- W przeliczeniu na 10 tys. ludności liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji funkcjonujących w analizowanym okresie przeważnie była wyższa, niż w powiecie częstochowskim i województwie śląskim. Wskazuje to na stosunkowo wysoki poziom rozwoju społeczeństwa obywatelskiego na terenie gminy.
- MPZP uwzględniają wiele terenów wyznaczonych pod działalność gospodarczą, z których część pozostaje w zasobie gminy – jest to m.in. duży teren w Zalesicach, który wymaga jednak dobrojenia w podstawową infrastrukturę techniczną.

Rynek pracy

- Sytuacja na lokalnym rynku pracy jest stosunkowo słaba, o czym świadczy niska liczba osób pracujących i wysoki udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym.
- Liczba osób pracujących w gminie Przyrów w 2020 roku wyniosła 102 osoby na 1000 ludności, co w porównaniu z powiatem częstochowskim (130 osób na 1000 ludności) oraz województwem śląskim (275 osób na 1000 pracujących) jest słabym wynikiem. Wynika to z rolniczego charakteru gminy oraz sposobu definiowania osób pracujących – nie są do nich zaliczane m.in. osoby pracujące w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, co jest powszechne na obszarach wiejskich.
- Jednym z głównych zakładów pracy w gminie jest tartak. Poza nim, mieszkańcy znajdują zatrudnienie głównie w handlu hurtowym i detalicznym.
- Wielu mieszkańców gminy Przyrów pracuje poza jej granicami, zwłaszcza w Częstochowie, co może świadczyć o bardziej satysfakcjonującej ofercie zatrudnienia.
- Liczba osób bezrobotnych w gminie Przyrów w analizowanym okresie waha się w granicach 145-200 osób. Najlepsza sytuacja pod tym względem miała miejsce w roku 2019, a najgorsza – w roku 2016. Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym w 2020 r. wyniósł 7,9%, co jest wynikiem dużo gorszym, niż w powiecie częstochowskim (4,5%) czy w województwie śląskim (3,4%).
- Z analizy danych PUP w Częstochowie wynika, iż problem bezrobocia dotyczy głównie młodych ludzi z krótkim stażem pracy, co implikuje konieczność podjęcia działań mających na celu aktywizację zawodową młodych osób i zapewnienie im odpowiednich warunków rozwoju.

Infrastruktura i środowisko

- W sferze przestrzennej w gminie Przyrów zauważalne jest duże rozproszenie sieci osadniczej – ludność koncentruje się w Przyrowie, natomiast pozostałe sołectwa cechuje mała gęstość zaludnienia.
- Niemal wszyscy mieszkańcy gminy Przyrów korzystają z sieci wodociągowej, a prawie połowa z kanalizacji. Ponadto, mieszkańcy miejscowości: Smyków i Wola Mokrzecka mają dostęp do sieci gazowej.
- Nieco ponad 28% powierzchni gminy pokryta jest lasami, a 21% stanowią obszary prawnie chronione. Mimo potencjału wynikającego z bogatego zasobu przyrodniczego, udział powierzchni terenów zielonych w gminie jest znikomy (0,09%).
- Na terenie gminy Przyrów znajdują się obszary prawnie chronione takie jak Park Krajobrazowy "Stawki", który jest częścią Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych. W obrębie Parku wydzielony został chroniony rezerwat "Wielki Las". Ponadto, niedaleko miejscowości Julianka znajduje się kamieniołom „Janina”, wpisany do Geoparku Północnej Jury.
- W 2020 r. na jednego mieszkańca gminy Przyrów przypadało ok. 110 kg zmieszanych odpadów komunalnych, a ok. 31,4% ogółu zebranych odpadów stanowiły odpady zebrane selektywnie.
- W Gminie odnotowuje się również stosunkowo wysokie zużycie wody z wodociągów – w 2020 r. 1 korzystający z sieci zużył średnio 32,8 m³ wody, co było wynikiem porównywalnym do wyniku w województwie śląskim (32,7 m³).
- Wydatki budżetu gminy na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska rokrocznie rosną, co jest szczególnie zauważalne w przypadku wydatków na gospodarkę odpadami komunalnymi, które w 2020 r. osiągnęły wartość ok. 550 tys. zł. Najmniejszy udział wydatków w tym zakresie stanowią wydatki na utrzymanie zieleni oraz oczyszczanie miast i wsi.

- Gmina Przyrów jest atrakcyjna pod względem turystycznym m.in. ze względu na liczne zabytki architektury sakralnej takich jak: Kościół św. Mikołaja, czy Kościół pw. Św. Anny wraz z Klasztorem Sióstr Dominikanek Klauzurowych.
- Gmina Przyrów zarządza siecią dróg gminnych o długości ok. 33 km – większość z nich jest utwardzona i w dobrym stanie. Ponadto, przez teren gminy przebiegają drogi powiatowe (S 1035, S 1039, S 1096 i S 1098) oraz wojewódzkie (DW 793 i DW 786). Na niemal 70 km wszystkich dróg przypada niecałe 25 km chodników.
- Bogactwem naturalnym gminy Przyrów są wody powierzchniowe i głębinowe, przede wszystkim źródła wody jurajskiej nadających się do wykorzystania do celów pitnych, co stanowi potencjał do rozwoju przemysłu spożywczego.
- Polityka ochrony środowiska w gminie realizowana jest zgodnie z Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Przyrów do roku 2025 z perspektywą do 2030 roku. W 2021r. na terenie gminy Przyrów dwukrotnie odnotowano alarm smogowy (III poziom ostrzeżenia), a przez 6 dni w ciągu roku obowiązywał II poziom ostrzeżenia.

Wnioski z badania ankietowego

Biorąc pod uwagę fakt, iż głos mieszkańców jest niezwykle istotny w procesie tworzenia strategii rozwoju, w ramach prac nad niniejszym dokumentem przeprowadzono badania ilościowe z ich udziałem. W badaniu wzięło udział 171 mieszkańców gminy Przyrów, których opinie pozwoliły na ocenę obecnej sytuacji na analizowanym obszarze. Opis badania przedstawiono w Załączniku nr 1 do niniejszego opracowania, a poniżej zebrano wnioski.

W oczach mieszkańców gmina Przyrów to:	<p>Stosunkowo dobre miejsce do życia Niemał 60% osób biorących udział w badaniu jednoznacznie określa gminę Przyrów jako dobre miejsce do życia. Mimo dość wysokiego odsetka pozytywnych odpowiedzi, spora część respondentów (ok. 22%) źle ocenia jakość życia w gminie, co implikuje konieczność podjęcia działań naprawczych w słabszych sferach jej funkcjonowania.</p>
	<p>Gmina nie gwarantująca korzystnych warunków na lokalnym rynku pracy Ponad 70% respondentów negatywnie postrzega możliwości rozwoju zawodowego i znalezienia pracy na terenie gminy Przyrów. Żadna z osób biorących udział w badaniu nie ocenia dobrze wysokości oferowanych zarobków.</p>
	<p>Gmina, z którą nie czują się mocno związani Mimo iż dla 60% mieszkańców gminy Przyrów biorących udział w badaniu gmina nie jest obojętna, zaledwie połowa z nich przyznaje, że jest mocno związana z miejscem swojego zamieszkania. Co więcej, tylko 40% respondentów jest dumna ze swojego pochodzenia, co świadczy o dość niskim poziomie poczucia tożsamości lokalnej.</p>
	<p>Gmina, która powinna wspierać silną gospodarkę Wsparcie silnej gospodarki gminy jest kluczowym kierunkiem jej rozwoju według 61% mieszkańców biorących udział w badaniu.</p>
	<p>Gmina z ograniczonym dostępem do niektórych usług publicznych Ponad 70% ankietowanych źle ocenia dostępność usług medycznych, a połowa wskazuje na niską dostępność żłobków i klubów dziecięcych.</p>

	Dogodnie położona gmina Gmina Przyrów położona jest w pobliżu Częstochowy, co stanowi również potencjał rozwojowy ze względu na dobry dostęp do szerszej oferty usług wyższego rzędu, usług i handlu oraz rynku pracy.
	Gmina, która powinna skupić się na rozwoju oferty sportowo-rekreacyjnej Niemał 80% badanych źle ocenia liczbę ścieżek rowerowych na terenie gminy. Ponadto, co piąty respondent proponuje rozwój oferty spędzania wolnego czasu poprzez udostępnienie nowych obiektów sportu i rekreacji jako działanie mające na celu poprawę jakości życia w gminie.
	Gmina o wysokiej atrakcyjności przyrodniczej Co trzecia osoba biorąca udział w badaniu wskazała środowisko naturalne jako główny atut gminy Przyrów, co może wynikać z obecności obszarów prawnie chronionych, takich jak rezerwat przyrody „Wielki Las” i Park Krajobrazowy „Stawki”.
	Gmina, w której chcą mieszkać Około 63% respondentów chce pozostać na terenie gminy w perspektywie najbliższych 5 lat. Kolejne 16% planuje przenieść się do innej miejscowości w powiecie częstochowskim, co może świadczyć o wysokiej atrakcyjności osiedleńczej najbliższej okolicy gminy.

Analiza SWOT

Analiza SWOT to narzędzie umożliwiające uporządkowanie zgromadzonych informacji, dokonanie ich kategoryzacji oraz zidentyfikowanie kluczowych czynników wpływających na rozwój gminy. Na drodze diagnozy strategicznej wyłoniono bowiem szereg uwarunkowań w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej, które stanowią słabe i mocne strony gminy Przyrów, a także zidentyfikowano potencjalne szanse i zagrożenia zewnętrzne. W poniżej tabeli zestawiono najbardziej istotne korzystne uwarunkowania gminy oraz kwestie problemowe wynikające z sytuacji społeczno-gospodarczej na szczeblu lokalnym, jak i krajowym.

MOCNE STRONY

- Dogodna lokalizacja gminy w pobliżu Częstochowy, co zapewnia dostępność dużego rynku zbytu i usług publicznych wyższego rzędu
- Dobra dostępność komunikacyjna gminy poprzez drogi wojewódzkie nr 793 i 786 oraz linię kolejową relacji Opole-Kielce
- Atrakcyjne położenie gminy, wysoka jakość i różnorodność środowiska przyrodniczego (Park Krajobrazowy „Stawki”, rezerwat przyrody „Wielki Las”, kamieniołom „Janina”) oraz występowanie walorów kulturowych (zabytkowy układ urbanistyczny, obiekty sakralne), co stwarza możliwości rozwoju turystyki
- Dobrze rozwinięte rolnictwo i hodowla, obecność stawów hodowlanych
- Występowanie wysokiej jakości wód jurajskich zdalnych do wykorzystania w celach pitnych
- Wysoki poziom nauczania w lokalnych szkołach
- Stosunkowo duże zasoby mieszkaniowe
- Objęcie ponad 95% powierzchni gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
- Tereny inwestycyjne będące własnością gminy

SŁABE STRONY

- Depopulacja gminy – ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji
- Nasilające się zjawisko starzenia się społeczeństwa
- Brak statusu miasta
- Duże rozproszenie sieci osadniczej – koncentracja ludności w Przyrowie, mała gęstość zaludnienia pozostałych sołectw
- Niesatysfakcjonujące warunki na lokalnym rynku pracy - 70% mieszkańców biorących udział w badaniu ankietowym negatywnie ocenia możliwości znalezienia dobrej pracy na terenie gminy
- Zjawisko wykluczenia komunikacyjnego, ograniczona dostępność transportu publicznego
- Rozdrobnienie gospodarstw rolnych
- Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, wysokie bezrobocie
- Niski stopień przywiązania mieszkańców do swojego miejsca zamieszkania, słabe poczucie tożsamości lokalnej i więzi społecznych
- Ograniczony dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, zwłaszcza ochrony zdrowia oraz żłobków i klubów dziecięcych
- Słaba oferta spędzania wolnego czasu, niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych, obiektów sportu i rekreacji
- Niewykorzystany potencjał zasobów lokalnych, m.in. wód pitnych, możliwości przetwórstwa ryb, utworzenie biogazowni

SZANSE

- Dostępność środków europejskich
- Odzyskanie przez Przyrów praw miejskich
- Korzystne warunki dla rozwoju energetyki opartej na źródłach odnawialnych, przede wszystkim na energii wiatrowej i słonecznej
- Duże pogłowie podstawowych gatunków zwierząt gospodarskich stanowiące korzystne warunki do rozwoju biogazowni rolniczych
- Możliwości rozwoju przemysłu spożywczego w oparciu o rolnictwo i hodowlę oraz wykorzystanie wód pitnych
- Rozwój elastycznych form zatrudnienia (praca zdalna)
- Wzrost zainteresowania turystyką krajową, lokalną, w tym wyjazdami weekendowymi

ZAGROŻENIA

- Trudna sytuacja geopolityczna wywołana wojną w Ukrainie
 - Zła sytuacja gospodarcza w kraju, wysoka inflacja
 - Negatywne ekonomiczne i społeczne skutki pandemii COVID-19
 - Niekorzystne trendy demograficzne – starzenie się społeczeństwa, spadek liczby ludności
 - Występowanie obszarów objętych ochroną konserwatorską i konieczność dostosowania polityki zagospodarowania przestrzennego do zasad i warunków wynikających z Planu Ochrony Zespołu Jurajskich Parków Krajobrazowych
 - Występowanie dużych powierzchniowo terenów o niekorzystnych warunkach gruntowo-wodnych, narażonych na niebezpieczeństwo powodzi
-

Założenia planistyczne strategii rozwoju

Na założenia planistyczne Strategii składają się wizja i misja jako podstawowe jej elementy, stanowiące jednocześnie wprowadzenie do poziomu strategicznej oraz operacyjnej interwencji. Ich definicja została oparta na kluczowych wyzwaniach i potencjałach rozwojowych gminy.

Kluczowe wyzwania i potencjały rozwojowe

Z punktu widzenia bilansu strategicznego kluczowe jest wskazanie najważniejszych problemów i wyzwań stojących przed gminą Przyrów – samorządem, mieszkańcami oraz wszystkimi interesariuszami. Na drodze diagnozy strategicznej, a następnie jej syntezy zidentyfikowano główne wyzwania rozwojowe uwzględniające sferę **społeczną, gospodarczą i przestrzenną**:

POTENCJAŁY	<p>Potencjał turystyczny wynikający z bogactwa zasobów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego</p> <p>Co trzecia osoba biorąca udział w badaniu ankietowym wskazała środowisko naturalne jako główny atut gminy Przyrów, co może wynikać z obecności obszarów prawnie chronionych, takich jak rezerwat przyrody „Wielki Las” i Park Krajobrazowy „Stawki”, a także kamieniołom „Janina”, posiadający wysoki potencjał do rozwoju geoturystyki i geoedukacji dzięki zagospodarowaniu i przystosowaniu do pełnienia funkcji edukacyjnych, rekreacyjnych i sportowych. Ponadto, kluczowe bogactwo naturalne gminy stanowią źródła wody jurajskiej, natomiast liczne zabytki świadczą o bogatym dziedzictwie kulturowym.</p>
	<p>Potencjał rozwojowy wynikający z dogodnej lokalizacji w pobliżu miasta powiatowego</p> <p>Gmina Przyrów położona jest w pobliżu Częstochowy, na skrzyżowaniu ważnych dróg krajowych (Częstochowa - Kielce oraz Radomsko – Siewierz), co stanowi potencjał rozwojowy ze względu na dobry dostęp do szerszej oferty usług wyższego rzędu oraz rynku pracy.</p>
	<p>Potencjał rozwoju w wyniku wykorzystania dostępnych terenów inwestycyjnych, zasobów mieszkaniowych i bazy sportowo-rekreacyjnej</p> <p>Gmina Przyrów posiada stosunkowo duży zasób mieszkaniowy oraz dysponuje terenami inwestycyjnymi, co stanowi potencjał rozwojowy, zarówno w sferze gospodarczej, jak i społecznej. Co więcej, niemal cała powierzchnia gminy objęta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (MPZP), co pozwala na zachowanie ładu przestrzennego i usprawnienie procesów inwestycyjnych.</p>

WYZWANIA

Bariery rozwojowe wynikające z niskiej dostępności usług publicznych

Gminę charakteryzuje stosunkowo niska dostępność usług publicznych oraz infrastruktury sieciowej i technicznej. Ponad 70% osób biorących udział w badaniu ankietowym źle ocenia bowiem dostępność usług medycznych, a połowa wskazuje na ograniczony dostęp do żłobków i klubów dziecięcych. Ponadto, co piąty respondent proponuje rozwój oferty spędzania wolnego czasu poprzez udostępnienie nowych obiektów sportu i rekreacji jako działanie mające na celu poprawę jakości życia w gminie. Dostępność oferty usług publicznych jest ograniczona m.in. przez słabo rozwinięty transport wewnątrzgminny, co stanowi jeden z kluczowych problemów w gminie.

Problemy związane z niekorzystną sytuacją demograficzną i społeczną

Głównym problemem w sferze demograficznej gminy Przyrów jest jej stopniowa depopulacja wyrażana przez utrzymujące się ujemne wartości salda migracji i przyrostu naturalnego. Ponadto, negatywnym zjawiskiem jest starzenie się społeczeństwa, co implikuje konieczność wdrażania zmian w realizowanej polityce społecznej.

Co więcej, mieszkańców gminy charakteryzuje niski poziom integracji społecznej i tożsamości lokalnej. Mimo iż dla 60% respondentów gmina Przyrów nie jest obojętna, zaledwie połowa z nich przyznaje, że jest mocno związana z miejscem swojego zamieszkania.

Istotnym wyzwaniem stojącym przed gminą Przyrów w najbliższych latach jest również próba odzyskania praw miejskich, co może przyczynić się do poprawy sytuacji gminy.

Wyzwanie w sferze gospodarczej uwzględniające poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy

Gminę Przyrów charakteryzuje stosunkowo niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców oraz zła sytuacja na lokalnym rynku pracy. Ponad 70% osób biorących udział w badaniu ankietowym negatywnie postrzega bowiem możliwości rozwoju zawodowego i znalezienia pracy na terenie gminy. Co więcej, żaden z respondentów nie ocenia dobrze wysokości oferowanych zarobków.

Wizja i misja rozwoju gminy Przyrów

Założenia wizji i misji rozwoju gminy Przyrów zostały wypracowane jako odpowiedź na zidentyfikowane potencjały i wyzwania oraz stanowią podstawę do sformułowania celów strategicznych i szczegółowych kierunków działań strategicznych.

MISJA SAMORZĄDU GMINY PRZYRÓW

Wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego przy jednoczesnym zapewnieniu dobrych warunków do życia i rozwoju osobistego mieszkańców poprzez rozwój usług publicznych i wzmocnienie lokalnej gospodarki.

WIZJA GMINY PRZYRÓW W 2030 ROKU

W 2030 r. gmina Przyrów to dobre miejsce do życia, zapewniające korzystne warunki do zakładania rodziny i prowadzenia działalności gospodarczej. Znacząco poprawiliśmy bowiem jakość usług publicznych oraz sytuację na lokalnym rynku pracy w oparciu o posiadane zasoby. W reakcji na nasilające się zjawisko starzenia się społeczeństwa oraz depopulację, dostosowaliśmy ofertę gminną do potrzeb i oczekiwań mieszkańców, dzięki czemu nasza gmina jest przyjazna seniorom, jednocześnie zaspokajając potrzeby najmłodszych i dorosłych.

Dzięki dbałości o środowisko i inwestycjom w rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej, nasza okolica jest atrakcyjna pod względem turystycznym i sprzyja aktywnemu wypoczynkowi. Mieszkańcy Przyrowa i sąsiednich gmin mogą bez przeszkód korzystać z bogatej oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej, co znacząco podniosło również atrakcyjność osiedleńców gminy. Ponadto, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii zapewniło nam pewną niezależność energetyczną i wpłynęło na ograniczenie zanieczyszczenia powietrza.

Czerpanie z dostępnych bogactw naturalnych, zwłaszcza wód jurajskich, pozwoliło na wzmocnienie lokalnej gospodarki dzięki wykorzystaniu ich do rozwoju branży spożywczej. Nasze działania przyciągnęły nowych inwestorów, którzy w znacznym stopniu przyczynili się do zwiększenia dostępnych miejsc pracy i dywersyfikacji oferty zatrudnienia.

Misja stanowi główny cel rozwoju gminy w perspektywie 2030 roku i definiuje główny kierunek, w jakim powinny zmierzać wszystkie działania podejmowane w ramach planów strategicznych. Zawarte w misji założenia stanowią odpowiedź na zidentyfikowane na drodze diagnozy deficyty i wyzwania oraz opierają się na wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowaniach sprzyjających rozwojowi.

Wizja natomiast to koncepcja stanu gminy w roku 2030, a więc obraz przyszłości, którą na drodze realizacji założeń strategicznych będzie kreować samorząd lokalny wspólnie z mieszkańcami, podmiotami gospodarczymi oraz innymi partnerami. Wizja jest ściśle powiązana z misją i stanowi opis efektów zaplanowanych w Strategii działań, a jej założenia odpowiadają oczekiwaniom, potrzebom i aspiracjom wszystkich interesariuszy.

Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym

Rozdział odnosi się do przepisu Art. 10e. ust. 3. pkt. 1) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, zgodnie z którym strategia rozwoju gminy zawiera m.in. cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę strategiczną oraz zrealizowane badania i konsultacje społeczne odnoszące się do sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej gminy oraz płynące z wymienionych prac wnioski, wypracowana została koncepcja strategiczna, która zawiera najważniejsze założenia polityki rozwoju lokalnego. W przyjętej koncepcji rozwoju skupiono uwagę na trzech obligatoryjnych wymiarach planowania strategicznego, zapewniających wielowymiarowy rozwój gminy. Wymiary te odwołują się do potrzeb i wyzwań uwzględniających trzy sfery: społeczną, gospodarczą i przestrzenną.

Nadrzędne znaczenie w określeniu celów strategicznych miało wykorzystanie potencjałów rozwojowych gminy Przyrów oraz niwelacja możliwych zagrożeń mających wpływ na ich wykorzystanie. Ponadto, cele uwzględniają kierunki działań zaplanowane w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”, dzięki czemu ich realizacja przyczyni się także do osiągnięcia przyjętej wizji rozwoju całego województwa.

SFERA SPOŁECZNA

Cel 1. Poprawa sytuacji demograficznej i społecznej poprzez podniesienie jakości życia mieszkańców dzięki zwiększeniu dostępności usług publicznych

Cel 1 został sformułowany jako reakcja na zidentyfikowane na drodze diagnozy strategicznej negatywne zjawiska w sferze społecznej, takie jak depopulacja i starzenie się lokalnej społeczności. W celu ograniczenia odpływu ludności oraz wzmocnienia kapitału ludzkiego i społecznego, konieczne jest systematyczne zwiększanie atrakcyjności osiedleńczej gminy i podnoszenie jakości życia jej mieszkańców. Mimo iż większość mieszkańców gminy Przyrów biorących udział w badaniu ankietowym przyznaje, iż jest ona dobrym miejscem do życia, zaledwie połowa z nich jest z nią mocno związana. Świadczy to o słabym poczuciu tożsamości lokalnej i niskim poziomie integracji społecznej.

SFERA GOSPODARCZA

Cel 2. Efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów w celu rozwoju lokalnej gospodarki

Cel 2 stanowi odpowiedź na problemy w sferze gospodarczej, związane z ograniczonym rynkiem pracy i niskim poziomem przedsiębiorczości. Znacząca część mieszkańców gminy biorących udział w badaniu ankietowym negatywnie postrzega bowiem możliwości rozwoju zawodowego i znalezienia pracy na terenie gminy. Wsparcie silnej gospodarki jest kluczowym kierunkiem rozwoju gminy Przyrów według 61% respondentów. Na drodze diagnozy strategicznej zidentyfikowano szereg potencjałów, których wykorzystanie może

okazać się wielką szansą rozwojową dla przedmiotowego obszaru – kluczowe wśród nich są zasoby wód jurajskich, dziedzictwo kulturowe oraz dostępne tereny inwestycyjne i mieszkaniowe.

SFERA PRZESTRZENNA

Cel 3. Konsekwentny rozwój infrastruktury sieciowej i technicznej oraz stopniowa poprawa jakości środowiska przyrodniczego i odporności na zmiany klimatu

Dostępność wysokiej jakości infrastruktury sieciowej i drogowej stanowi podstawę rozwoju gminy zarówno w sferze społecznej, podnosząc komfort życia mieszkańców, jak i sferze gospodarczej poprzez zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej. Ponadto, sprawna sieć wodno-kanalizacyjna jest konieczna do utrzymania wysokiej jakości środowiska przyrodniczego, co ze względu na postępujący kryzys klimatyczny stanowi kluczowe wyzwanie w sferze przestrzennej. Dzięki efektywnej gospodarce wodno-ściekowej możliwe będzie zwiększanie odporności na negatywne zmiany i niwelowanie ich niekorzystnych skutków.

Kierunki działań strategicznych

Rozdział odnosi się do przepisu Art. 10e. ust. 3. pkt. 2) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, zgodnie z którym strategia rozwoju gminy zawiera m.in. kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych.

Cele i kierunki działań odpowiadają na potrzeby rozwojowe gminy Przyrów i wskazują sposoby przezwyciężenia najważniejszych barier oraz maksymalnego wykorzystania potencjałów. Wyznaczone kierunki działań określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Poniżej zestawiono poszczególne kierunki wraz z przypisanymi im priorytetami i przedsięwzięciami stanowiącymi ich uszczegółowienie. Dzięki określeniu kluczowych zadań możliwe będzie zrealizowanie wytyczonych celów i osiągnięcie wymiernych rezultatów podejmowanych działań.

SFERA SPOŁECZNA

Cel 1. Poprawa sytuacji demograficznej i społecznej poprzez podniesienie jakości życia mieszkańców dzięki zwiększeniu dostępności usług publicznych

1.1. Polityka społeczna

- Budowanie spójnej i kompleksowej polityki społecznej
- Wsparcie mieszkańców w trudnej sytuacji oraz pomoc w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych
- Budowa żłobka gminnego
- Zwiększenie dostępności przedszkoli, ich modernizacja i doposażenie
- Dostosowanie godzin funkcjonowania żłobków i przedszkoli do potrzeb pracujących rodziców
- Zwiększenie zasobów mieszkań chronionych
- Uzbieranie terenów pod mieszkalnictwo w podstawową infrastrukturę techniczną
- Rozbudowa, modernizacja i doposażenie placówek oświatowych
- Zapewnienie transportu dzieci i młodzieży do szkół, z uwzględnieniem transportu międzygminnego
- Rozwój oferty placówek oświatowych m.in. poprzez organizację dodatkowych zajęć dydaktycznych, sportowych i rozwijających zainteresowania
- Wzmacnianie kompetencji kadr nauczycielskich, w szczególności w zakresie kompetencji cyfrowych
- Nadanie nowych funkcji nieużytkowanemu budynkowi po starej szkole w Zarębicach poprzez jego przebudowę i zagospodarowanie na nowe cele
- Działania w kierunku zwiększenia dostępności usług medycznych, m.in. inwestycje w modernizację i doposażenie placówek ochrony zdrowia

1.2. Polityka senioralna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa i rozwój kompleksowej polityki senioralnej ▪ Działania w kierunku zwiększenia dostępności specjalistycznych usług medycznych i rehabilitacyjnych ▪ Rozwój usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych ▪ Prowadzenie warsztatów edukacyjnych, konsultacji senioralnych i innych działań aktywizujących środowisko seniorów ▪ Rozwój oferty i zwiększenie zasobów kadrowych instytucji polityki społecznej ▪ Utworzenie centrum/dziennego domu pomocy dla osób starszych, schorowanych i osób z niepełnosprawnościami ▪ Wzmocnienie instytucji oferujących wsparcie seniorów, przede wszystkim w kontekście samotnych osób starszych
1.3. Więzi społeczne i tożsamość lokalna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utworzenie gminnej rady seniorów i młodzieżowej rady ▪ Angażowanie dzieci i młodzieży w sprawy gminne ▪ Stworzenie miejsca spotkań lokalnej społeczności, stanowiącego centrum reprezentacyjne gminy ▪ Organizacja wydarzeń jednoczących mieszkańców wszystkich miejscowości gminy ▪ Rozwój świetlic wiejskich w każdym sołectwie, ich wyposażanie oraz rozwój i promocja oferty ▪ Pobudzanie aktywności mieszkańców z uwzględnieniem działań międzypokoleniowych angażujących całe rodziny ▪ Promocja lokalnych zasobów, edukacja mieszkańców na temat lokalnego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego ▪ Budowa tożsamości lokalnej w oparciu o lokalne zasoby i zidentyfikowane mocne strony gminy ▪ Wzmocnienie dialogu samorządu z mieszkańcami ▪ Tworzenie warunków sprzyjających integracji międzypokoleniowej, w tym utrwalanie postawy szacunku i odpowiedzialności za osoby starsze
1.4. Czas wolny	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Efektywne pozyskiwanie środków pozabudżetowych na rozwój infrastruktury i wyposażenie instytucji kultury oraz organizację wydarzeń kulturalnych ▪ Rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej oraz zwiększenie jej dostępności dla mieszkańców gminy i turystów ▪ Modernizacja i udostępnienie terenu kąpieliska dla mieszkańców ▪ Rozwój oferty Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki i rozszerzenie jego działalności na wszystkie miejscowości gminy ▪ Promocja oferty rekreacyjno-sportowej i kulturalnej gminy ▪ Dostosowanie oferty rekreacyjno-sportowej i kulturalnej do potrzeb i oczekiwań mieszkańców z wszystkich grup wiekowych ▪ Rozwój zaplecza rekreacyjno-kulturalnego i dostosowanie go do organizacji imprez i wydarzeń

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowa ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (m.in. wiaty, ławki, stacje ładowania rowerów elektrycznych) ▪ Zagospodarowanie terenów zielonych na cele rekreacyjno-sportowe ▪ Animowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, zwłaszcza w okresie wakacyjnym
--	---

GOSPODARKA

Cel 2. Efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów w celu rozwoju lokalnej gospodarki

2.1. Rynek pracy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspieranie aktywności zawodowej i budowanie podstawy przedsiębiorczej wśród mieszkańców ▪ Wsparcie rolnictwa ▪ Organizacja szkoleń, kursów i warsztatów rozwijających kompetencje uczestników rynku pracy ▪ Wspieranie współpracy szkół z lokalnymi przedsiębiorcami w celu stopniowego wprowadzania młodzieży na rynek pracy
2.2. Turystyka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwój bazy turystycznej, wspieranie rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej na terenie gminy ▪ Stworzenie produktu turystycznego w oparciu o lokalne zasoby przyrodnicze i kulturowe ▪ Zagospodarowanie i promocja szlaku pieszo-rowerowego wzdłuż rzeki Wiercicy ▪ Uregulowanie ruchu na rzece Wiercicy i przystosowanie do wykorzystania jej pod sport i turystykę wodną (m.in. spływy kajakowe) ▪ Realizacja prac konserwatorskich i modernizacyjnych obiektów zabytkowych ▪ Promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego, budowanie marki gminy w oparciu o zabytki i obiekty sakralne ▪ Wspieranie istniejących i powstających gospodarstw agroturystycznych ▪ Wsparcie rozwoju turystyki senioralnej (sanatorium, uzdrowisko, wycieczki) ▪ Zagospodarowanie i oznakowanie ścieżek rowerowych i tras turystycznych ▪ Opracowanie i udostępnianie materiałów promocyjnych pod względem turystycznym w formie tradycyjnej (m.in. wydawnictwa promocyjne, foldery, mapy, przewodniki) i elektronicznej (aplikacja mobilna, działalność w mediach społecznościowych) ▪ Kształtowanie pozytywnego wizerunku gminy
2.3. Atrakcyjność inwestycyjna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Budowanie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej ▪ Wykorzystanie potencjału zasobów wysokiej jakości wody pitnej (wody jurajskie) na cele spożywcze, np. utworzenie miejscowego browaru ▪ Uzbrajanie terenów inwestycyjnych w podstawową infrastrukturę techniczną

- Zapewnienie wsparcia przedsiębiorcom prowadzącym działalność w branży gastronomicznej, usługowej i handlowej
- Opracowanie katalogu zachęt dla inwestorów w postaci ulg i zwolnień od podatku

PRZESTRZEŃ

Cel 3. Konsekwentny rozwój infrastruktury sieciowej i technicznej oraz stopniowa poprawa jakości środowiska przyrodniczego i odporności na zmiany klimatu

3.1. Infrastruktura techniczna i przestrzeń publiczna

- Modernizacja istniejącej/budowa nowej oczyszczalni ścieków
- Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej
- Rozwój sieci wodociągowej
- Modernizacja oświetlenia ulicznego, wymiana oświetlenia na nowoczesne, energooszczędne
- Budowa własnych magazynów energii na potrzeby obiektów gminnych
- Rozbudowa i modernizacja budynku Urzędu Gminy
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej
- Wsparcie mieszkańców w wymianie nieefektywnych źródeł ciepła
- Poprawienie standardu przestrzeni publicznych i eliminacja barier architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych
- Podnoszenie jakości istniejących terenów zielonych i parkowych
- Działania wspierające estetyzację i wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznych

3.2. Gospodarka odpadami

- Rozwój systemu gospodarki odpadami
- Budowa Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
- Rozbudowa zaplecza gospodarki odpadami
- Działania informacyjne i edukacyjne wśród mieszkańców z zakresu gospodarki odpadami, segregacji śmieci i ograniczenia ich wytwarzania
- Wsparcie mieszkańców w utylizacji wyrobów zawierających azbest
- Zapobieganie powstawaniu dzikich wysypisk śmieci

3.3. Transport

- Rozbudowa i modernizacja dróg i infrastruktury okołodrogowej
- Budowa chodników przy głównych drogach
- Współpraca w zakresie poprawy jakości sieci dróg pozostających poza kompetencjami samorządu gminnego
- Rozwój transportu międzygminnego i wewnątrzgminnego
- Wzmocnienie połączeń komunikacji publicznej z Częstochową
- Współpraca z prywatnymi przewoźnikami w celu dostosowania

	<p>oferty transportowej do potrzeb mieszkańców (częstotliwość kursowania, przebieg tras, itp.)</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Budowa spójnego systemu tras rowerowych▪ Budowa centrum przesiadkowego w miejscowości Julianka▪ Działania w kierunku utworzenia systemu biletowego – wspólny bilet na połączenia kolejowe i komunikację miejską w Częstochowie
<p>3.4. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Wsparcie procesu wdrażania OZE w gospodarstwach indywidualnych i przedsiębiorstwach oraz obiektach użyteczności publicznej▪ Rozwijanie wydajnej i zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej poprzez rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej oraz urządzeń wodno-kanalizacyjnych▪ Wsparcie jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, ich wyposażenie▪ Budowa remizy strażackiej▪ Działania w kierunku poprawy jakości powietrza poprzez ograniczanie niskiej emisji i emisji liniowej z transportu▪ Ochrona różnorodności biologicznej▪ Realizacja działań zmierzających do dostosowywania do zmian klimatu i zapobiegania ich negatywnym skutkom▪ Działania na rzecz naturalnej małej retencji wodnej i zachowania naturalnej zdolności retencyjnej gruntów▪ Promowanie i wsparcie rozwiązań w zakresie zwiększania retencji, w tym zagospodarowania wód opadowych i roztopowych na terenie prywatnych posesji przy budynkach mieszkalnych i na terenach prywatnych przedsiębiorstw (m.in. sadzenie łąk kwietnych, zakładanie ogrodów deszczowych, stosowanie powierzchni przepuszczalnych ze żwirku)▪ Prowadzenie działań informacyjnych, szkoleniowych i edukacyjnych z zakresu kryzysu klimatycznego jego skutków i oddziaływania, w tym edukacji ekologicznej i oszczędzania zasobów wodnych

Schemat ilustrujący założenia planistyczne

Poniżej przedstawiono schemat interwencji, która przyczyni się do osiągnięcia nadrzędnego celu gminy Przyrów, jakim jest wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego. Będzie to możliwe dzięki zapewnieniu dobrych warunków do życia i rozwoju mieszkańców poprzez realizację trzech celów strategicznych odnoszących się do potencjałów i barier rozwojowych zidentyfikowanych w sferach: społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Obszar	SFERA SPOŁECZNA	SFERA GOSPODARCZA	SFERA PRZESTRZENNA
Cel strategiczny	Cel 1 Poprawa sytuacji demograficznej i społecznej poprzez podniesienie jakości życia mieszkańców dzięki zwiększeniu dostępności usług publicznych	Cel 2 Efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów w celu rozwoju lokalnej gospodarki	Cel 3 Konsekwentny rozwój infrastruktury sieciowej i technicznej oraz stopniowa poprawa jakości środowiska przyrodniczego i odporności na zmiany klimatu
Kierunki działań	1.1. Polityka społeczna	2.1. Rynek pracy	3.1. Infrastruktura techniczna i przestrzeń publiczna
	1.2. Polityka senioralna	2.2. Turystyka	3.2. Gospodarka odpadami
	1.3. Więzy społeczne i tożsamość lokalna	2.3. Atrakcyjność inwestycyjna	3.3. Transport
	1.4. Czas wolny		3.4. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu

Wdrażanie

Realizacja, monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii

W celu efektywnego wdrożenia założeń strategii i osiągnięcia wymiernych efektów podejmowanych działań, konieczne jest zaplanowanie systemu realizacji strategii, na który składa się formułowanie i aktualizowanie zapisów dokumentu, jego wdrażanie oraz ewaluacja. Określenie organizacyjnych i instytucjonalnych warunków realizacji założeń strategii zapewni ich konsekwentne wdrażanie.

Realizacja procesów wchodzących w skład systemu zarządzania strategią wymaga zaangażowania podmiotów i jednostek o różnych kompetencjach. Ze względu na różniący je zakres odpowiedzialności, konieczne jest określenie podziału zaplanowanych w strategii działań. Zapewni to ciągłość prowadzonych prac i maksymalizację ich efektywności.

Poniżej przedstawiono poszczególne etapy wdrażania strategii rozwoju gminy wraz z określeniem podmiotów odpowiedzialnych i uczestniczących w ich realizacji.

Działanie	Podmiot odpowiedzialny	Zakres odpowiedzialności
Wdrażanie	Wójt Gminy Przyrów	Wykonywanie zadań
Monitoring	Właściwe komórki organizacyjne Urzędu Gminy	Raport przedkładany Wójtowi
Ewaluacja	Wójt Gminy Przyrów	Sprawozdanie przedkładane Radzie Gminy
Aktualizacja	Właściwe komórki organizacyjne Urzędu Gminy	Projekt zmian przedkładany Radzie Gminy
Zmiana	Wójt Gminy Przyrów	Projekt uchwały przedkładany Radzie Gminy

Za realizację zadań zawartych w strategii odpowiedzialny jest przede wszystkim Urząd Gminy i gminne jednostki, a także społeczność lokalna i podmioty działające na terenie gminy. Poszczególne prace zaplanowane w ramach wdrożenia strategii zostaną zatem podjęte przez przedstawicieli sektora publicznego, biznesowego i społecznego, a więc m.in. przedsiębiorców, organizacje otoczenia biznesu czy organizacje samorządowe.

Monitoring zapewnia ciągłość prowadzonych prac oraz umożliwia zapobieganie ewentualnym nieprawidłowościom występującym na drodze realizacji założeń strategii. Dzięki monitoringowi

możliwe jest odpowiednio wczesne wykrywanie ewentualnych problemów i modyfikacja planowanych działań zgodnie z aktualną sytuacją, co wpływa na efektywność wdrażania poszczególnych etapów strategii. Podstawowym celem monitoringu jest zatem zwiększenie wydajności podejmowanych działań, co bezpośrednio przyczynia się do zapewnienia realizacji celów przyjętych w Strategii.

Monitoringowi podlegają wskaźniki zdefiniowane dla poszczególnych kierunków działań podejmowanych w ramach realizacji założeń strategii. Monitoring zostanie przeprowadzony w połowie obowiązywania strategii, a jego wynikiem będzie sprawozdanie dotyczące poziomu realizacji poszczególnych zadań. Wójt Gminy, jako osoba odpowiedzialna za wdrażanie strategii, powinien złożyć sprawozdanie Radzie Gminy, która przyjmie je lub odrzuci na drodze uchwały.

Ewaluacja ma na celu podsumowanie wyników monitoringu i ocenę poziomu realizacji poszczególnych celów. Rekomenduje się przeprowadzenie ewaluacji w połowie i na koniec procesu realizacji strategii. W ramach ewaluacji powstanie sprawozdanie zawierające dane na temat wartości wskaźników, które zostanie przedstawione Radzie Gminy i uzupełnione o rekomendacje elementów podlegających aktualizacji i uzupełnieniom. Decyzja o **aktualizacji** dokumentu dokonywana będzie przez Wójta Gminy Przyrów we współpracy z właściwymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Gminy, które przedstawią ją do przyjęcia Radzie Gminy.

Skuteczność realizacji poszczególnych działań będzie zależała od poziomu ich organizacji oraz od stopnia zaangażowania odpowiednich podmiotów. Niezwykle ważną kwestią jest ścisła współpraca między odpowiednimi jednostkami przy równorzędnym traktowaniu ich reprezentantów. Jedną z głównych zasad prowadzenia wspólnych działań jest także zapewnienie ich otwartości na przedstawicieli różnych środowisk.

Podmiotem odpowiedzialnym za koordynację systemu wdrożenia jest Wójt Gminy Przyrów.

Instrumenty realizacji strategii

Jako, że *Strategia Rozwoju Gminy Przyrów na lata 2023-2030* pełni rolę ramowego planu działań i wyznacza ogólnie kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego gminy, ważne jest doprecyzowanie jej założeń na drodze opracowania instrumentów realizacji poszczególnych celów. Instrumenty te mogą mieć zasięg ogólnogminny, sołecki, bądź lokalny (punktowy), a ich dobór powinien wynikać z oceny ich potencjalnej efektywności i skuteczności. Poszczególne instrumenty powinny dotyczyć przynajmniej jednego wskazanego w strategii kierunku działań.

W poniższej tabeli przedstawiono przykładowe instrumenty realizacji Strategii.

Rodzaj instrumentu	Zakres instrumentu/przykładowe instrumenty
Wdrożeniowy	Dokumenty o charakterze wykonawczym, np. Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, Gminny program ochrony środowiska, Wieloletni program współpracy z organizacjami pozarządowymi, Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
Organizacyjno-zarządczy	Regulaminy wydziałów i jednostek odpowiedzialnych za realizację poszczególnych założeń strategii
Finansowy	Uchwały budżetowe, fundusz sołecki, inicjatywy lokalne, fundusze kierowane (np. fundusz senioralny, fundusz młodzieżowy), projekty społeczne realizowane w ramach Funduszy Europejskich
Prawny	Dokumenty wynikające z przepisów ustawowych, np. uchwały rady gminy, akty prawa miejscowego, decyzje administracyjne
Planowania przestrzennego	Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego
Społeczny	Kampanie społeczne, edukacyjne i informacyjne, konsultacje społeczne, systemy informacji przestrzennej, strony internetowe i profile w mediach społecznościowych

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Ze względu na ramowy, interdyscyplinarny charakter Strategii Rozwoju Gminy Przyrów na lata 2023-2030, stanowi ona podstawę do opracowania dokumentów wykonawczych takich jak polityki, programy, plany czy projekty. Ważne jest, aby dokumenty te były formułowane według następujących zasad:

- Dokumenty powinny być sformułowane w możliwie przejrzystym języku, zrozumiałym dla osób niebędących specjalistami w danej dziedzinie.
- Każdy dokument należy poddać konsultacjom zgodnie z regulacjami wewnętrznymi.
- Przygotowanie dokumentu wykonawczego powinno zakończyć się w ciągu 12 miesięcy od jego zainicjowania.
- W każdym dokumencie wykonawczym powinno znaleźć się co najmniej odniesienie do konkretnego celu strategicznego i kierunku działań niniejszej strategii.
- Każdy dokument wykonawczy musi posiadać przypisaną komórkę organizacyjną jako wiodącą, odpowiadającą za całościową realizację oraz jej skutki.

Rezultaty planowanych działań

Poniżej zaprezentowano wybór wskaźników, których celem jest monitorowanie stopnia osiągnięcia założonych celów rozwojowych. Zostały one opracowane w odniesieniu do poszczególnych kierunków działań, dzięki czemu możliwa będzie weryfikacja stopnia ich realizacji. Poza poniższym mechanizmem zawartość strategii będzie podlegała monitoringowi (produktowemu) i ewaluacji. Monitoring będzie prowadzony zgodnie z zapisami podrozdziału *Monitoring, ewaluacja i aktualizacja strategii*.

Kierunek działania	Nazwa działania	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika (2021) ²	Oczekiwana tendencja do 2030 roku	Źródło danych
Cel 1. Poprawa sytuacji demograficznej i społecznej poprzez podniesienie jakości życia mieszkańców dzięki zwiększeniu dostępności usług publicznych					
1.1.	Polityka społeczna	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej	393	spadek	BDL GUS
1.2.	Polityka senioralna	Liczba projektów skierowanych do seniorów	0	wzrost	Urząd Gminy Przyrów
1.3.	Więzi społeczne i tożsamość lokalna	Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych	53,99% ³	wzrost	BDL GUS
1.4.	Czas wolny	Liczba imprez organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlic	14	wzrost	BDL GUS
Cel 2. Efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów w celu rozwoju lokalnej gospodarki					
2.1.	Rynek pracy	Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym	7,9%	spadek	BDL GUS
2.2.	Turystyka	Liczba działań zrealizowanych promocyjnych	0	wzrost	Urząd Gminy Przyrów
2.3.	Atrakcyjność inwestycyjna	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	756	wzrost	BDL GUS
Cel 3. Konsekwentny rozwój infrastruktury sieciowej i technicznej oraz stopniowa poprawa jakości środowiska przyrodniczego i odporności na zmiany klimatu					
3.1.	Infrastruktura techniczna i przestrzeń publiczna	Liczba budynków poddanych termomodernizacji	0	wzrost	Urząd Gminy Przyrów

² Wskaźniki przyjmują wartość 0 ze względu na fakt, iż rok 2022 jest traktowany jako rok bazowy i od tego roku monitorowana jest wartość wskaźnika. Monitoringowi będzie podlegała tendencja zmian w poszczególnych obszarach wynikająca z wdrażanych w ramach *Strategii Rozwoju Gminy Przyrów na lata 2023-2030* przedsięwzięć.

³ Dane za 2018 r.

Kierunek działania	Nazwa działania	Nazwa wskaźnika	Wartość bazowa wskaźnika (2021) ²	Oczekiwana tendencja do 2030 roku	Źródło danych
3.2.	Gospodarka odpadami	Odpady zebrane selektywnie z gospodarstw domowych w relacji do ogółu odpadów	31,4%	wzrost	BDL GUS
3.3.	Transport	Długość odcinków dróg poddanych rozbudowie/modernizacji	0	wzrost	Urząd Gminy Przyrów
3.4.	Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Liczba przedsięwzięć zakładających wdrożenie elementów zielono-niebieskiej infrastruktury	0	wzrost	Urząd Gminy Przyrów

Finansowanie

W celu skutecznej realizacji działań zaplanowanych w Strategii Rozwoju Gminy Przyrów na lata 2023-2030 i urzeczywistnienia zdefiniowanej w niej wizji, samorząd będzie poszukiwał wszelkich dostępnych źródeł finansowania poszczególnych zadań. Zasadnicze znaczenie dla sfinansowania Strategii mają przede wszystkim:

- Środki własne gminy;
- Środki z budżetu państwa;
- Środki z budżetu województwa śląskiego;
- Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027;
- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (Program FEnIKS);
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (Program FENG);
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego;
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy;
- Inne środki publiczne.

Ważnym elementem finansowania interwencji rozwojowych będą również środki prywatne, które mogą zostać wykorzystane do współfinansowania projektów realizowanych w ramach programów operacyjnych lub formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

Ewaluacja ex-ante

Rozdział odnosi się do art. 10a ust. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U.2021.1057 t.j.), zgodnie z którym Podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju - przed jej przyjęciem.

Zgodnie z zapisami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, wdrażanie założeń strategii musi być poprzedzone przeprowadzeniem ewaluacji (ewaluacja ex-ante). Tego rodzaju analiza pełni ważną rolę w systemie zarządzania strategią i umożliwia dokonanie usprawnień oraz zmian w założeniach i treści dokumentu.

Ewaluacja ex-ante pozwala określić czy planowane przedsięwzięcie jest wykonalne i czy jego realizacja przyniesie wymierne efekty. Dzięki szczegółowej analizie zapisów strategii możliwe jest dokonanie oceny czy jej cele zostały poprawnie sformułowane oraz czy zaplanowane działania są spójne i trafne w zakresie zidentyfikowanych problemów i potrzeb. Ponadto, ewaluacja pozwala na identyfikację potencjalnych barier i trudności, które mogą wpłynąć na powodzenie projektu.

Na potrzeby niniejszej strategii wybrano wariant ewaluacji o charakterze partycypacyjnym. Ewaluacja prowadzona była równoległe z procesem tworzenia dokumentu, a ewaluator uczestniczył w nim od

początkowego etapu, dzięki czemu jest w stanie lepiej poznać specyfikę dokumentu, co znacząco wpływa na możliwość udzielenia przez niego wsparcia w trakcie prac nad dokumentem

Badania ilościowe i jakościowe oraz powstała na ich podstawie diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej umożliwiła rozpoznanie potrzeb i problemów gminy Przyrów. Wnioski z badania pozwoliły także na zidentyfikowanie potencjalnych szans i zagrożeń mających wpływ na rozwój analizowanego obszaru. Na ich podstawie sformułowano misję i wizję gminy, a następnie określono cele strategiczne, a opracowane w ich ramach konkretne działania zostały oparte na zidentyfikowanych realnych problemach i potrzebach lokalnej społeczności. Dzięki temu cały plan strategiczny stanowi trafną odpowiedź na kluczowe wyzwania stojące przed gminą Przyrów.

Misją gminy jest wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego przy jednoczesnym zapewnieniu dobrych warunków do życia i rozwoju osobistego mieszkańców. W związku z tym opracowano trzy cele strategiczne uwzględniające wielokierunkowy rozwój przedmiotowego obszaru, zarówno pod względem społecznym, jak i gospodarczym oraz przestrzennym. W poniższej tabeli zestawiono cele strategiczne ze zidentyfikowanymi na drodze diagnozy kluczowymi wyzwaniami stojącymi przed gminą Przyrów oraz jej potencjałami.

Cel 1 jako reakcja na niekorzystną sytuację demograficzną i społeczną			
Wyzwania	Depopulacja – ujemne saldo migracji, ujemny przyrost naturalny	Starzenie się społeczeństwa	Niski poziom integracji społecznej i tożsamości lokalnej
	Niska dostępność wysokiej jakości usług publicznych i infrastruktury technicznej	Słaba oferta spędzania czasu wolnego	
Potencjały	Możliwość odzyskania przez Przyrów praw miejskich	Duża dostępność placówek oświatowych	Współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi
Cel 2 jako odpowiedź na wyzwania w sferze gospodarczej i plan wykorzystania potencjałów rozwojowych			
Wyzwania	Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, wysokie bezrobocie	Zła sytuacja na lokalnym rynku pracy	
Potencjały	Dogodna lokalizacja w pobliżu miasta powiatowego	Dostępność zasobów kulturowych i przyrodniczych	
Cel 3 jako plan na rozwój przestrzenny			
Wyzwania	Zjawisko wykluczenia komunikacyjnego, ograniczona dostępność transportu publicznego	Duże rozproszenie sieci osadniczej	Niska dostępność infrastruktury sieciowej
Potencjały	Wysoka jakość i różnorodność środowiska przyrodniczego i występowanie walorów kulturowych	Dostępność terenów inwestycyjnych	Objęcie niemal całej powierzchni gminy obowiązującymi planami zagospodarowania przestrzennego

Cel 1 został sformułowany jako reakcja na niekorzystną sytuację demograficzną i społeczną. Zakłada się, że realizacja wyznaczonych w jego ramach działań przyczyni się do podniesienia jakości życia m.in. poprzez zwiększenie dostępności wysokiej jakości usług publicznych czy rozwój oferty spędzania wolnego czasu. Cel 2 natomiast stanowi odpowiedź na wyzwania w sferze gospodarczej i plan wykorzystania potencjałów rozwojowych. Dogodna lokalizacja w pobliżu Częstochowy stwarza bowiem korzystne warunki do rozwoju społeczno-gospodarczego dzięki dobremu dostępowi do usług wyższego rzędu i szerokiego rynku zbytu. Ponadto, atrakcyjne położenie gminy Przyrów i dostępność różnorodnych terenów przyrodniczych oraz bogate dziedzictwo kulturowe stanowi potencjał do rozwoju branży turystycznej, co przyczyni się do ograniczenia negatywnych zjawisk na lokalnym rynku pracy. Czynniki te zostaną również wykorzystane do realizacji Celu 3 skupionego na rozwoju przestrzennym gminy m.in. poprzez zwiększenie jej dostępności komunikacyjnej oraz przystosowaniu terenu postępujących do zmian klimatu. Cele strategiczne oraz poszczególne kierunki działań zostały trafnie określone i wypracowane z uwzględnieniem kluczowych szans i barier rozwojowych, dzięki czemu ich realizacja będzie efektywna i skuteczna.

Wypracowany w Strategii system jej realizacji umożliwi osiągnięcie zakładanych celów dzięki zastosowaniu poprawnego podejścia zakładającego powiązanie poszczególnych kierunków i celów działań z wizją rozwoju gminy. Zaplanowanie monitoringu wskaźników osiągnięcia założeń Strategii umożliwi analizę stopnia ich oddziaływania na procesy społeczno-gospodarcze zachodzące w gminie w efekcie ich wdrażania. Analiza zapisów dokumentu wykazała, iż realizacja zaplanowanych działań przyniesie wymierne efekty, a nakłady ponoszone w celu realizacji założeń Strategii będą adekwatne w odniesieniu do zaplanowanych rezultatów.

Poszczególne zadania wyznaczone w ramach celów strategicznych są adekwatne do zidentyfikowanych problemów, potrzeb i zasobów gminy Przyrów. Są one wobec siebie komplementarne i nie wykluczają się, co zostało przedstawione graficznie na modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej. Ponadto, poszczególne cele strategiczne i kierunki działań są spójne z zapisami dokumentów strategicznych wyższego szczebla, ze szczególnym uwzględnieniem Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego 2030.

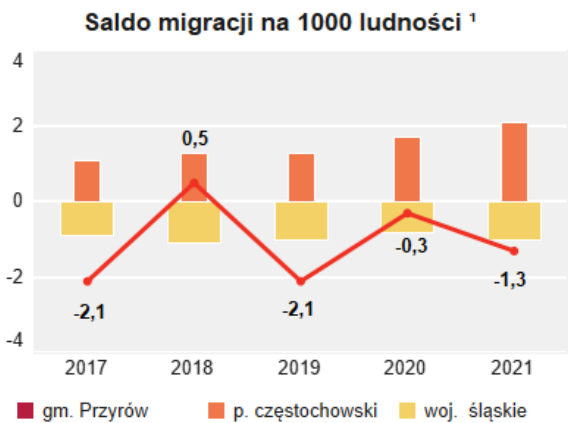
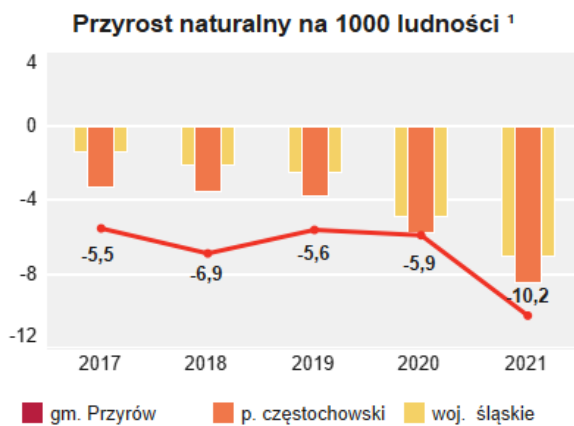
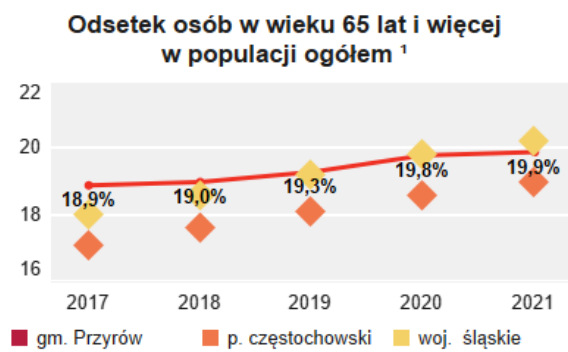
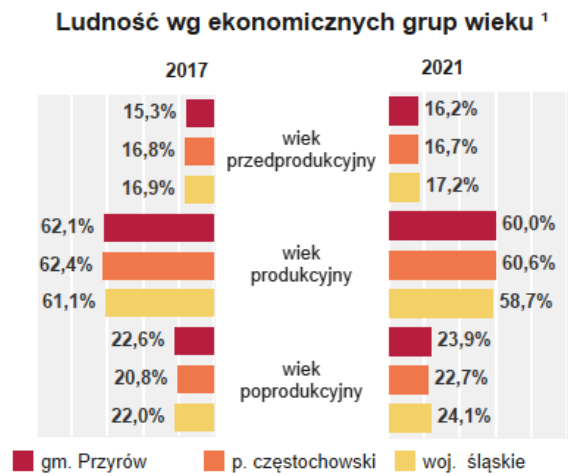
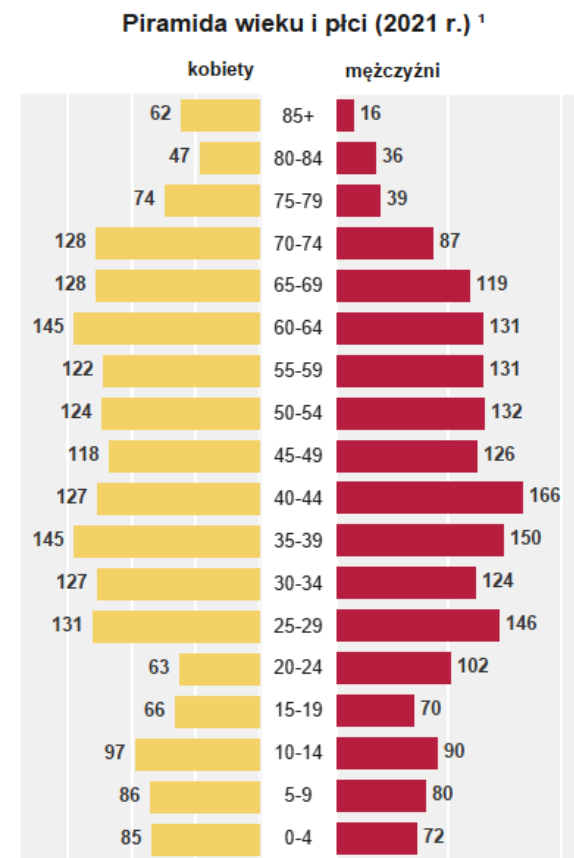
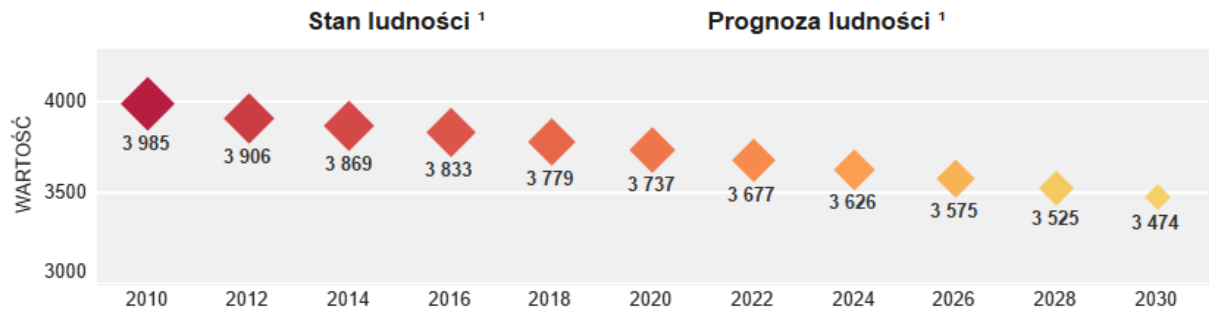
Załącznik nr 1 Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej stanowi podstawę dla opracowania strategii rozwoju gminy i polega na analizie zgromadzonych danych ilościowych i jakościowych. Dzięki kompleksowej diagnozie możliwa jest identyfikacja najważniejszych wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań gminy oraz wskazanie kluczowych barier i szans rozwojowych. Na podstawie wniosków płynących z obserwacji i analizy danych definiowany jest portret gminy, a następnie wizja pożądanego w przyszłości obrazu. Identyfikacja kluczowych ograniczeń i potencjałów stanowi bazę do wytyczenia kierunków rozwoju gminy oraz konkretnych celów, jakich podejmie się na drodze działań strategicznych.

Proces diagnostyczny może przyjąć formę analizy danych zastanych oraz badań społecznych. W niniejszym opracowaniu zawarto przedstawienie graficzne zgromadzonych danych statystycznych z lat 2016-2020 oraz opis wyników badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców gminy Przyrów. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy przedstawiono w *Strategii Rozwoju Gminy Przyrów na lata 2023-2030*.

Analiza danych zastanych

DEMOGRAFIA

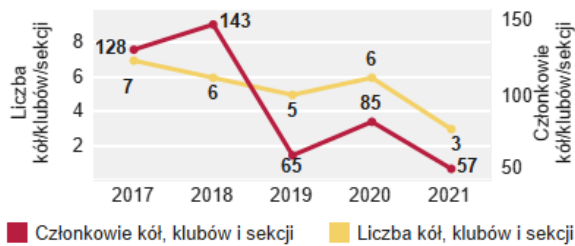

Źródło danych:

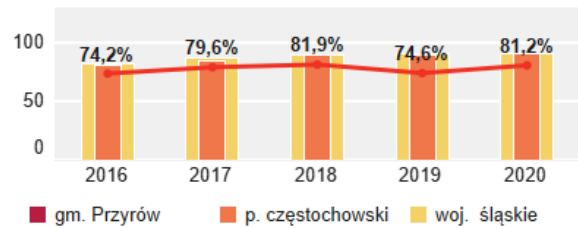
¹ GUS BDL (2010-2030)

EDUKACJA I KULTURA

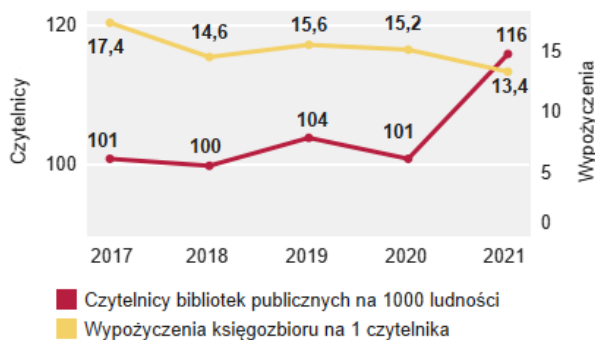
Koła, kluby i sekcje ¹

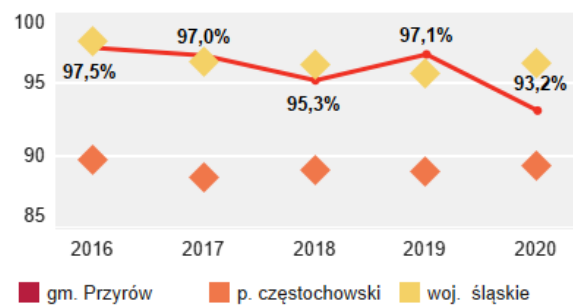
Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym ¹

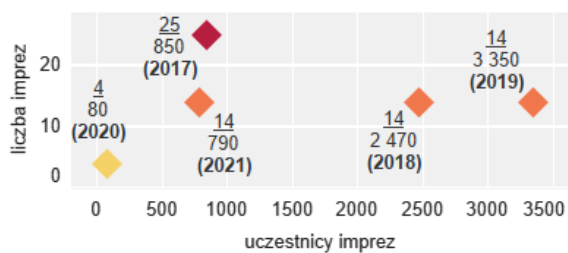
Biblioteki publiczne ¹

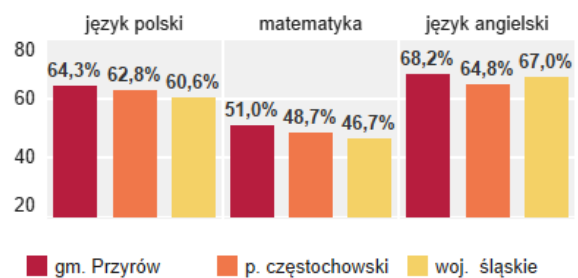
Współczynnik skolaryzacji brutto - szkoły podstawowe - ¹

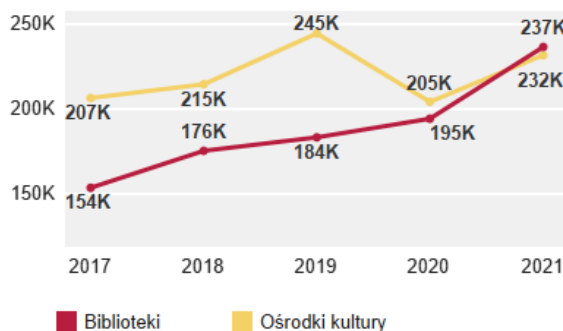
Imprezy organizowane przez ośrodki kultury ¹

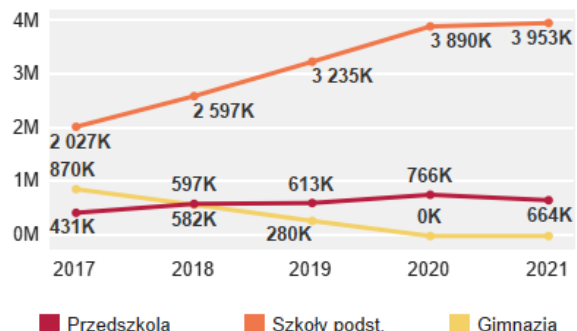
Wyniki egzaminu ósmoklasisty (2021 r.) ²

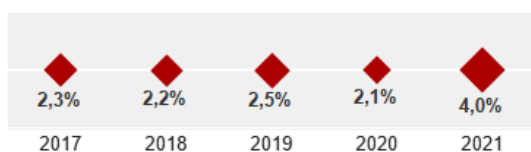
Wydatki budżetu gminy [tys. zł] ¹
- kultura i ochrona dziedzictwa narodowego -

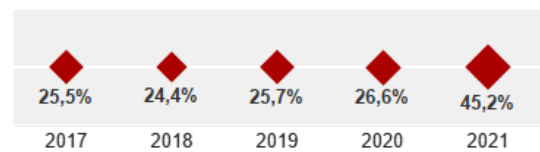
Wydatki budżetu gminy [tys. zł] ¹
- oświata i wychowanie -

- udział w wydatkach ogółem -

- udział w wydatkach ogółem -

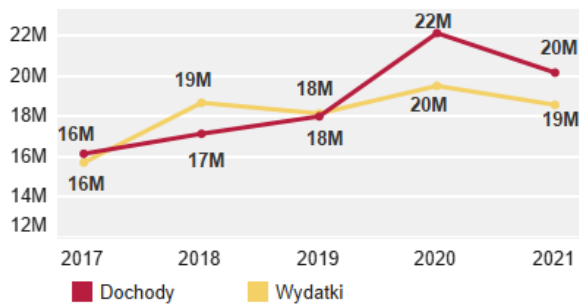

źródło danych:

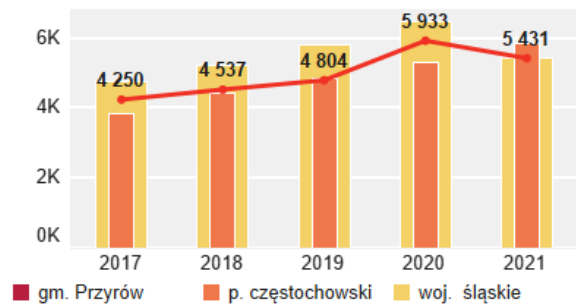
¹ GUS BDL (2016-2021), ² <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

FINANSE SAMORZĄDOWE

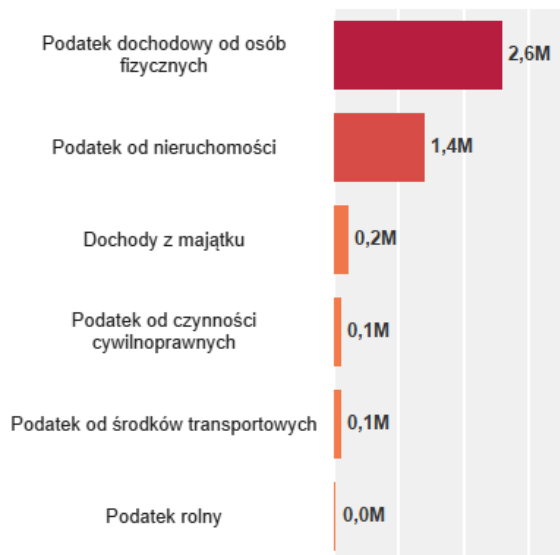
Dochody i wydatki gminy [mln zł] ¹

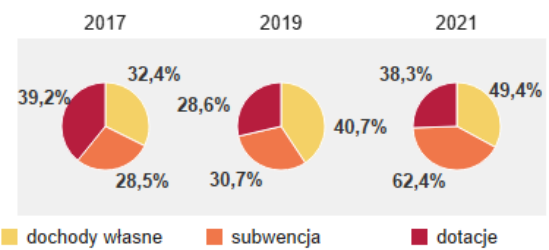
Dochody gminy na 1 mieszkańca [zł] ¹

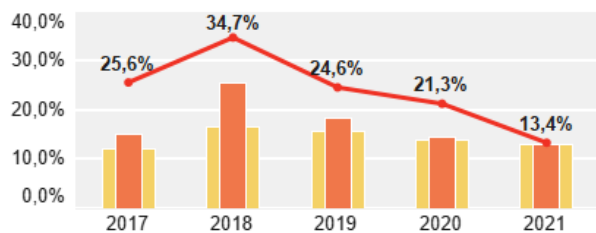
Dochody własne (2021 r.) [mln zł] ¹ - wybrane źródła -

Źródła dochodów ¹

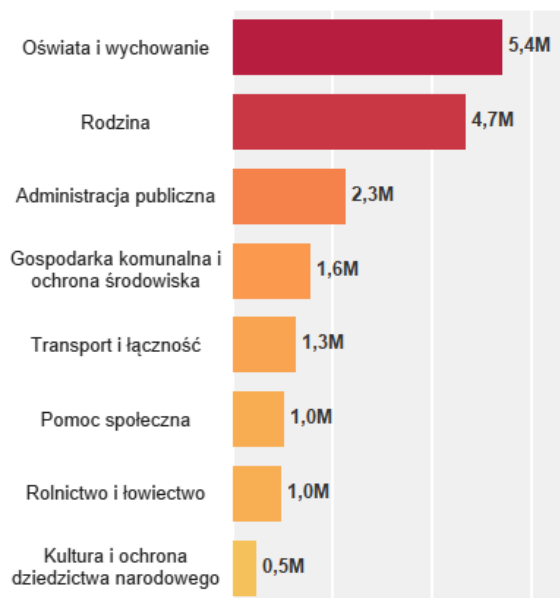

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem ¹

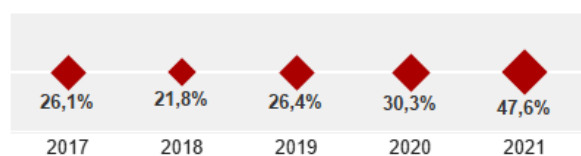

Główne wydatki

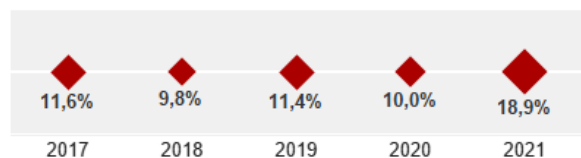
wg działów Klasyfikacji Budżetowej (2021 r.) [mln zł] ¹

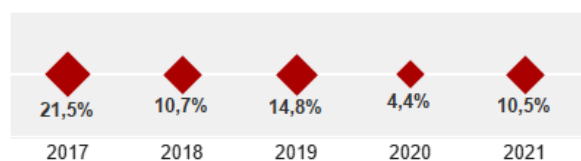
Udział w wydatkach ogółem ¹ - pomoc społeczna i rodzina -

- administracja publiczna -

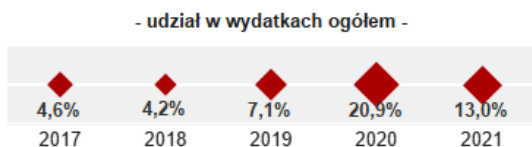
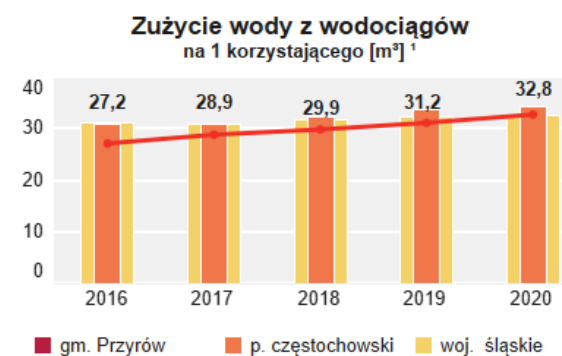
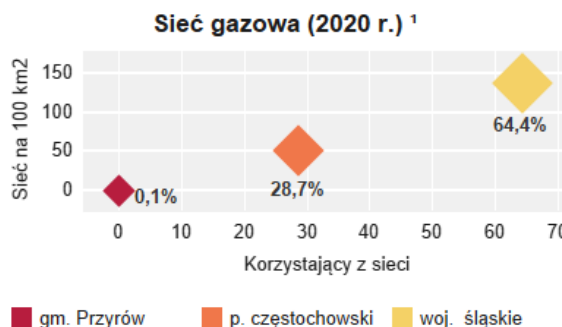
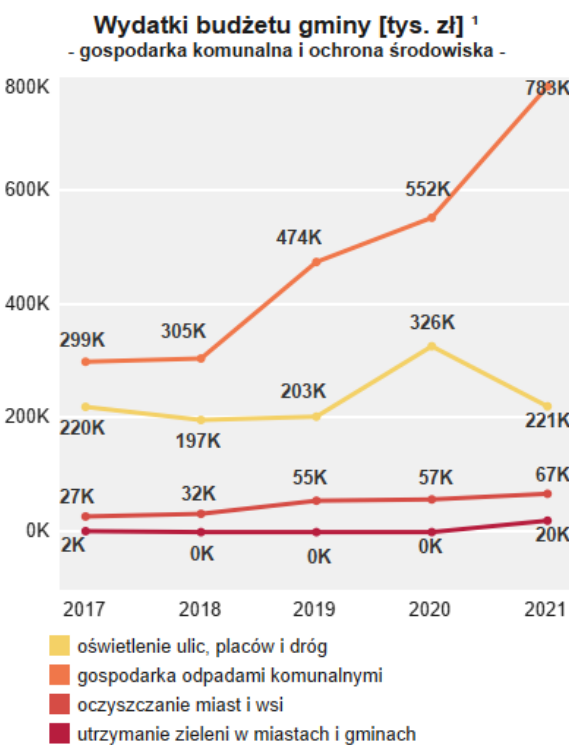
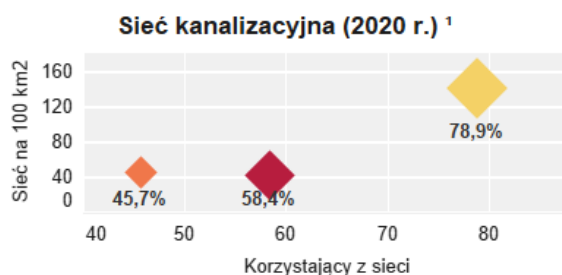
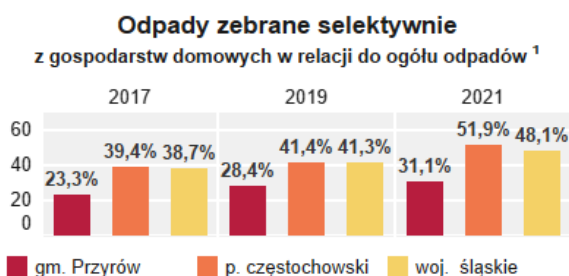
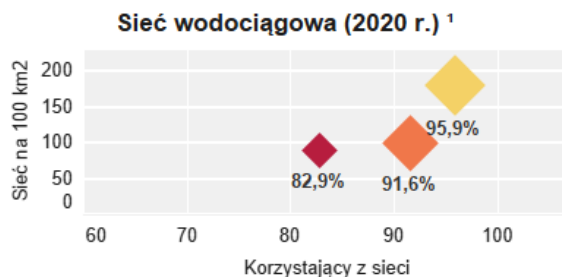
- transport i łączność -

źródło danych:

¹ GUS BDL (2017-2021)

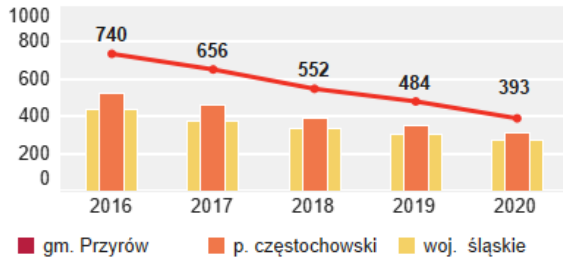
INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA

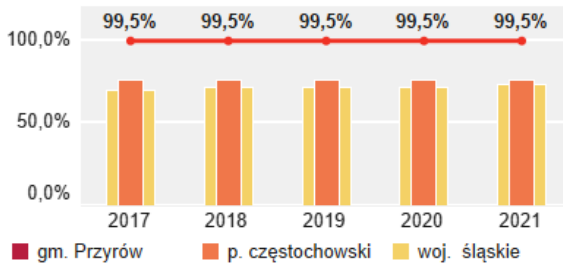
źródło danych:
¹ GUS BDL (2016-2020)

POLITYKA SPOŁECZNA

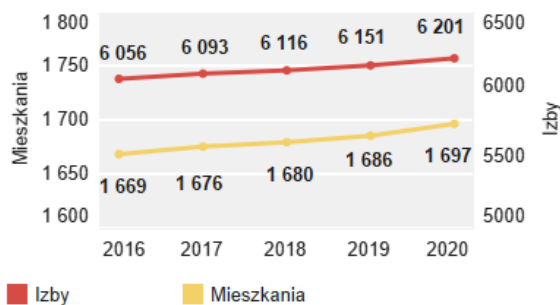
Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności¹

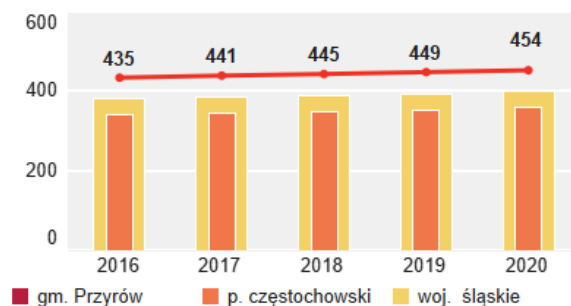
Powierzchnia gminy objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego¹

Zasoby mieszkaniowe¹

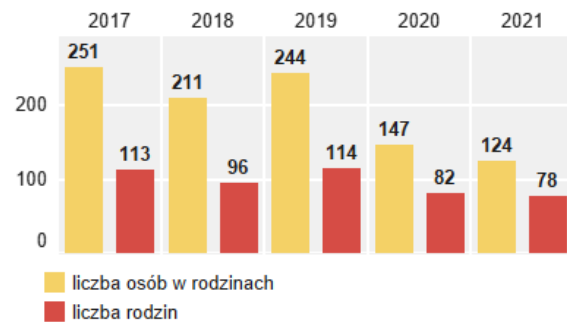
Mieszkania na 1000 ludności¹

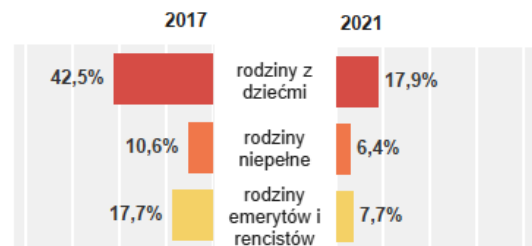
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania - na 1 osobę [m²] (2020) -¹

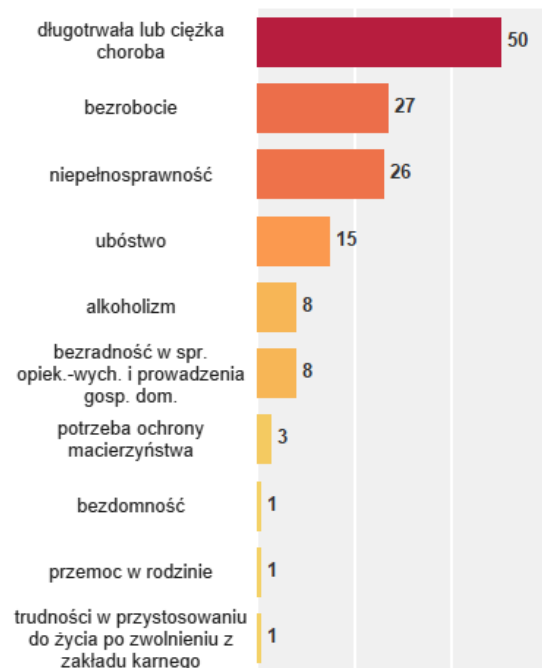
Rodziny objęte pomocą społeczną²

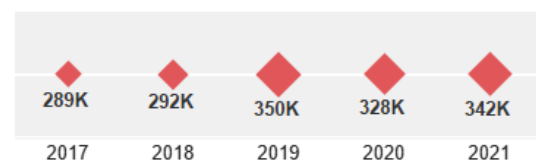
Struktura rodzin objętych pomocą społeczną²

Główne przyczyny przyznania pomocy² - liczba rodzin (2021 r.) -

Kwota udzielonych świadczeń w ramach zadań własnych gminy [tys. zł]²

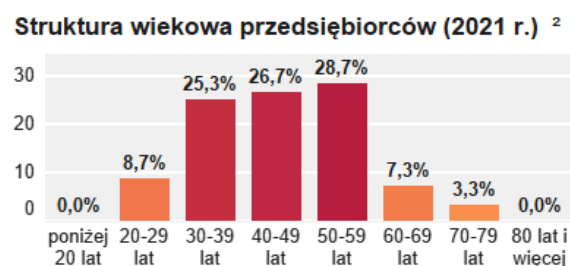
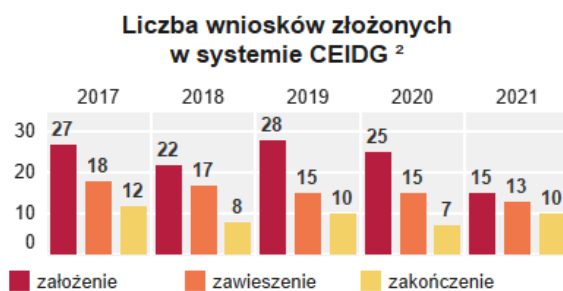
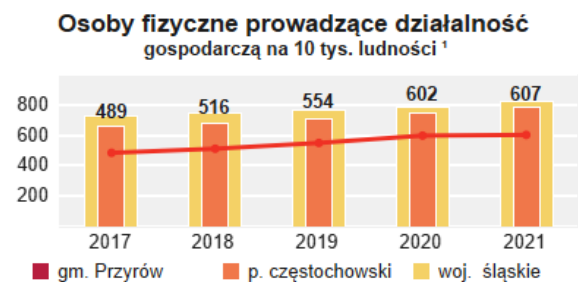
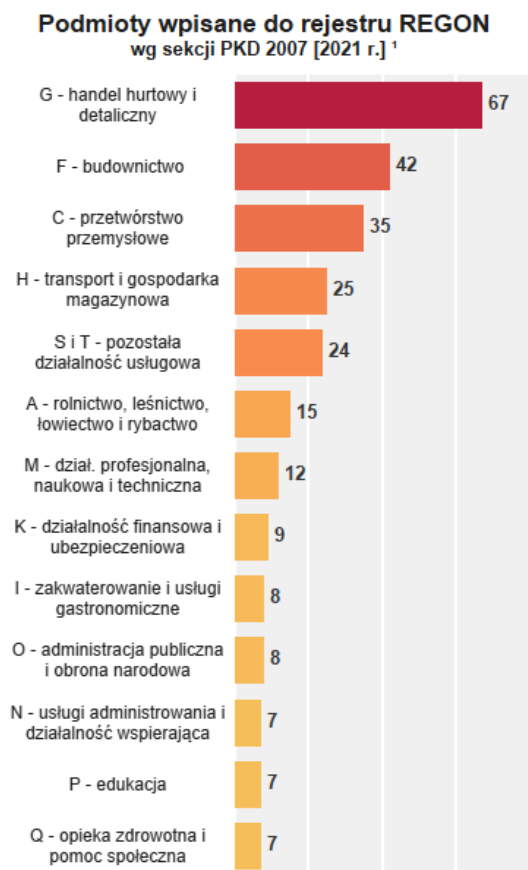
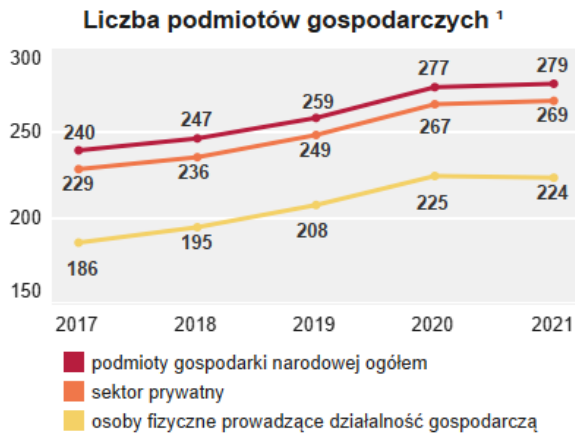

źródło danych:

¹ GUS BDL (2016-2021)

² Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przyrowie

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

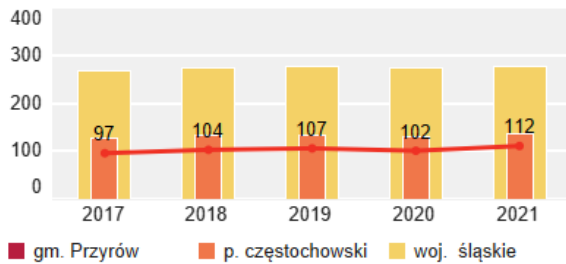

źródło danych:

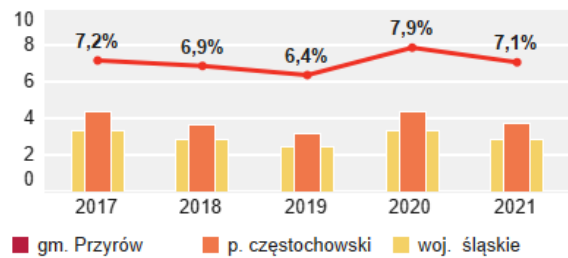
¹ GUS BDL (2016-2021), ² Hurtownia danych CEIDG i Biznes.gov.pl

RYNEK PRACY

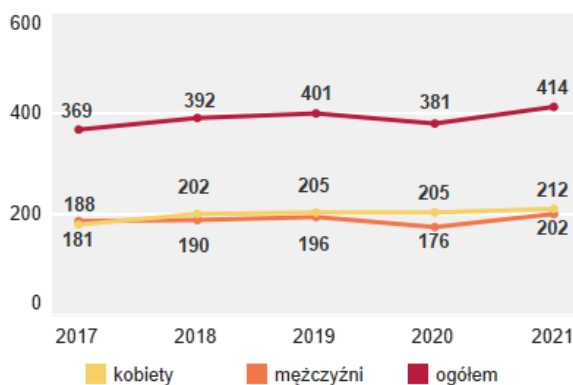
Pracujący na 1000 ludności¹

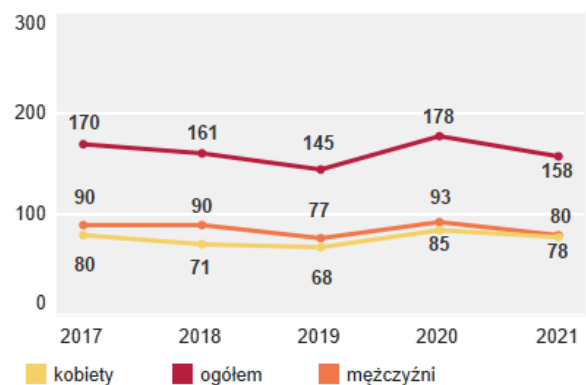
Udział bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym¹

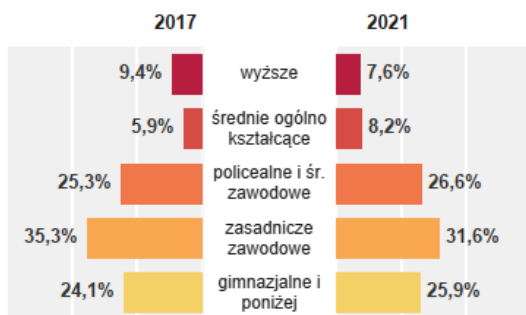
Liczba osób pracujących¹

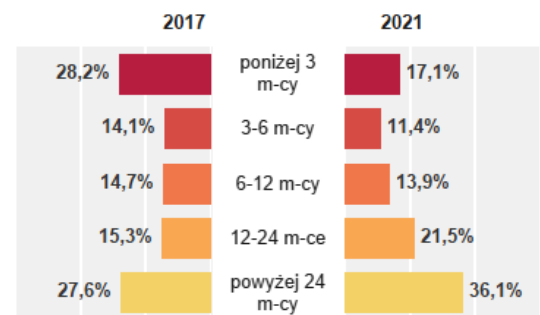
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych²

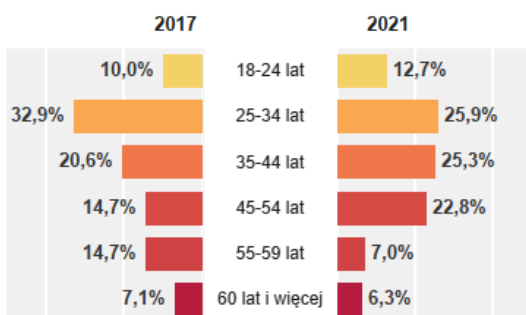
Bezrobotni wg wykształcenia²

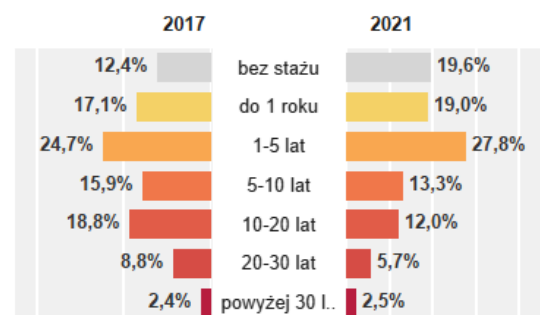
Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy²

Bezrobotni wg wieku²

Bezrobotni wg stażu pracy²

źródło danych:

¹ GUS BDL (2016-2021), ² Powiatowy Urząd Pracy w Częstochowie

Gmina oczami mieszkańców

W ramach diagnozy przeprowadzono badanie ankietowe wśród mieszkańców gminy Przyrów, w celu poznania oczekiwań i potrzeb mieszkańców, jak również priorytetów rozwojowych gminy w kolejnych latach. Badanie prowadzono w czerwcu 2022 r. i miało formę papierową oraz elektroniczną. Wzięło w nim udział 171 respondentów.

W strukturze respondentów dominowały kobiety (62,6%). Przeważającą grupę stanowiły osoby w wieku 35-44 lata, z odsetkiem 36,8%, a następie grupa w wieku 45-54 (19,9%). Znacząca część ankietowanych posiadała wykształcenie wyższe (40,2%), a następnie średnie/średnie branżowe – 37,9%. Większość mieszkańców biorących udział w badaniu stanowiły osoby pracujące (56,7%). Drugą grupą byli emeryci i renciści (22,8%).

Tabela 3. Profil socjo-demograficzny respondentów

Próba badawcza	171 osób
Płeć	Kobiety: 62,6% Mężczyźni: 37,4%
Struktura wieku	Poniżej 18 lat: 1,3% 18-24 lata: 2,3% 25-34 lata: 15,2% 35-44 lata: 36,8% 45-54 lata: 19,9% 55-64 lata: 10,5% Powyżej 65 lat: 14,0%
Struktura wykształcenia	Wyższe: 40,2% Średnie/średnie branżowe: 37,9% Zasadnicze zawodowe/zasadnicze branżowe: 18,3% Gimnazjalne/podstawowe: 3,6%
Status na rynku pracy	Pracujący: 56,7% Emeryt, rencista: 22,8% Rolnik: 7,0% Bezrobotny: 3,6% Prowadzący działalność: 3,5% Nie pracuje, zajmuje się domem: 3,5% Uczeń, student: 2,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego, n=171

1. Czy gmina Przyrów jest dobrym miejscem do życia?

Respondenci poproszeni o określenie poziomu życia w gminie Przyrów przeważnie oceniali gminę pozytywnie. Niemal 60% osób biorących udział w badaniu określiło Przyrów jako **dobre miejsce do życia**, natomiast 22,2% miało przeciwne zdanie. Około 18% respondentów nie potrafiło dokonać jednoznacznej oceny. Mimo dość wysokiego odsetka pozytywnych odpowiedzi, spora część respondentów źle ocenia jakość życia w gminie Przyrów, co implikuje konieczność podjęcia działań naprawczych w słabszych sferach jej funkcjonowania.

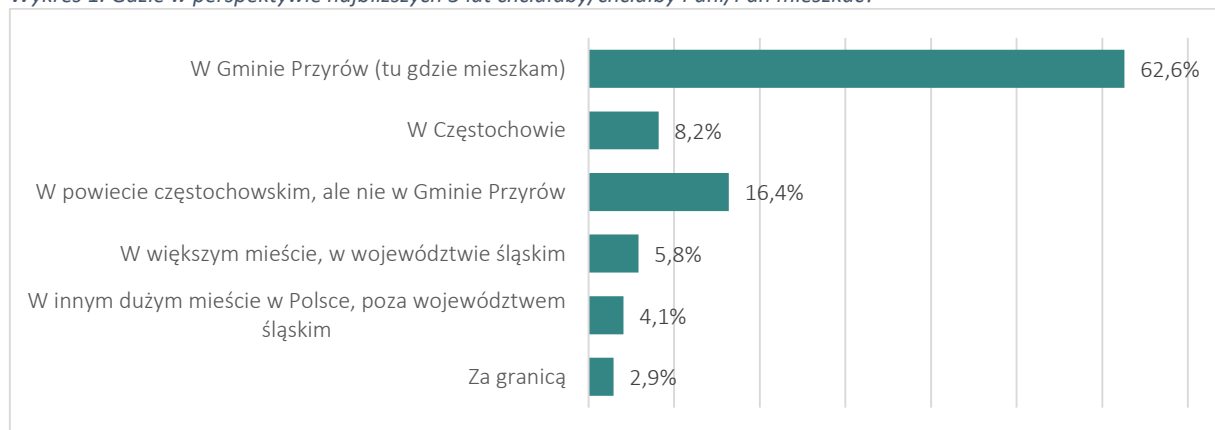
Czy gmina Przyrów jest dobrym miejscem do życia?	
Raczej tak	52,0%
Zdecydowanie tak	7,7%
Trudno powiedzieć	18,1%
Raczej nie	16,4%
Zdecydowanie nie	5,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=171

2. Plany migracyjne mieszkańców gminy

Około 63% respondentów **chce pozostać na terenie gminy Przyrów** w perspektywie najbliższych 5 lat. Znaczący odsetek ankietowanych osób (16,4%) chce natomiast przenieść się do innej miejscowości **w powiecie częstochowskim**, poza granice obecnie zamieszkiwanej gminy. Na zamieszkanie w większym mieście w województwie śląskim wskazało natomiast 14% osób, z czego 8,2% wybrałoby **Częstochowę**. O przeprowadzce poza granice województwa śląskiego myśli 4,1% respondentów, a 2,9% rozważa wyjazd z kraju.

Wykres 1. Gdzie w perspektywie najbliższych 5 lat chciałaby/chciałby Pani/Pan mieszkać?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=171

3.

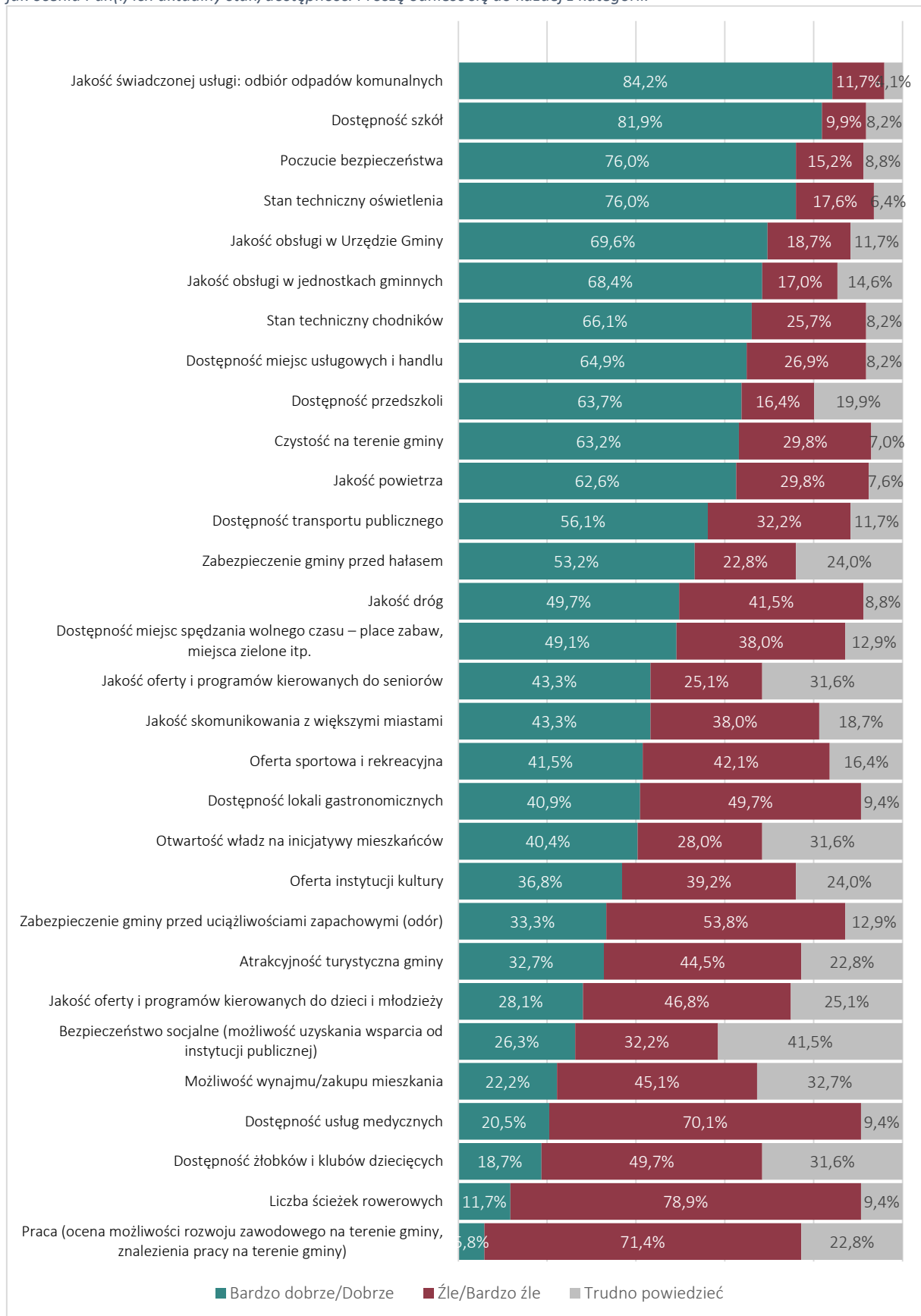
Ocena stanu i dostępności infrastruktury technicznej i usług publicznych w gminie

Pytanie odnoszące się do infrastruktury technicznej i dostępności usług publicznych pozwoliło określić ich stan w oczach mieszkańców gminy Przyrów. Respondenci najlepiej oceniali **jakość usługi odbioru odpadów komunalnych** (84,2% pozytywnych odpowiedzi) oraz **dostępność szkół** (81,9% pozytywnych odpowiedzi). Mieszkańcy zwracają uwagę i pozytywnie oceniają również **stopień poczucia bezpieczeństwa** oraz **stan techniczny oświetlenia** – obie z wymienionych pozycji zdecydowana większość badanych (76%) oceniła dobrze lub bardzo dobrze.

Najgorzej oceniano natomiast **liczbę ścieżek rowerowych** na terenie gminy –78,9% osób biorących udział w badaniu oceniła tę kwestię źle lub bardzo źle. Ponadto, negatywnym aspektem jest **lokalny rynek pracy**. Aż 71% respondentów negatywnie postrzega możliwości rozwoju zawodowego i znalezienia pracy na terenie gminy Przyrów, co znalazło potwierdzenie również w odpowiedziach na pytanie nr 8. Z analizy odpowiedzi wynika, iż jedną ze słabych stron gminy jest również **ochrona zdrowia** – nieco ponad 70% ankietowanych źle ocenia dostępność usług medycznych na jej terenie. Na podstawie wyników ankiety można wnioskować o dość niskiej jakości i słabej dostępności usług publicznych, które stanowią podstawę dobrych warunków życia na danym terenie.

W przypadku kwestii związanych z bezpieczeństwem socjalnym i lokalnym rynkiem nieruchomości, znacząca część respondentów (odpowiednio 41,5% i 32,7%) nie potrafiła jednoznacznie ocenić możliwości uzyskania wsparcia socjalnego oraz możliwości wynajmu/zakupu mieszkania na terenie gminy Przyrów.

Wykres 2. Spośród wymienionych elementów infrastruktury oraz oferty dostępnej na terenie Gminy Przyrów, proszę określić jak ocenia Pan(i) ich aktualny stan/dostępność. Proszę odnieść się do każdej z kategorii.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=171

4. Mocne strony gminy

Mieszkańcy zostali zapytani o mocne i słabe strony gminy Przyrów. Niemal 30% osób wskazało, że mocną stroną stanowi lokalne **środowisko naturalne** i ciekawe przyrodniczo tereny. Ponadto mieszkańcy podkreślają również **położenie gminy** jako jej atut (15% wskazań), na co wpływ ma prawdopodobnie jej lokalizacja w pobliżu Częstochowy oraz obecność obszarów prawnie chronionych, takich jak rezerwat przyrody „Wielki Las” i Park Krajobrazowy „Stawki”. Z dogodnego położenia gminy Przyrów wynika również jej **potencjał rozwojowy** oraz **atrakcyjność turystyczna**, a także zalety takie jak **spokój, cisza i bezpieczeństwo** – każdy z aspektów był wskazany przed 9,3% respondentów.

Mocne strony gminy Przyrów	
Środowisko naturalne, tereny ciekawe przyrodniczo	29,0%
Położenie	15,0%
Spokój, cisza, bezpieczeństwo	9,3%
Potencjał rozwojowy	9,3%
Turystyczny charakter	9,3%
Atrakcyjna architektura	7,5%
Dostępność usług i handlu	6,5%
Stan infrastruktury technicznej	5,6%
Wysoka jakość powietrza	3,8%
Oferta edukacji przedszkolnej i szkolnej	3,8%
Stan infrastruktury drogowej	0,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=107

5. Słabe strony gminy

Jako słabą stroną gminy Przyrów wskazano przede wszystkim **lokalny rynek pracy**. Według 21,2% osób biorących udział w badaniu jego oferta jest niedostatecznie rozwinięta i nie oferuje korzystnych warunków zatrudnienia. Co dziesiąty badany wskazuje uwagę na **brak promocji gminy** i **niski poziom jej rozwoju** (11,0%), a także **niedostateczną liczbę ścieżek pieszo-rowerowych** (10,3%). Mieszkańcy jako słabą stroną wymieniają również **uciążliwy zapach i zaśmiecone lasy**, co przekłada się na niską estetykę przestrzeni gminy i jakość środowiska przyrodniczego.

Mocne strony gminy Przyrów	
Słaba oferta rynku pracy	21,2%
Brak promocji gminy, niski poziom rozwoju	11,0%
Niedostateczna liczba ścieżek pieszych i rowerowych	10,3%
Uciążliwy zapach	8,9%

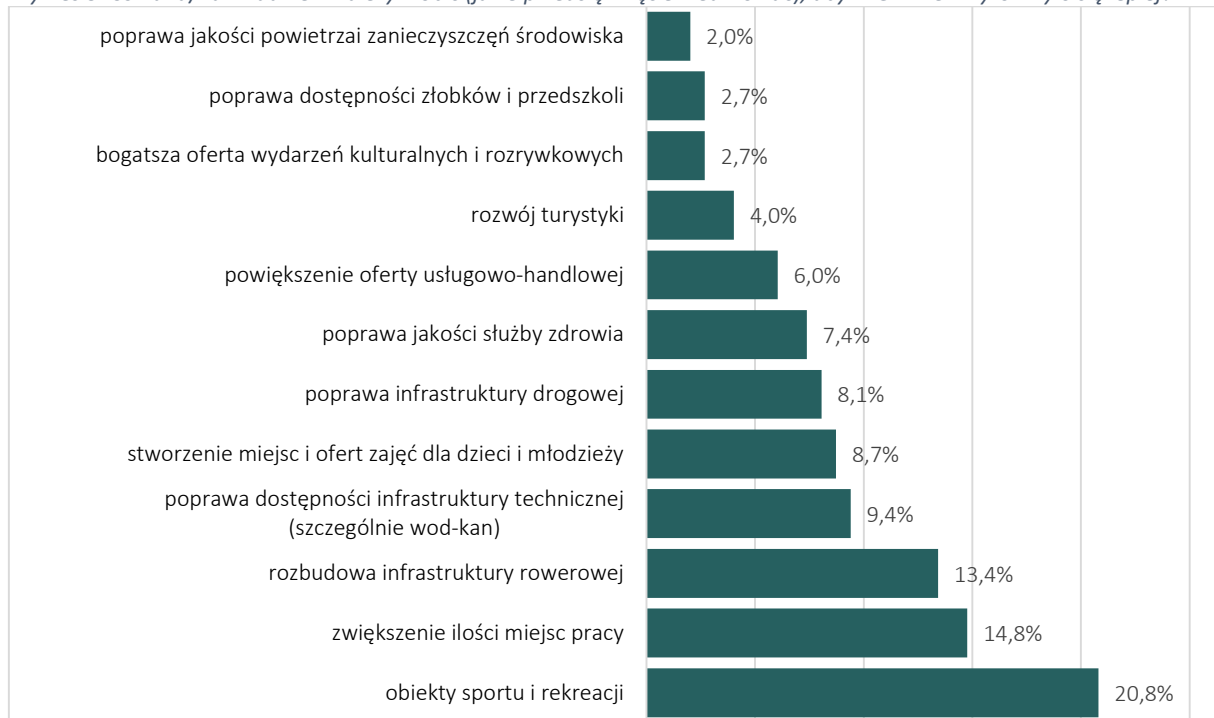
Zaśmiecone lasy	7,5%
Niski poziom opieki zdrowotnej	6,2%
Niedostateczna liczba miejsc spędzania czasu wolnego i oferty rekreacyjnej dla najmłodszych	6,2%
Słaba oferta handlowo-usługowa	6,2%
Zły stan infrastruktury drogowej	6,2%
Niska jakość powietrza	4,1%
Wyludnianie się gminy	3,4%
Słaba oferta wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych	2,7%
Brak miejsc rekreacji, wypoczynku i spędzania czasu wolnego	2,7%
Słabe połączenia komunikacji publicznej z większymi ośrodkami	2,1%
Niska estetyka i zanieczyszczona przestrzeń publiczna	1,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=146

6. Działania w celu poprawy jakości życia w gminie

Według mieszkańców priorytetowym przedsięwzięciem, jakie należy zrealizować, aby poprawić jakość życia w gminie, jest **rozwój oferty spędzania wolnego czasu** poprzez udostępnienie nowych obiektów sportu i rekreacji – potrzebę tę wskazywał co piąty badany, a 8,7% ankietowanych wskazało dzieci i młodzież jako grupę, której potrzeby w tym zakresie powinny zostać szczególnie uwzględnione. Ponadto nie mniej ważnymi działaniami okazują się być: **zwiększenie liczby miejsc pracy** (14,8%) oraz **rozbudowa infrastruktury rowerowej** (13,4%). Zdaniem respondentów, w celu podniesienia jakości życia lokalnej społeczności, konieczna jest także **poprawa dostępności infrastruktury technicznej**, zwłaszcza sieci wodno-kanalizacyjnej.

Wykres 3. Co Pana/Pani zdaniem należy zrobić (jake przedsięwzięcie zrealizować), aby w Gminie Przyrów żyło się lepiej?

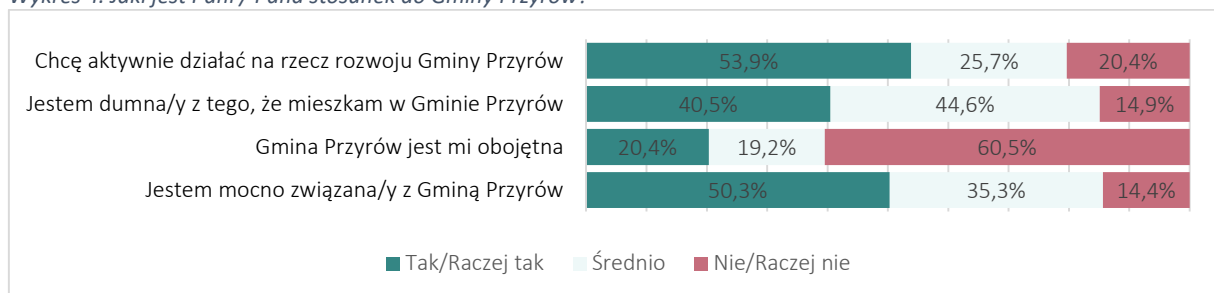

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=149

7. Stosunek mieszkańców do gminy

Z analizy odpowiedzi na pytanie dotyczące stosunku do gminy Przyrów wynika, iż jej **mieszkańcy nie są zbyt przywiązani do swojego miejsca zamieszkania**. Zaledwie 40% respondentów przyznaje, że jest dumna ze swojego pochodzenia, a tylko połowa chce aktywnie działać na rzecz rozwoju gminy, co świadczy o dość niskim stopniu zaangażowania mieszkańców w jej sprawy. Dla 60% osób biorących udział w badaniu gmina Przyrów nie jest obojętna, natomiast 50% potwierdza swoje przywiązanie do zamieszkiwanych ziem.

Wykres 4. Jaki jest Pani / Pana stosunek do Gminy Przyrów?

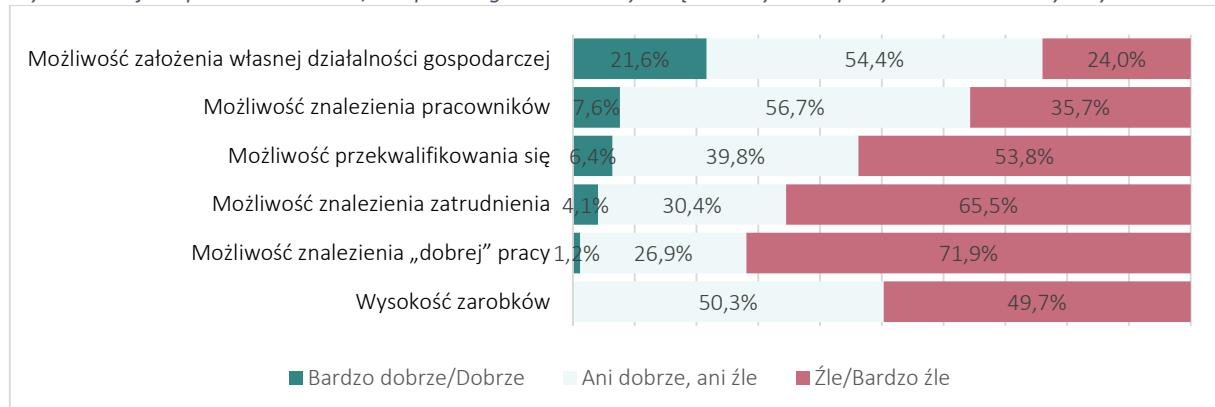
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=167

8. Lokalny rynek pracy

Z analizy sytuacji na rynku pracy w gminie Przyrów wynika, iż jest on **ograniczony i nie oferuje satysfakcjonujących warunków**. Znacząca większość mieszkańców biorących udział w badaniu ocenia

negatywnie przede wszystkim możliwość znalezienia „dobrej” pracy (71,9% negatywnych odpowiedzi). Co więcej, żaden z respondentów nie ocenił jednoznacznie pozytywnie wysokości zarobków oferowanych na terenie gminy Przyrów. Ponadto, wysoki odsetek negatywnych odpowiedzi dotyczył możliwości znalezienia zatrudnienia (65,5% negatywnych odpowiedzi), a także możliwości przekwalifikowania się (53,8% negatywnych odpowiedzi). Nieco lepiej oceniana jest możliwość założenia własnej działalności gospodarczej – około 22% ankietowanych oceniło ją pozytywnie.

Wykres 5. W jaki sposób ocenia Pani/Pan poszczególne elementy związane z rynkiem pracy na terenie Gminy Przyrów?

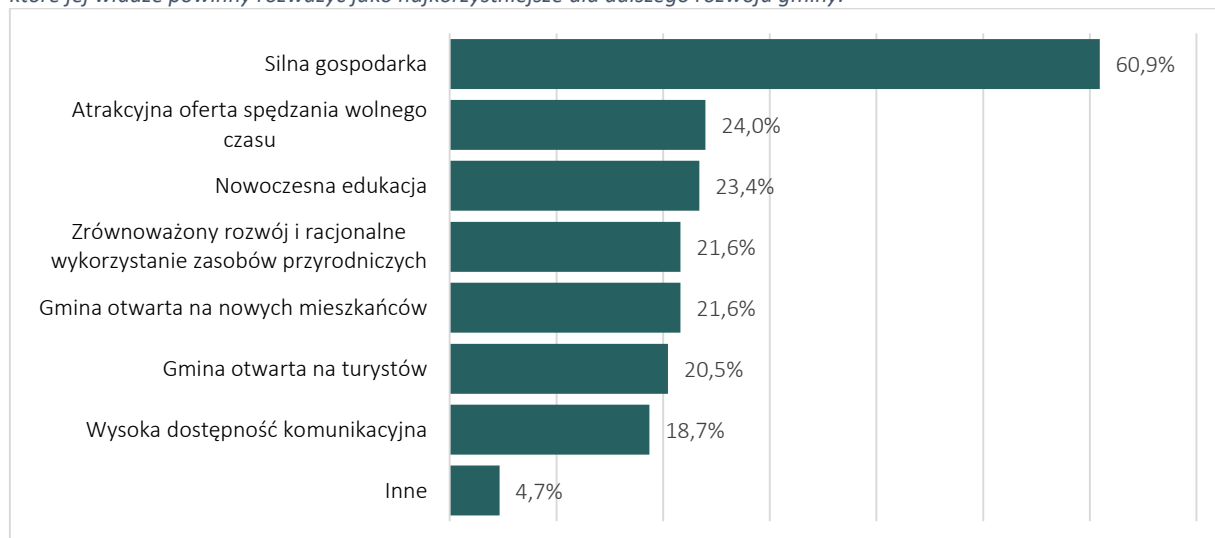

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=171

9. Potencjalne kierunki rozwoju gminy

Badani zostali poproszeni także o wskazanie które z zaproponowanych kierunków są według nich najkorzystniejsze dla rozwoju gminy Przyrów. Według blisko 61% respondentów bardzo istotne jest **wsparcie silnej gospodarki**. Istotny z punktu widzenia mieszkańców jest także **rozwój atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu** (24,0%) oraz **nowoczesnej edukacji** (23,4%).

Wykres 6. Z zaproponowanych poniżej możliwych kierunków rozwoju Gminy Przyrów proszę wybrać maksymalnie 2 kierunki, które jej władze powinny rozważyć jako najkorzystniejsze dla dalszego rozwoju gminy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego, n=171

Załącznik nr 2 Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Polityka przestrzenna w systemie polityk publicznych

Polityka przestrzenna należy do sfery tzw. polityk publicznych, które rozumiane są jako sfera świadomych i zorganizowanych działań struktur państwa i społeczeństwa wokół problemów publicznych. Posługujemy się tu rozumieniem „polityk”, dotyczącym nie samego sprawowania władzy, ale działań w oparciu o przyjęte reguły. O ile polityka w ogólnym znaczeniu zajmuje się przede wszystkim sferą idei, zdobywania władzy i instrumentów jej egzekucji, to polityka publiczna, jako sfera praktyczna – przede wszystkim zagadnieniami związanymi z urzeczywistnianiem idei i bliska jest zarządzaniu publicznemu.

Polityka przestrzenna spełnia wszystkie kryteria polityk publicznych. Jest to bowiem planowa działalność, polegająca na wykorzystywaniu znajomości dostępnych zasobów oraz praw rządzących kształtowaniem i użytkowaniem przestrzeni w celu najbardziej racjonalnego jej zagospodarowania. W ramach polityki przestrzennej władze publiczne ustalają cele i środki kształtowania zagospodarowania przestrzennego w określonych, zmiennych w czasie warunkach zewnętrznych – społecznych, ekonomicznych, technicznych, a także politycznych. Polityka przestrzenna zajmuje się określeniem celów, wraz ze sposobami ich osiągnięcia, w zakresie użytkowania i przekształcania środowiska życia człowieka, a więc wykorzystywanego przez niego zajmowanego terytorium. Musi ona wpływać na działania podejmowane przez liczne podmioty, czynnie zmieniające kształt tego środowiska.

Obowiązek prowadzenia polityki przestrzennej zawarty jest w polskim prawie, wyznaczającym zakres formalnych kompetencji w tej sferze poszczególnych poziomów władzy.

Instrumentacja polityki przestrzennej

Wdrażanie polityk publicznych można ułożyć w tzw. drabinę interwencji: na najniższym szczeblu władze powstrzymują się od działania, a na najwyższym narzucają swoje rozwiązania, czyli eliminują wybór obywatelowi, tworząc szczególne zakazy i ograniczenia. Władze mogą działać także na rzecz zwiększania skali wyboru, które ma przed sobą obywatel. Zakres instrumentów oddziaływania jest dość szeroki: najbardziej skuteczne mogą być bezpośrednie inwestycje publiczne, realizujące potrzeby społeczne, ale też istotnie wpływające na zachowania inwestycyjne. Istnieje też sfera prawno-regulacyjna, ale jej skuteczność jest w Polsce przeceniana. Lepiej jest udoskonalać sposoby zarządzania przestrzenią, głównie poprzez zwiększanie wiedzy i poprawę dostępu do informacji o problemach

specyficznych obszarów, w których żyją obywatele i funkcjonuje gospodarka. Wszystko to winno sprzyjać większej dynamice wzrostu, co jest obecnie podstawowym kryterium oceny polityk publicznych.

Większa świadomość i zaangażowanie władz w politykę przestrzenną mogą sprzyjać jej skuteczności, ale należy także liczyć w tym względzie na wzrost świadomości obywatelskiej. Zwiększanie wiedzy obywateli może spowodować wzrost poczucia identyfikacji z miejscem zamieszkania oraz świadomości własnej siły sprawczej w procesie rozwoju – to wymarzona sytuacja dla wzrostu zaangażowania obywatelskiego i kapitałowego. Zwiększanie partycypacji obywatelskiej i zaangażowania lokalnego biznesu może stanowić skuteczną przeciwwagę dla ograniczoności instrumentów sprawowania władzy.

Rekomendacje dla polityki przestrzennej

Głównym zadaniem polityki przestrzennej jest określenie sposobu organizacji struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu sprzyjającej realizacji ustalonych celów rozwojowych, z uwzględnieniem uwarunkowań, szans i zagrożeń wynikających ze zróżnicowanych cech przestrzeni oraz potrzeb zapewnienia uporządkowanego rozwoju przestrzennego i ładu w zagospodarowaniu. Aby proces ten był efektywny, musi wynikać lub odpowiadać obecnym i przyszłym potrzebom lub realizować wypracowane kompleksowe wizje rozwoju, a więc:

1. **Wizję gminy Przyrów w 2030 roku**, określającą gminę Przyrów jako dobre miejsce do życia, zapewniające korzystne warunki do zakładania rodziny i prowadzenia działalności gospodarczej, o znacząco poprawionej jakości usług publicznych oraz sytuacji na lokalnym rynku pracy; gminę przyjazną seniorom, jednocześnie zaspokajającą potrzeby najmłodszych i dorosłych; dbającą o środowisko i inwestycje w rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej; atrakcyjna pod względem turystycznym i sprzyjającą aktywnemu wypoczynkowi. Zgodnie z wypracowaną wizją, mieszkańcy Przyrowa i sąsiednich gmin w 2030 r. będą mogli bez przeszkód korzystać z bogatej oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej, co znacząco podniesie atrakcyjność osiedleńczą gminy. Ponadto, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii zapewni pewną niezależność energetyczną i wpłynie na ograniczenie zanieczyszczenia powietrza.
2. **Misję samorządu gminy Przyrów**, zakładającą wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego przy jednoczesnym zapewnieniu dobrych warunków do życia i rozwoju osobistego mieszkańców poprzez rozwój usług publicznych i wzmocnienie lokalnej gospodarki.

Głównym wyzwaniem kształtowania struktury przestrzennej są także działania mające na celu **uporządkowanie gospodarki przestrzennej**, które będzie prowadzić do wzmocnienia integracji

przestrzennej gminy. Aby proces ten przebiegał prawidłowo, niezbędne jest zachowanie komplementarności z dokumentami wyższego rzędu, a więc m.in. bezpośrednio z polityką przestrzenną wyrażoną w obowiązującym Planie zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego.

Naczelna zasada to **zasada zrównoważonego rozwoju**, polegająca na prowadzeniu rozwoju społeczno-gospodarczo-przestrzennego, z zachowaniem równowagi przyrodniczej i kulturowej w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb mieszkańców – tak obecnych, jak i przyszłych pokoleń. Rozwinięciem tego podejścia są zasady, które powinny być podstawą prowadzenia polityki przestrzennej w gminie:

1. **zasada spójności terytorialnej** polegająca na kształtowaniu przestrzeni w oparciu o rozwój unikatowego potencjału poszczególnych terytoriów dla osiągnięcia celów rozwojowych, w tym spójności wewnętrznej dzięki zintegrowanemu zarządzaniu rozwojem;
2. **zasada spójności terytorialnej** polegająca na kształtowaniu przestrzeni w oparciu o rozwój unikatowego potencjału poszczególnych terytoriów dla osiągnięcia celów rozwojowych, w tym spójności wewnętrznej dzięki zintegrowanemu zarządzaniu rozwojem;
3. **zasada długookresowej racjonalności ekonomicznej** polegająca na kształtowaniu polityki przestrzennej z uwzględnieniem oceny korzyści społecznych, gospodarczych oraz przestrzennych w długim horyzoncie czasowym;
4. **zasada hierarchiczności z zachowaniem subsydiarności planowania przestrzennego** nadająca prymat realizacji inwestycjom celu publicznego ze szczególnym uwzględnieniem zachowania niezbędnych standardów;
5. **zasada przeczności ekologicznej** polegająca na podejmowaniu działań niedopuszczających do degradacji środowiska;
6. **zasada kompensacji ekologicznej** polegająca na zarządzaniu przestrzenią z uwzględnieniem zachowania równowagi w środowisku przyrodniczym oraz wyrównania szkody wynikającej z rozwoju przestrzennego;
7. **zasada preferencji regeneracji (odnowy) nad zajmowaniem nowych obszarów pod zabudowę** polegająca na intensyfikacji procesów urbanizacyjnych na obszarach już zagospodarowanych, tak aby minimalizować ekspansję zabudowy na tereny dotychczas niezabudowane;
8. **zasada koordynacji pionowej i poziomej oraz partycypacji społecznej** oznaczająca współdziałanie i współodpowiedzialność podmiotów realizujących politykę rozwoju.

Rekomendacje (wnioski) dotyczące kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej sformułowano w porządku analogicznym do porządku tematycznego Strategii Rozwoju Gminy Przyrów na lata 2023-2030. Stanowią wyciąg i komentarz do modelu i odnoszą się do sfery przestrzennej, nie tracąc z horyzontu ściśle z nią powiązanych zagadnień gospodarczych i społecznych:

3. **Cele strategiczne**, które wyznaczają obszary działania na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz mają charakter kontynuacji i nawiązania do już zrealizowanych projektów:
 - a. Poprawa sytuacji demograficznej i społecznej poprzez podniesienie jakości życia mieszkańców dzięki zwiększeniu dostępności usług publicznych;
 - b. Efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów w celu rozwoju lokalnej gospodarki;
 - c. Konsekwentny rozwój infrastruktury sieciowej i technicznej oraz stopniowa poprawa jakości środowiska przyrodniczego i odporności na zmiany klimatu.
4. **Kierunki działań strategicznych podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych** wpisujące się w określone w celach strategicznych trzy wymiary tematyczne: społeczny, gospodarczy i przestrzenny. Są one ściśle ze sobą powiązane, gdyż niemal każde działanie generuje potrzeby przestrzenne lub przynajmniej ingerencję w przestrzeń publiczną, a także wynikające z niej możliwości konfliktu interesów - swoistą "walkę o przestrzeń".

W nawiązaniu do powyższych rekomendacji, określa się szczegółowe wytyczne polityki przestrzennej dla wszystkich elementów struktury przestrzennej, tj.:

a. obszarów mieszkalnych:

- Zwiększenie zasobów mieszkań chronionych;
- Uzbrajanie terenów pod mieszkalnictwo w podstawową infrastrukturę techniczną.

b. Terenów nauki, administracji, produkcji i biznesu:

- Budowanie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej;
- Wsparcie rolnictwa;
- Wykorzystanie potencjału zasobów wysokiej jakości wody pitnej (wody jurajskie) na cele spożywcze, np. utworzenie miejscowego browaru;
- Uzbrajanie terenów inwestycyjnych w podstawową infrastrukturę techniczną;
- Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.

c. Infrastruktury publicznej i społecznej:

- Poprawienie standardu przestrzeni publicznych i eliminacja barier architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych;
- Stworzenie miejsca spotkań lokalnej społeczności, stanowiącego centrum reprezentacyjne gminy;
- Budowa żłobka gminnego;
- Zwiększenie dostępności przedszkoli, ich modernizacja i doposażenie;
- Rozbudowa, modernizacja i doposażenie placówek oświatowych;
- Działania w kierunku zwiększenia dostępności usług medycznych, m.in. inwestycje w modernizację i doposażenie placówek ochrony zdrowia;
- Rozwój świetlic wiejskich w każdym sołectwie, ich doposażanie oraz rozwój i promocja oferty;
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej oraz zwiększenie jej dostępności dla mieszkańców gminy i turystów;
- Modernizacja i udostępnienie terenu kąpieliska dla mieszkańców;
- Zagospodarowanie i promocja szlaku pieszo-rowerowego wzdłuż rzeki Wiercicy;
- Uregulowanie ruchu na rzece Wiercicy i przystosowanie do wykorzystania jej pod sport i turystykę wodną (m.in. spływy kajakowe);
- Zagospodarowanie i oznakowanie ścieżek rowerowych i tras turystycznych;
- Działania wspierające estetyzację i wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznych.

d. pasmowych i wyspowych komponowanych i nie komponowanych terenów zielonych: korytarzy rzek, obszarów uprawnych, lasów, plantów, bulwarów, parków, cmentarzy i ogrodów:

- Zagospodarowanie terenów zielonych na cele rekreacyjno-sportowe;
- Podnoszenie jakości istniejących terenów zielonych i parkowych;
- Ochrona różnorodności biologicznej;
- Adaptowanie gminy do zachodzących zmian klimatycznych;
- Dbłość o stan środowiska naturalnego w szczególności zasoby wodne, glebę i powietrze;
- Urządzenie atrakcyjnych przestrzeni rekreacyjno-przyrodniczo-sportowych na terenach zielonych;
- Estetyzacja przestrzeni publicznych wraz z pielęgnacją i utrzymaniem terenów zieleni;
- Doposażanie przestrzeni publicznych (w szczególności podwórek miejskich) w obiekty małej architektury;
- Rozwijanie terenów zielonych w celu zapewnienia ich ciągłości (pasaże roślinne).

e. systemów komunikacyjnych i transportowych:

- Budowa ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (m.in. wiaty, ławki, stacje ładowania rowerów elektrycznych);
- Rozbudowa i modernizacja dróg i infrastruktury okołodrogowej;
- Budowa chodników przy głównych drogach;
- Współpraca w zakresie poprawy jakości sieci dróg pozostających poza kompetencjami samorządu gminnego;
- Rozwój transportu międzygminnego i wewnątrzgminnego;
- Wzmocnienie połączeń komunikacji publicznej z Częstochową;
- Współpraca z prywatnymi przewoźnikami w celu dostosowania oferty transportowej do potrzeb mieszkańców (częstotliwość kursowania, przebieg tras, itp.);
- Budowa spójnego systemu tras rowerowych;
- Budowa centrum przesiadkowego w miejscowości Julianka.

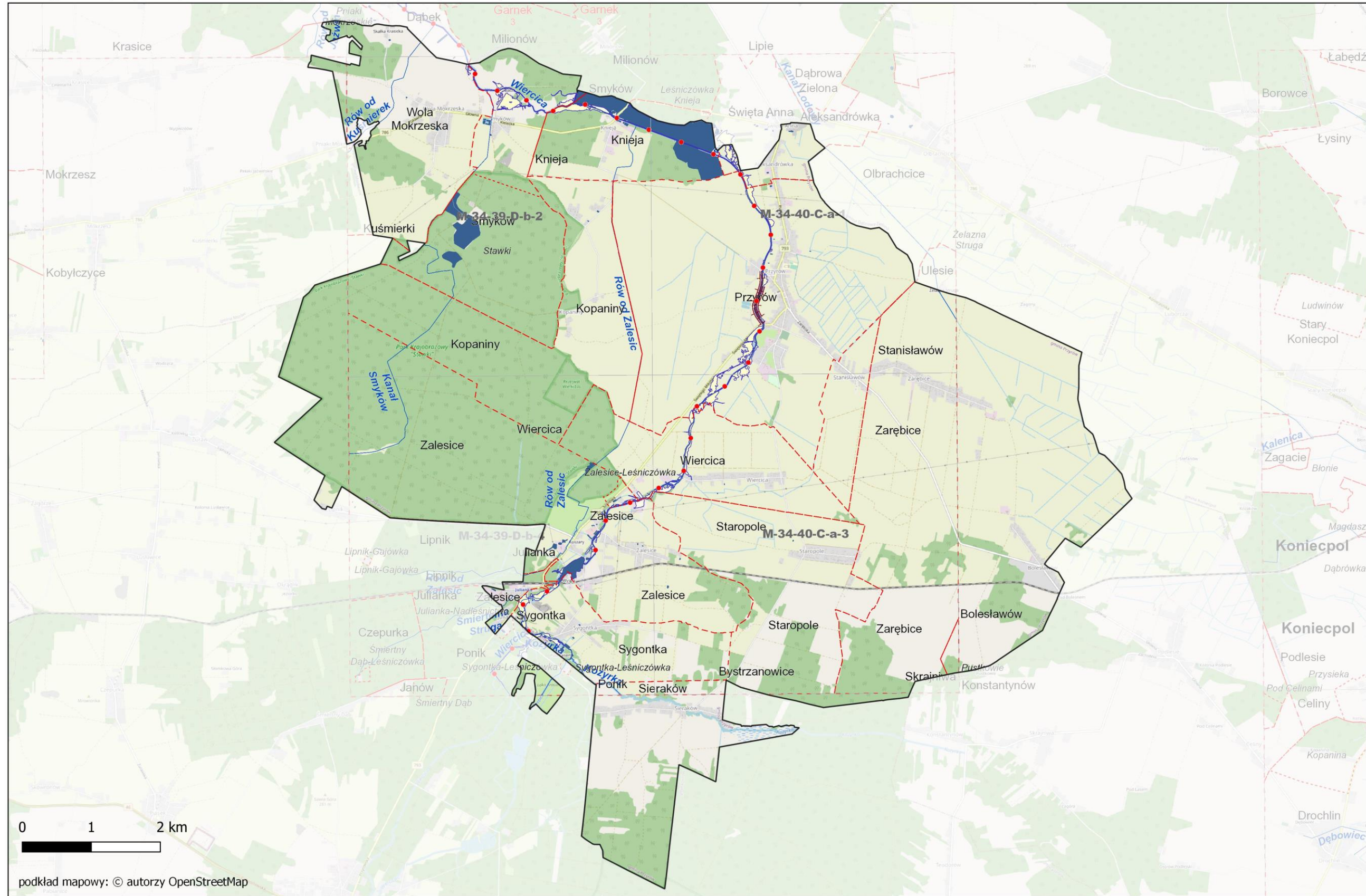
f. całego obszaru miasta:

- Modernizacja istniejącej/budowa nowej oczyszczalni ścieków;
- Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej;
- Rozwój sieci wodociągowej;
- Rozwijanie wydajnej i zrównoważonej gospodarki wodno-ściekowej poprzez rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej oraz urządzeń wodno-kanalizacyjnych;
- Działania w kierunku poprawy jakości powietrza poprzez ograniczanie niskiej emisji i emisji liniowej z transportu;
- Rozwój systemu gospodarki odpadami;
- Wsparcie procesu wdrażania OZE w gospodarstwach indywidualnych oraz obiektach użyteczności publicznej;
- Realizacja działań zmierzających do dostosowywania do zmian klimatu i zapobiegania ich negatywnym skutkom;
- Działania na rzecz naturalnej małej retencji wodnej i promowanie retencjonowania wody;
- Wprowadzenie i egzekwowanie standardów ochrony zieleni w procesie inwestycyjnym, obejmujących m.in. ograniczenie likwidacji terenów zieleni i wycinki drzew przy realizacji nowych inwestycji;
- Unikanie „betonowania” przestrzeni - stosowanie powierzchni przepuszczalnych, powierzchni ażurowych zamiast szczelnych powierzchni betonowych (place manewrowe, parkingi);

- Uwzględnienie ww. aspektów w planowaniu przestrzennym oraz przy wydawaniu decyzji administracyjnych, w celu ochrony terenów zieleni przed presją zabudowy i „betonowaniem” nieruchomości;
- Uwzględnienie rozwiązań minimalizujących utratę naturalnej retencji lub spowalniających odpływ odprowadzanych wód i przywracające w możliwym zakresie naturalny, gruntowy charakter ich odpływu oraz nacisk na rozwój niebieskiej i zielonej infrastruktury.

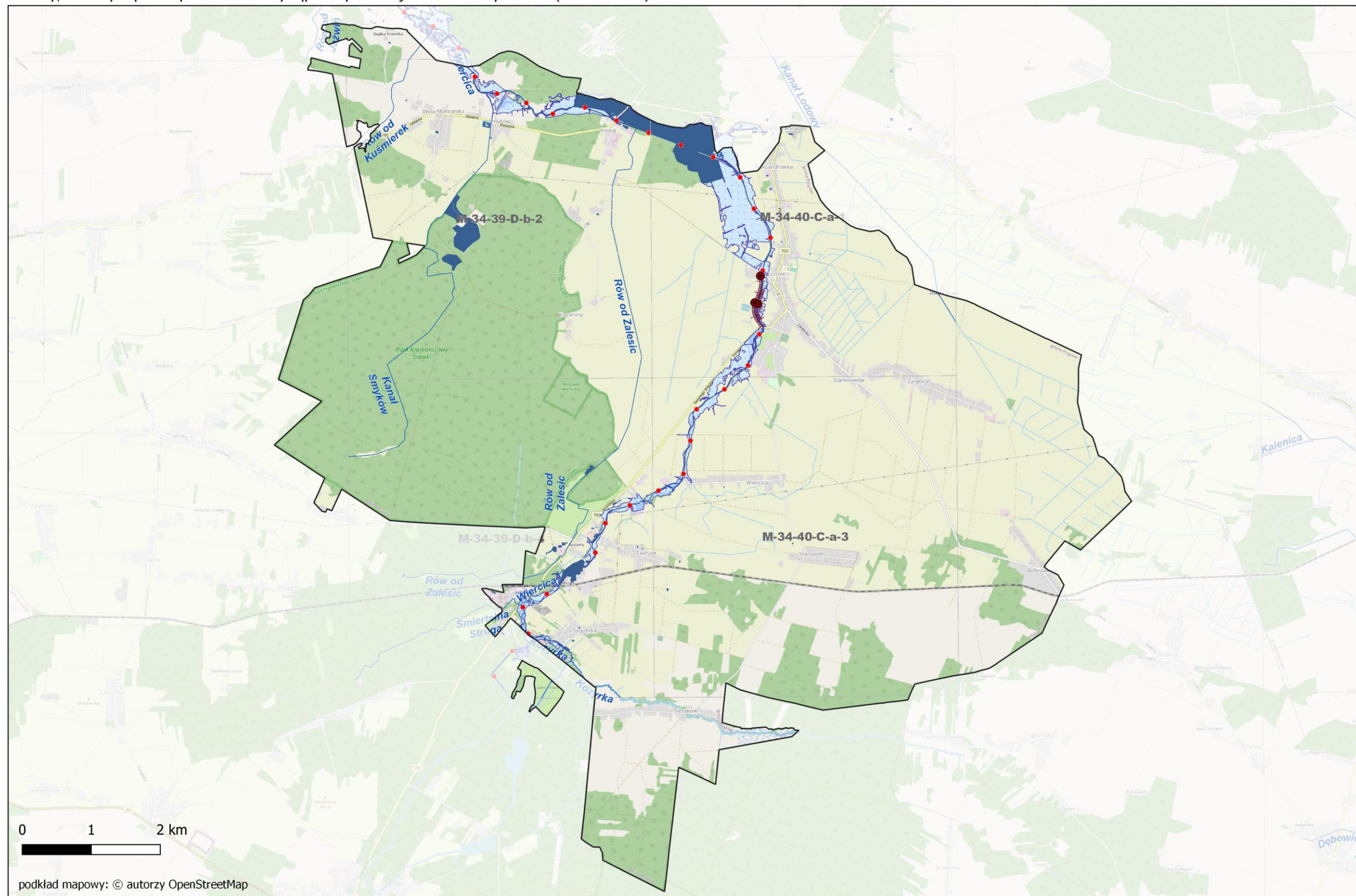
Mapa ryzyka powodziowego

Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat)

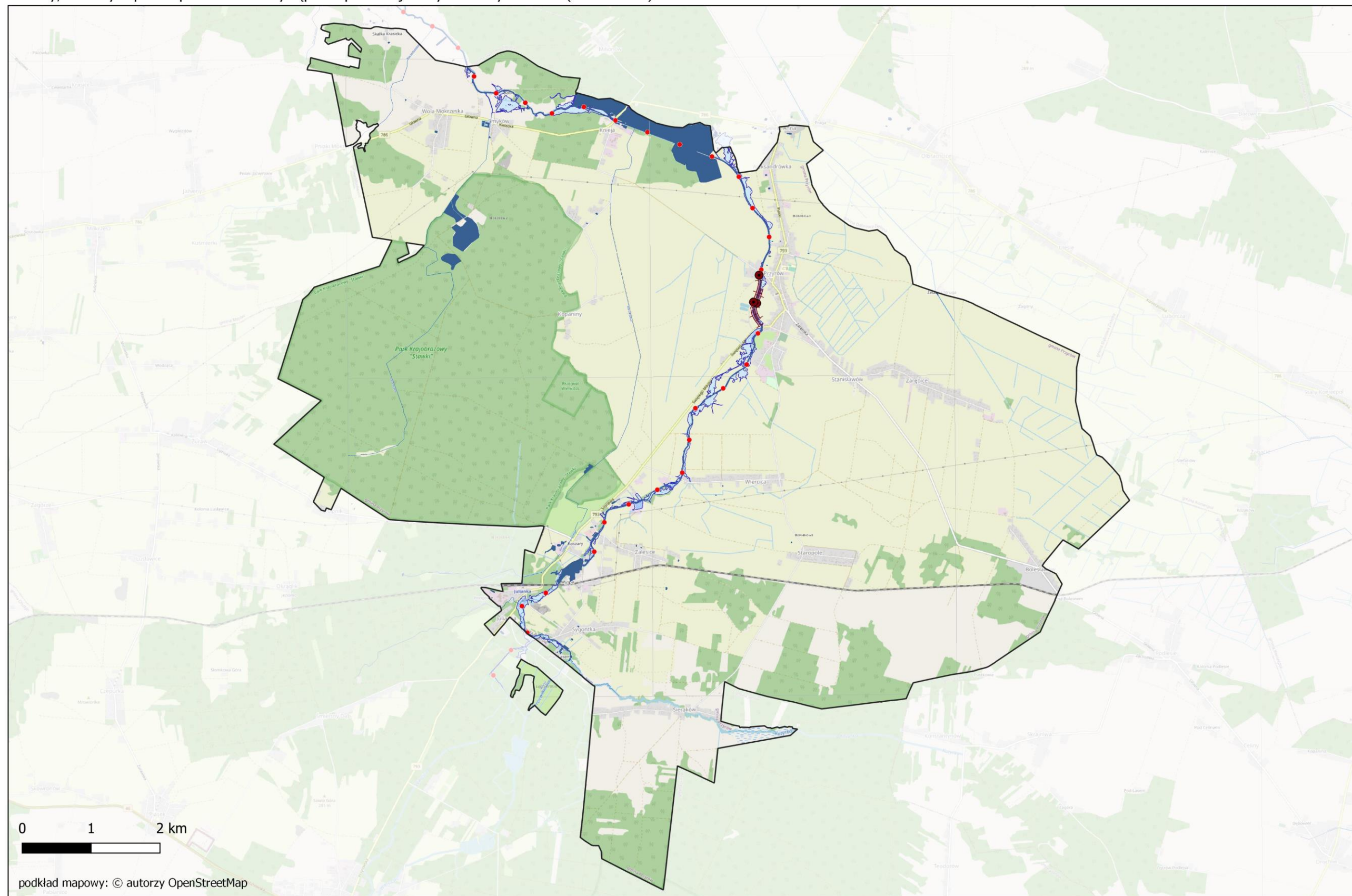
Mapa zagrożenia powodziowego

Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat)

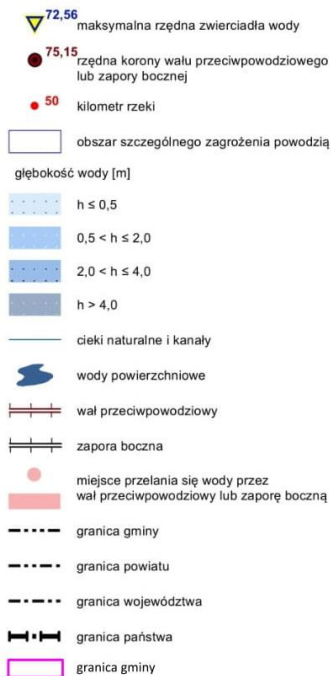
Mapa zagrożenia powodziowego

Obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat)

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW

MAPA ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO

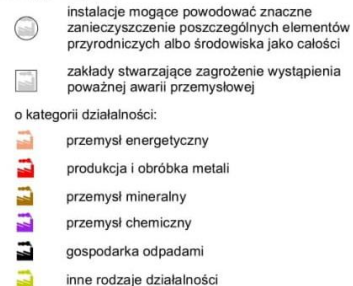
MAPA RYZYKA POWODZIOWEGO

Potencjalne negatywne skutki dla środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej

klasy użytkowania terenu:

zakłady przemysłowe:

potencjalne ogniska zanieczyszczeń:

Potencjalne negatywne skutki dla życia i zdrowia ludzi oraz wartości potencjalnych strat powodziowych

budynek mieszkalny w obszarze zagrożenia powodziowego [głębokość wody w m]:

budynek o znaczeniu społecznym w obszarze zagrożenia powodziowego [głębokość wody w m]:

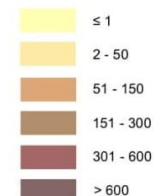

oznaczenie budynku o znaczeniu społecznym:

żłb - żłobek, *przedzsk* - przedszkole, *szk* - szkoła,
P - jednostki Policji, *rem* - jednostki ochrony przeciwpożarowej, *SG* - jednostki Straży Granicznej,
szpł - szpital, *san* - sanatorium, *d. op.* - dom pomocy społecznej, dom opieki, hospicjum,
c. han. - centrum handlowo-usługowe, *H* - hotel, *d. wyp.* - dom wypoczynkowy,
d. wych. - dom wychowawczy, *z. kar.* - zakład karny, zakład poprawczy, areszt śledczy

wartość potencjalnych strat powodziowych [zł/m²]

 obszary, dla których nie oblicza się strat

 50
kilometr rzeki

 obszar szczególnego zagrożenia powodzią

 ciekły naturalne i kanały

 wody powierzchniowe

 wał przeciwpowodziowy

 zapora boczna

 granica części miejscowości znajdującej się w obszarze zagrożenia powodziowego

 granica miejscowości znajdującej się w obszarze zagrożenia powodziowego

 granica gminy

 granica powiatu

 granica województwa

 granica państwa

KALISZ
1380 nazwa miasta i szacunkowa liczba mieszkańców zagrożonych powodzią

Chotów
52 nazwa wsi i szacunkowa liczba mieszkańców zagrożonych powodzią

Rypinek
15 nazwa części miasta lub wsi i szacunkowa liczba mieszkańców zagrożonych powodzią

Spis tabel i wykresów

<i>Tabela 1. Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie gminy wraz z przypisanymi działaniami wskazanymi w drugiej aktualizacji Programu Gospodarowania Wodami (IIaPGW)</i>	<i>10</i>
<i>Tabela 2. Charakterystyka JCWPd zlokalizowanych na terenie gminy wraz z przypisanymi działaniami wskazanymi w drugiej aktualizacji Programu Gospodarowania Wodami (IIaPGW)</i>	<i>10</i>
<i>Tabela 3. Profil socjo-demograficzny respondentów.....</i>	<i>64</i>
<i>Wykres 1. Gdzie w perspektywie najbliższych 5 lat chciałaby/chciałby Pani/Pan mieszkać?</i>	<i>65</i>
<i>Wykres 2. Spośród wymienionych elementów infrastruktury oraz oferty dostępnej na terenie Gminy Przyrów, proszę określić jak ocenia Pan(i) ich aktualny stan/dostępność. Proszę odnieść się do każdej z kategorii.</i>	<i>67</i>
<i>Wykres 3. Co Pana/Pani zdaniem należy zrobić (jakie przedsięwzięcie zrealizować), aby w Gminie Przyrów żyło się lepiej?..</i>	<i>70</i>
<i>Wykres 4. Jaki jest Pani / Pana stosunek do Gminy Przyrów?</i>	<i>70</i>
<i>Wykres 5. W jaki sposób ocenia Pani/Pan poszczególne elementy związane z rynkiem pracy na terenie Gminy Przyrów?</i>	<i>71</i>
<i>Wykres 6. Z zaproponowanych poniżej możliwych kierunków rozwoju Gminy Przyrów proszę wybrać maksymalnie 2 kierunki, które jej władze powinny rozważyć jako najkorzystniejsze dla dalszego rozwoju gminy.</i>	<i>71</i>
<i>Rysunek 1. Mapa jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) i podziemnych (JCWPd) na terenie gminy Przyrów.....</i>	<i>11</i>
<i>Rysunek 2. OSI obszary cenne przyrodniczo z uwzględnieniem lokalizacji gminy Przyrów</i>	<i>16</i>
<i>Rysunek 3. OSI gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza z uwzględnieniem lokalizacji gminy Przyrów.....</i>	<i>17</i>
<i>Rysunek 4. Położenie gminy Przyrów.....</i>	<i>26</i>